

Bård Jordfald
Kristine Nergaard

Etter- og videreutdanning blant lærere i grunnskolen og den videregående skolen

Bård Jordfald
Kristine Nergaard

Etter- og videreutdanning blant lærere i grunnskolen og den videregående skolen

© Forskningsstiftelsen Fafo 1999
ISSN 0804-5135

Innhold

Forord	4
1 Innledning	5
2 Omfang av etter- og videreutdanning blant lærere i 1998	7
2.1 Etterutdanning blant lærere i 1998	11
2.2 Hvem er gruppen som tar videreutdanning?	14
2.3 Fordeling av etter- og videreutdanning blant lærere i 1998.....	14
3 Forskjellige former for opplæringstiltak i 1998	18
4 Organisering av siste tiltak i 1998	20
4.1 Hvordan var siste kurs i 1998 organisert tidsmessig?.....	20
4.2 Hvem arrangerte siste kurs i 1998?.....	24
4.3 Hvem betalte siste tiltak og hvem ønsket det?	26
5 Hva har opplæringen ført til?	28
6 På hvilke områder er det behov for opplæring?	30
7 Hvorfor behov for opplæringstiltak?	33
8 Hindre for opplæring	36
9 Organiseringen av opplæringstiltakene	39
9.1 Medarbeidersamtale og opplæringsplan	40
9.2 Hvem tar initiativet?	45
9.3 Vurdering av fordelingen av ressurser.....	47
9.4 Formell kompetansestrategi/personalpolitikk og tilfredshet i dagens praksis.....	49
10 Oppsummering og avslutning	53
Vedlegg 1	56
Vedlegg 2	67
Vedlegg 3	69

Forord

Dette notatet er utarbeidet av Fafo på oppdrag fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Fafo ble bedt om å gjennomføre en spørreundersøkelse om etter- og videreutdanning/kompetanseutvikling blant lærere i grunnskolen og i den videregående skolen i 1998. Spørsmål og opplegg er i stor grad basert på en tilsvarende undersøkelse som Fafo gjennomførte høsten 1998 blant ansatte i staten.

Formålet med prosjektet har i første rekke vært å framskaffe materiale til en parts-sammensatt gruppe som arbeider med spørsmål i tilknytning til etter- og videreutdanning. På grunn av de knappe tidsfristene, er rapporteringen begrenset til å gi en beskrivelse av resultatene totalt og brutt ned på utvalgte undergrupper.

Spørreundersøkelsen ble gjennomført som telefonintervjuer i januar 1999. Opinion AS har stått for innsamlingen av datamaterialet, mens Bård Jordfald og Kristine Nergaard ved Fafo har stått for gjennomføring av prosjektet. Vi ønsker å rette takk til referansegruppen og oppdragsgiver for forslag til forbedringer av spørreskjemaet, for praktisk hjelp i forbindelse med trekking av utvalg og for kommentarer til utkast til sluttrapport.

Eventuelle uklarheter og feil står selvfølgelig for forfatterens regning.

Oslo 29. mars 1999

Kristine Nergaard (prosjektleder)

Bård Jordfald (forsker)

1 Innledning

Fafo har på oppdrag fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet gjennomført en undersøkelse av etter- og videreutdanning blant lærere i grunnskolen og den videregående skolen. Intervjuene ble gjennomført i januar 1999, og spørsmålene om opplæringstiltak refererer til aktiviteten i 1998. Undersøkelsen bygger i hovedsak på spørreskjemaet fra en tilsvarende undersøkelse som ble gjennomført høsten 1998 blant statsansatte (Berg, Nebben og Seip 1999). Enkelte justeringer er foretatt for å tilpasse spørsmålene til lærere. Fafo har stått for prosjektgjennomføring og analyse, mens det er Opinion AS som har foretatt intervjuene. Spørreskjemaet er lagt ved som vedlegg 1.

I dette notatet presenteres hovedfunnene fra spørreundersøkelsen.¹ Innledningsvis går vi gjennom omfanget og fordelingen av etter- og videreutdanning i 1998 målt ved antall timer og antall kurs (kapittel 2). Deretter går vi gjennom hvilke typer kurs lærerne har deltatt i (kapittel 3), og hvordan opplæringstiltakene var organisert (kapittel 4). Videre går vi gjennom lærernes vurderinger av hva opplæringen har bidratt til (kapittel 5), innen hvilke felter lærerne har behov for opplæring (kapittel 6), hvorfor de har opplæringsbehov (kapittel 7) og hva som er viktige hindre for å få det som oppfattes som nødvendig opplæring (kapittel 8). I kapittel 9 går vi gjennom organiseringen av opplæringspolitikken på de enkelte arbeidsplassene, og ser på arbeidstakernes vurdering av denne politikken. I notatet presenteres resultatene i form av figurer. Det finnes også et tabellnotat (vedlegg 3) med tallene som er grunnlaget for figurene. Nummereringen av figurer og tabeller er den samme. Det er også lagt ved en oversikt over hvordan utvalget fordeler seg på de viktigste kjennetegn ved arbeidstaker og arbeidssted (vedlegg 2).

Formålet med undersøkelsen har i første rekke vært å framskaffe materiale til en partssammensatt gruppe som arbeider med spørsmål i tilknytning til etter- og videreutdanning. På grunn av de knappe tidsfristene, er rapporteringen begrenset til å gi en beskrivelse av resultatene totalt og brutt ned på utvalgte undergrupper. Dette gjelder blant annet skoleslag, skolestørrelse, utdanning, kjønn, alder og arbeidstid (heltid/deltid). Opplysninger om alder er hentet fra Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket (STS). Opplysninger om arbeidstid, skolestørrelse, kjønn og utdanning er hentet fra spørreundersøkelsen. Skoleslag er konstruert både ved hjelp av registerdata (grunnskole/videregående skole) og intervjudata (studieretning i videregående skole).

Det ble i alt foretatt 1800 telefonintervjuer i løpet av uke 3 og uke 4 i 1999. Respondentene ble trukket fra det sentrale tjenestemannsregisteret for skoleverket (1997).

¹ Tallene i dette notatet vil på enkelte områder avvike noe fra det som ble presentert for det partssammensatte utvalget i februar 1999. Dette skyldes i hovedsak at datasettet er gjennomgått på nytt, og at enkelte enheter med manglende opplysninger er rensket ut.

Ettersom årgangsfilen er fra 1997, er ingen som ble ansatt i skoleverket høsten 1997 eller senere med i undersøkelsen.

Det ble foretatt 900 intervjuer blant lærere i barne- og ungdomstrinnet, 650 intervjuer blant lærere i videregående skole og 250 intervjuer med skoleledere. Respondentene ble trukket tilfeldig fra de respektive gruppene. Skolelederne og lærere i videregående skole er overrepresentert i utvalget, men dette er korrigert ved vekting.

Det ble i intervjuet bedt om tillatelse til å kople opplysninger fra STS til intervjuene. Vi fikk slik tillatelse fra 1711 intervjuobjekter. Disse utgjør utvalget for denne rapporten. I tillegg stilles en del spørsmål (blant annet når det gjelder deltakelse i opplæringsaktivitet i 1998) bare til gruppen som ikke har hatt lengre permisjoner i 1998. Dette fører til ytterligere noe frafall (48 enheter). Analysen i dette notatet baserer seg derfor på 1663–1711 intervjuer.

2 Omfang av etter- og videreutdanning blant lærere i 1998

Ett formål med undersøkelsen var å få en oversikt over omfanget av etter- og videreutdanning blant lærere og skoleledere. Vi stilte spørsmål om respondenten i løpet av 1998 hadde deltatt i ulike former for opplæringsvirksomhet (spørsmål 4a til 4g i vedlegg 1):

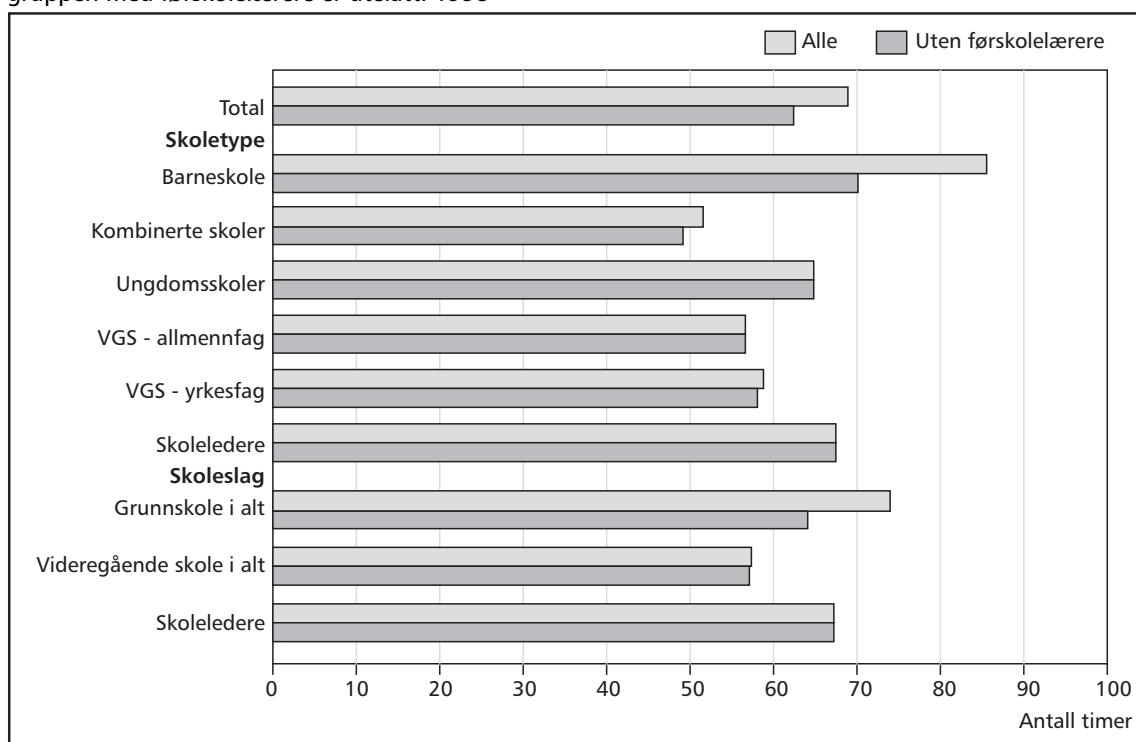
- Bruk av dataverktøy som regneark, tekstbehandling, internett og annen programvare
- Opplæring i det å bruke data som pedagogisk virkemiddel
- Opplæring i ledelse og organisasjon
- Faglig oppdatering på ditt fagfelt
- Pedagogisk-metodisk oppdatering
- Videreutdanning (inkl. påbygging av tidligere utdanning)
- Annen opplæring

De som svarte ja, ble så spurt om hvor lang tid opplæringen hadde gått over (antall dager og antall timer). Vi har valgt å beregne tid til etter- og videreutdanning på samme måte som det er gjort i undersøkelsen for statsansatte.² Metoden er nærmere diskutert i rapporten fra denne undersøkelsen (Berg, Nebben og Seip 1999, kapittel 3³).

² Tid brukt til opplæringsvirksomhet beregnes ved at antall dager multipliseres med antall timer, noe som gir et anslag over hvor mye tid arbeidstakeren bruker til ulike typer opplæringstiltak. I de tilfellene hvor arbeidstakeren sier at han eller hun ikke vet hvor mange dager/timer som er benyttet, erstattes de manglende opplysningene med gjennomsnittet for den aktuelle gruppen. Total tid brukt til etter- og videreutdanning beregnes så ved å summere tid brukt til de ulike tema som er listet opp innledningsvis i kapittel 2.

³ Berg, Lisbeth, Eivor Bremer Nebben og Åsmund Arup Seip (1999), *Kompetanse i staten* (arbeidstittel).

Figur 2.1 Gjennomsnittlig antall timer per år til etter- og videreutdanning. Etter arbeidssted. Alle, og når gruppen med førskolelærere er utelatt. 1998

Figur 2.1 viser at lærere i 1998 i gjennomsnitt benyttet 69 timer til etter- og videreutdanning. Vi ønsker også å se på hvilke forskjeller det er mellom ulike skoleslag og har gruppert utvalget slik:

- Lærere barneskoler (registeropplysninger)⁴
- Kombinerte grunnskoler (registeropplysninger)
- Lærere rene ungdomsskoler (registeropplysninger)
- Allmennfaglærere: Lærere i videregående skole som underviser på allmennfaglig studieretning eller i felles allmenne fag på yrkesfaglig studieretning (registeropplysninger + spm. 32)
- Yrkesfaglærere: Lærere i videregående skole som underviser i yrkesfaglig studieretning, studieretningsfag eller en blanding av studieretningsfag/felles allmenne fag (registeropplysninger + spm. 33)
- Skoleledere: rektorer og undervisningsinspektører (registeropplysninger)

Ut fra figur 2.1 ser man også at det er visse forskjeller mellom skoleslagene. Mest etter- og videreutdanning er det å finne i barneskolen/kombinerte skoler. Denne delen av

⁴ I senere tabeller slår vi sammen rene barneskoler og kombinerte barne- og ungdomsskoler.

skoleverket har et gjennomsnitt på 77 timer. Tilsvarende ser man at det er blant den allmennfaglige delen av den videregående skolen man finner minst etter- og videreutdanning, med et gjennomsnitt på 56 timer. Det er imidlertid stor variasjon i lengden på etter- og videreutdanning innen de enkelte grupper, og forskjellene i gjennomsnittlig antall timers etter- og videreutdanning mellom skoleslag er ikke statistisk signifikante.

I 1997 kom 6-åringene inn i grunnskolen. I forbindelse med denne reformen fikk man også en betydelig økning i antall førskolelærere; i 1996 var det om lag 500 førskolelærerutdannede i hel stilling, i 1997 var antallet tredoblet. Det er grunn til å tro at denne gruppen oftere enn andre deltar i videreutdanning, siden tilleggsutdanning er en forutsetning for at denne gruppen skal kunne jobbe i grunnskolen på sikt. I figur 2.1 undersøker vi også om forskjellene mellom skoleslag kan forklares ved at det skjer et «utdanningsløp» for førskolelærerne. Av figuren (de nederste søylene i hver skolekategori) ser vi at det blir mindre forskjeller på barneskoler og andre skoleslag når førskolelærere utelukkes, det vil si at førskolelærerne er med på å dra opp gjennomsnittet for barneskolen.⁵

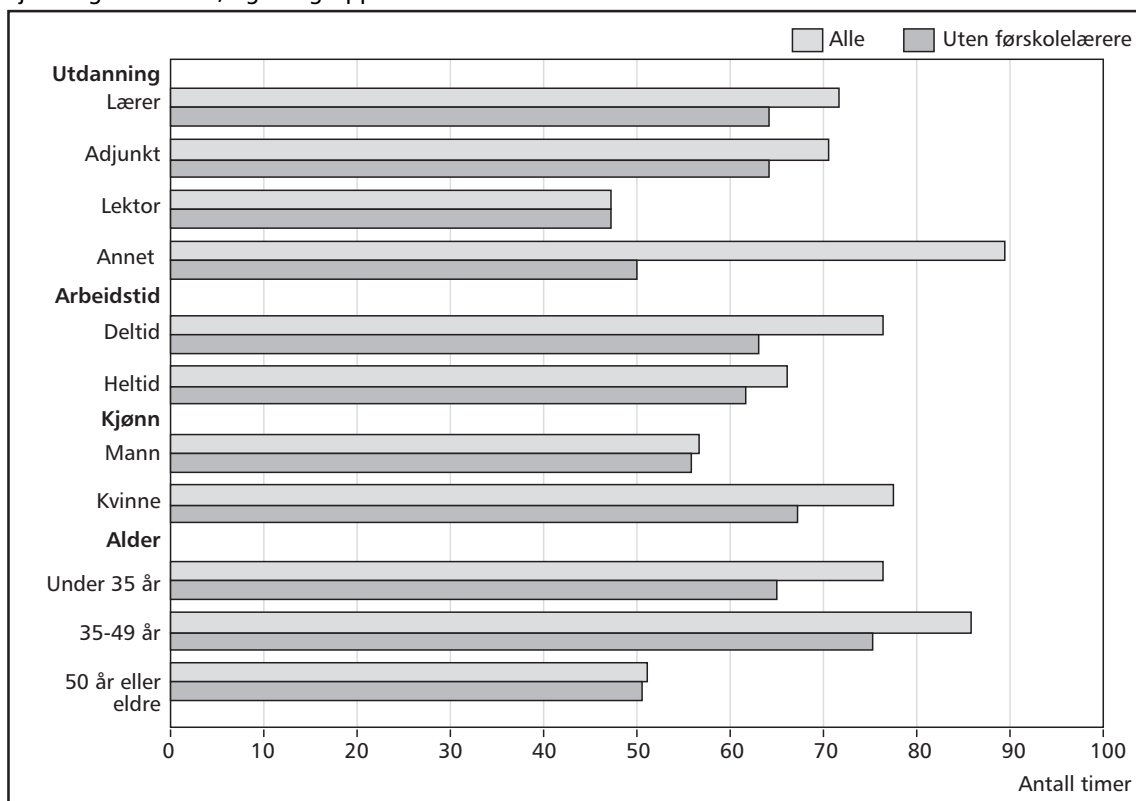
Det er også gjennomført en tilsvarende fordeling av gjennomsnittlig etter- og videreutdanning ut fra skolestørrelse. Vi fant at det tilsynelatende var mest etter- og videreutdanning i skoler med få elever, og minst blant skoler med mange elever. Dette gjelder både grunnskoler og videregående skoler. Effekten av skolestørrelse er imidlertid ikke signifikant når det gjelder totalt antall timer brukt til etter- og videreutdanning. En nærmere undersøkelse av størrelseseffekten kommer i avsnitt 2.3.

Vi ønsker også å se om det er forskjeller i hvor mye tid som brukes på etter- og videreutdanning etter trekk ved den enkelte lærere; utdanning, heltid/deltid, kjønn og alder (figur 2.2). I og med at registerbaserte opplysninger om utdanning er drøye året gamle (fra oktober 1997) har vi valgt å bruke egendefinerte opplysninger om utdanning (spm. 30, se vedlegg 1). Utdanning er gruppert som følger:

- Lærer
- Adjunkt (med og uten opprykk)
- Lektor (med og uten opprykk)
- Annet (uten godkjent utdanning)

⁵ Vi har ikke spurt utvalget om de er førskolelærere eller ikke (se spm. 30). Gruppen førskolelærere kan imidlertid identifiseres ved hjelp av registeropplysninger (utdanningskode 303 og 306). Dette omfatter både gruppen med godkjent tilleggsutdanning og gruppen uten godkjent tilleggsutdanning for undervisning i grunnskole.

Figur 2.2 Gjennomsnittlig antall timer per år til etter- og videreutdanning. Etter utdanning, arbeidstid, kjønn og alder. Alle, og når gruppen med førskolelærere er utelatt. 1998

Ut fra figur 2.2 ser man at omfanget av etter- og videreutdanning varierer etter alder. Det er de eldste lærere som har minst, mens det er mellomgruppen 35–49 år som har mest etter- og videreutdanning. Mens de eldste lærerne i gjennomsnitt har 51 timer, ligger gjennomsnittet 35 timer høyere for aldersgruppen 35–49 år. Tilsvarende ser man at kvinner har mer etter- og videreutdanning enn menn. Forskjellen mellom kjønnene er på om lag 21 timer i gjennomsnitt. Det er mindre forskjeller på om man jobber heltid eller om man jobber deltid. De deltidsansatte har 71 timer i gjennomsnitt, eller seks timer *mer* enn de heltidsansatte, men forskjellene er ikke signifikante. Ut fra utdanningskategoriene ser man at gruppen uten godkjent utdanning («annet») er den som i snitt har mest etter- og videreutdanning, med et gjennomsnitt på 89 timer per år. Færrest timer per år er det blant lektorene med 47 timer i gjennomsnitt. Heller ikke disse forskjellene er statistisk signifikante.

Også her ser vi på forskjellene mellom gruppene når den lille gruppen førskolelærere med lang videreutdanning utelukkes (de nederste søylene i hver kategori). Forskjellene mellom grupper lærere blir mindre når førskolelærerne (som vanligvis er kvinner, sier at de er lærere, er yngre enn gjennomsnittet og oftere jobber deltid) utelukkes. Fortsatt er det en forskjell i antall timer opplæring mellom de eldste (gruppen over 50 år) og resten. Men vi finner ikke lenger signifikante forskjeller mellom kvinner og menn.

For de ansatte i den videregående skolen ble det også spurt om hvilken primær fagkrets eller hovedfagkrets de hadde. Dersom man ser på samlet etter- og videreutdan-

ning ut fra fagkrets, kom realistene ut med 55 timer i gjennomsnitt, mens samfunnsvitene og filologene lå på 43 timer. Lavest lå estetiske fag med 34 timer. Den gruppen som skilte seg kraftigst ut, var de som oppgav at de hadde «annet» som primær fagkrets, med samlet etter- og videreutdanning på 163 timer. Både estetiske fag og «annet» som primær fagkrets var svært små grupper i undersøkelsen, og det eneste vi kan si med sikkerhet er at gruppen med «annen» fagkrets skiller seg ut.

2.1 Etterutdanning blant lærere i 1998

I det underliggende tallmaterialet er det betydelig variasjon mellom lærerne når det gjelder tid brukt til etter- og videreutdanning. Spesielt gjelder dette spørsmålet om videreutdanning, hvor spørsmålsstillingen er som følgende: Har du tatt videreutdanning (inkl. påbygging av tidligere utdanning)?⁶

Når det gjelder tidligere utdanning for lærerne, er denne basert på det generelle vektallssystemet man finner innenfor høyskole- og universitetssystemet. Dermed er det også mulig at lærerne oppfatter videreutdanning som «vektallsbasert», som består av store studieenheter på 5, 10 eller 20 vektall. Det er om lag ti prosent av lærerne som oppgir at de har deltatt i videreutdanning i 1998. Dette er mer enn det man finner i statlig sektor, men ikke noen stor andel hvis man sammenlikner med andelen som har deltatt i andre typer opplæring (se kapittel 3). Gruppen som har deltatt i videreutdanning har imidlertid brukt mye tid på dette. I snitt har gruppen brukt drøye åtte uker på slik utdanning, og denne typen utdanning utgjør om lag halvparten av alle timer til etter- og videreutdanning blant lærere, slik vi har beregnet dette. Dette betyr i praksis at de som hadde videreutdanning, påvirker gjennomsnittet i betydelig grad, noe som særlig får utslag når vi bryter utvalget ned i mindre grupper. Dette kan også være en forklaring på at vi finner tilsynelatende klare forskjeller i gjennomsnittlig antall timer til etter- og videreutdanning for ulike grupper lærere, uten at disse er signifikant forskjellige.

Det er også et annet problem knyttet til kategorien videreutdanning. Fordi slike studier vanligvis foregår over lengre tid, er det vanskelig å anslå tiden man har brukt. Faktisk er det mer enn halvparten av dem som har deltatt i videreutdanning i 1998 som ikke kan oppgi hvor lang tid (antall dager) de brukte. Fordi mange ikke husker hvor lenge de holdt på, oppstår det et metodisk problem. Utelater vi dem som ikke husker antall dager, undervurderer vi omfanget av etter- og videreutdanning. Når vi tar dem med, vil vi bomme på våre anslag hvis gruppen som ikke har svart skiller seg fra gjennomsnittet.

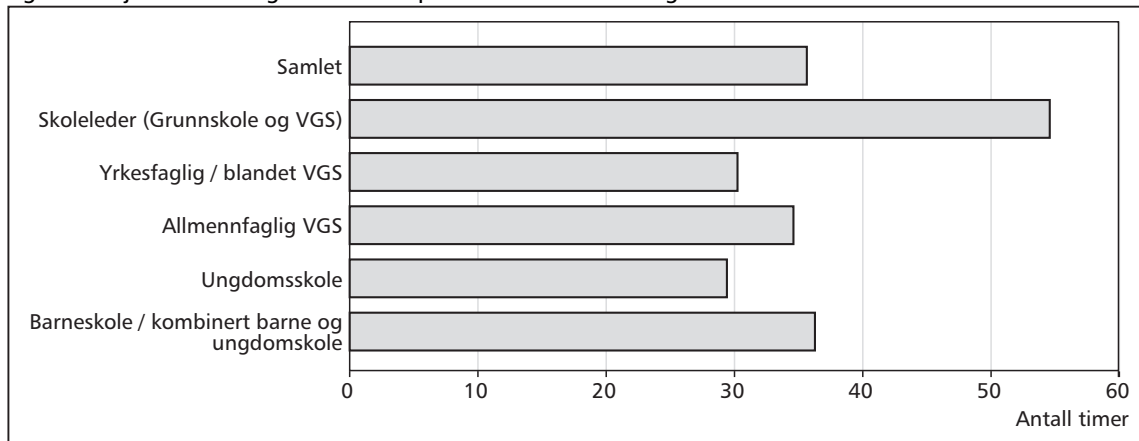
For å få bedre overblikk over eventuelle forskjeller mellom skoleslag og grupper lærere,⁷ lager vi en oversikt over *etterutdanning*, det vil si alle kategoriene fra spørsmål 4a

⁶ Dette spørsmålet er noe annerledes formulert enn i undersøkelsen blant statsansatte, der det ble spurt om «*formell* utdanning (inkl. påbygging av tidligere utdanning)». De to kategoriene (videreutdanning blant lærere og formell utdanning blant statsansatte) er dermed ikke helt sammenliknbare.

⁷ Vi har her ikke skilt ut gruppen førskolelærere i grunnskolen. Det er ingen grunn til å forvente at disse skal skille seg ut når det gjelder vanlig etterutdanning. Vi hadde heller ikke fått dratt andre konklusjoner om vi hadde valgt å utelukke denne gruppen på samme måte som i figur 2.1 og figur 2.2.

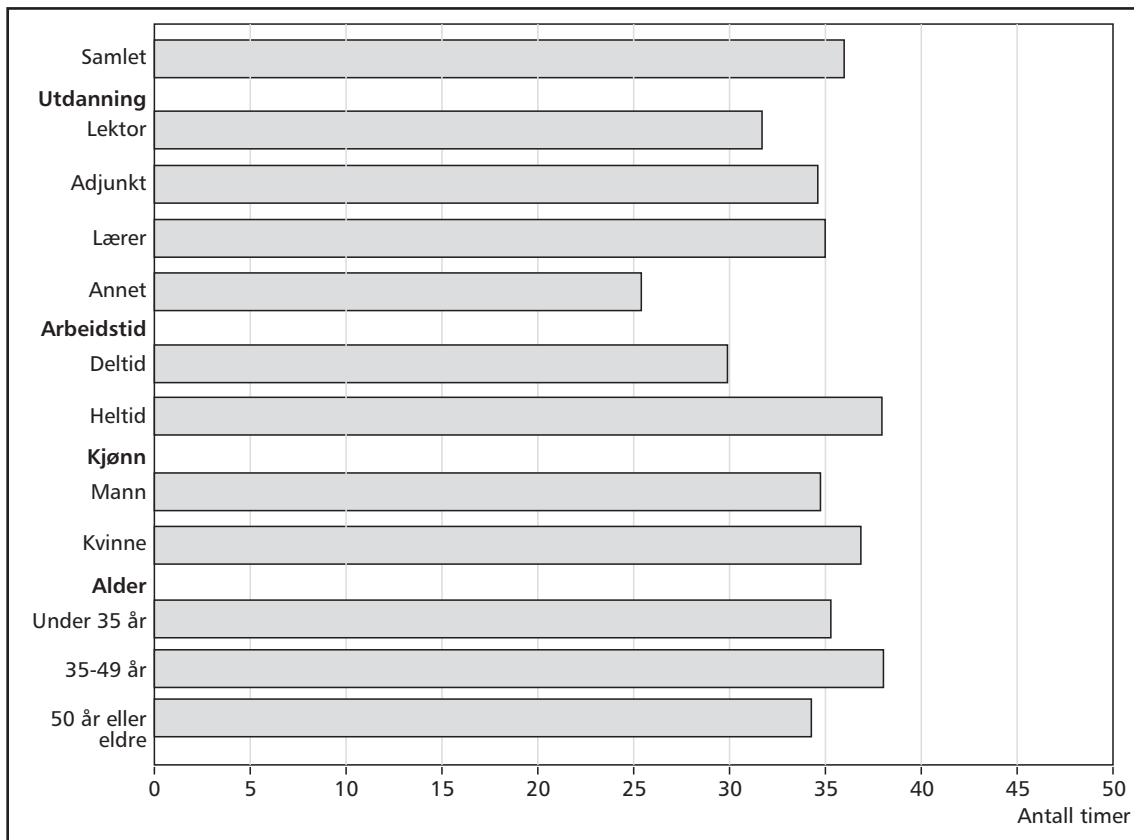
til 4h, med unntak av videreutdanning (spørsmål 4g). Dette omfatter dermed en mer begrenset form for opplæring.

Figur 2.3 Gjennomsnittlig antall timer per år til etterutdanning. Etter arbeidssted. 1998

For alle samlet brukes det i gjennomsnitt i overkant av 36 timer på etterutdanning. Med andre ord faller gjennomsnittet kraftig når vi utelater videreutdanning. Ut fra figuren ser man at tendensen med mer opplæring i grunnskolen enn i den videregående forsvinner når man utelater videreutdanningen. Hovedårsaken til forskjeller i etter- og videreutdanning mellom skoletypene synes derfor å ligge i at lærere i grunnskolen i snitt bruker mer tid på videreutdanning. Derimot ser man at skolelederne nå skiller seg ut. I gjennomsnitt har denne gruppen i overkant av 55 timer i etterutdanning.

Figur 2.4 Gjennomsnittlig antall timer per år til etterutdanning. Etter utdanning, arbeidstid, kjønn og alder. 1998

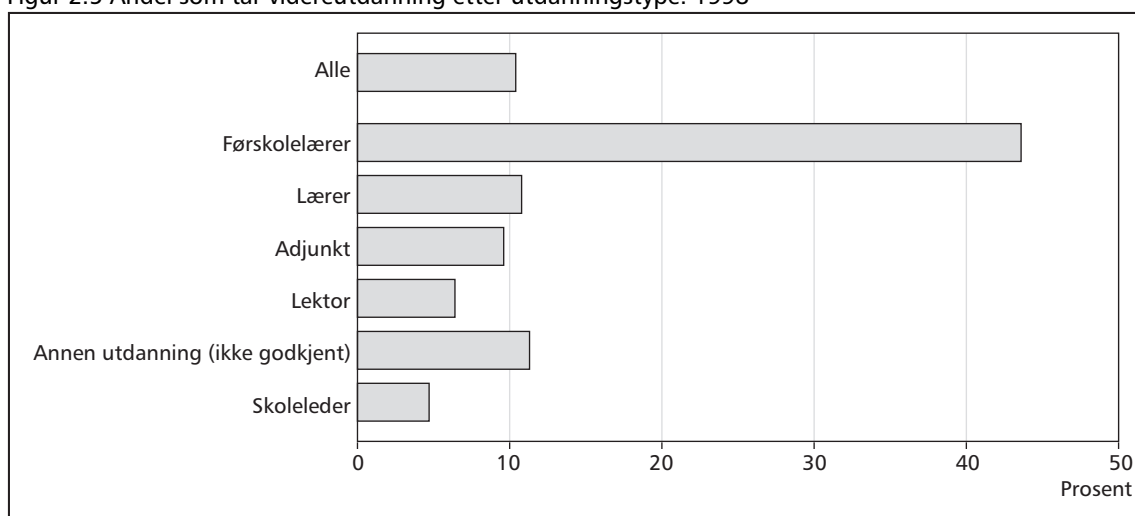
I figur 2.4 viser vi gjennomsnittlig tid til etterutdanning brutt ned på utdanning, heltid/deltid, kjønn og alder. Det første man bør merke seg når man ser på etterutdanning alene, er at forskjellene ut fra individuelle kjennetegn er langt mindre enn for etter- og videreutdanningen samlet. Det er nå ingen signifikante forskjeller mellom aldersgruppene. Tilsvarende ser man at kjønnsforskjellene i figur 2.2 er forsvunnet. Mens det var deltidsansatte som i snitt har mest etter- og videreutdanning, har de heltidsansatte noe mer etterutdanning. Det er med andre ord slik at gjennomsnittet blant deltidsansatte trekkes opp av en gruppe som bruker mye tid på videreutdanning. Forskjellene ut fra utdanning som lærer, adjunkt eller lektor er også blitt betraktelig mindre. Lærerne hadde 35 timer med etterutdanning, mens lektorene hadde 32 timer i gjennomsnitt, og forskjellene er ikke signifikante. Mens gruppen som hadde «annen utdanning» hadde 25 timer i samlet etter- og videreutdanning, ligger disse lavest når det gjelder etterutdanning. Samlet etter- og videreutdanning lå på 89 timer for denne gruppen, hvorav 64 timer var etterutdanning.

For de ansatte i den videregående skolen (allmennfag) er det ikke signifikante forskjeller i antall timer etterutdanning mellom faggruppene filologer, samfunnsvitere, realister og de som underviser i estetiske fag.

2.2 Hvem er gruppen som tar videreutdanning?

Vi har sett at «videreutdanning» står for om lag halvparten av opplæringsaktiviteten i skoleverket. Vi vet at videreutdanning (for eksempel et ekstra grunnfag) er vanlig blant lærere, blant annet som en strategi for å oppnå lønnsopprykk. Derfor ville vi vente at det er forskjeller i andelen med videreutdanning mellom utdanningsgruppene.

Figur 2.5 Andel som tar videreutdanning etter utdanningstype. 1998

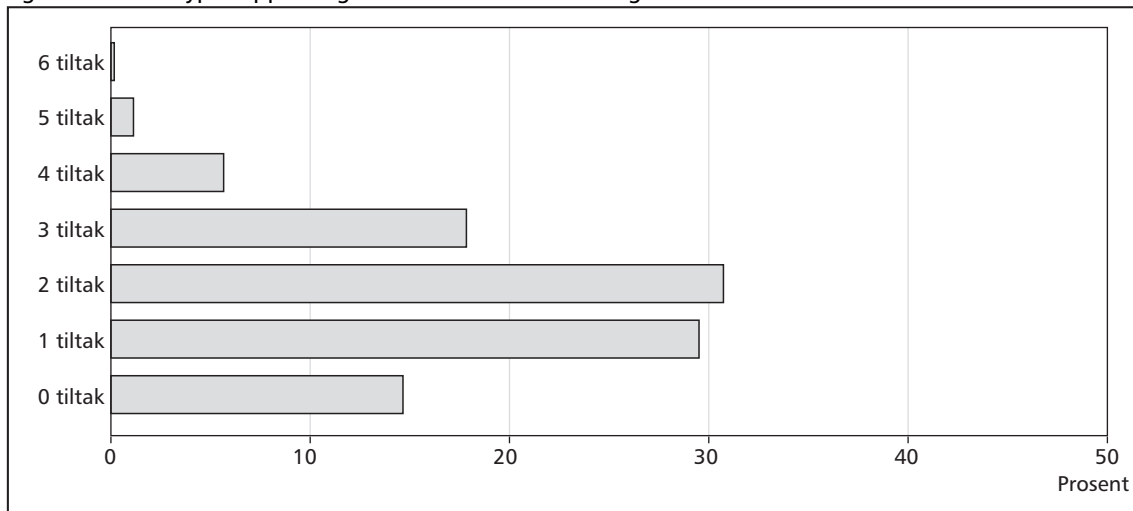
I tabell 2.5 sammenlikner vi andelen som oppgir å ha deltatt i videreutdanning i 1998 for ulike utdanningsgrupper. Der viser seg å være relativt små forskjeller ut fra utdanningsstype med unntak av at den lille gruppen førskolelærere i utvalget (48 caser) skiller seg ut ved oftere å ha deltatt i videreutdanning.

2.3 Fordeling av etter- og videreutdanning blant lærere i 1998

I dette avsnittet vil vi gå nærmere inn på fordelingen av forskjellige tiltak innen etter- og videreutdanningen for skoleverket. Første delen går på frekvensfordelinger over hvor mange typer tiltak de forskjellige respondentene oppgav at de hadde deltatt på i løpet av 1998.⁸ Deretter vil det bli kontrollert for om skolestørrelse har noen betydning for antall kurs man deltar på i de forskjellige skoleslagene.

⁸ Her er det egentlig tale om antall *typer* tiltak; en lærer kan for eksempel ha deltatt i flere datakurs eller flere opplæringstiltak som gir faglig oppdatering i løpet av året. I slike tilfeller vil vi bare ha opplysninger om deltatt/ikke i denne type opplæringstiltak.

Figur 2.6 Antall typer opplæringstiltak. Prosentvis fordeling. 1998

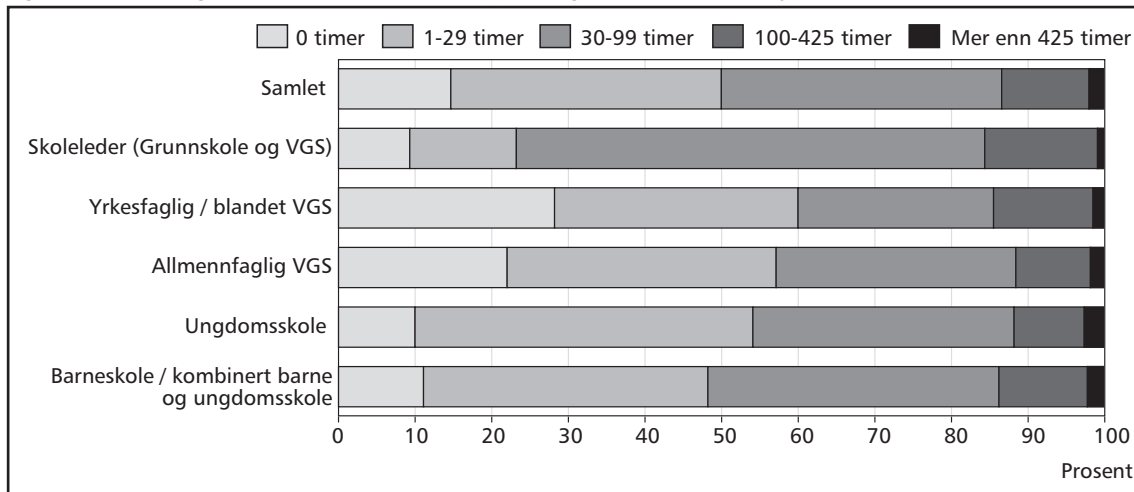
Ut fra figur 2.6 ser man at om lag 15 prosent av lærerne ikke oppgir noen etter- og videreutdanningsaktiviteter i løpet av 1998. I gjennomsnitt deltok hvert intervjuobjekt på 1,75 typer tiltak. Som det kommer frem av figuren, er det svært få som har mer enn fire tiltak i løpet av året. Hovedvekten synes altså å ligge på tre tiltak og færre.

Vi ønsker å se om det er forskjeller i omfanget av opplæring – målt ved antall tiltak – etter skolestørrelse og skoleslag. Vi har sett at det er visse forskjeller mellom grunnskoler og videregående skoler, samtidig som vi vet at videregående skoler er større enn grunnskolene målt ved antall elever. For å se hvorvidt det er forskjeller mellom skoleslagene – eller om effekten bare skyldes ulik skolestruktur –, er det gjort separate bivariate regresjonsanalyser. Uavhengig variabel er skolestørrelse,⁹ mens avhengig variabel er antall tiltak man deltok på. For grunnskolene er det signifikante forskjeller i antall kurs ut fra skolestørrelse. Gjennomsnittlig antall tiltak for grunnskoler med under 100 elever lå på 2,02, mens det for skoler med mer enn 1000 elever lå på 1,98. Med andre ord er den statistisk signifikante forskjellen marginal, og det kan ikke sies å være noen vesentlige forskjeller i antall opplæringstiltak ut fra skolestørrelse i grunnskolen. Tilsvarende var det signifikante forskjeller for de videregående skolene, men disse var også svært marginale. For skolelederne var det ingen signifikante sammenhenger ut fra om man var skoleleder på en liten eller på en stor skole. Skolestørrelse synes derfor ikke å ha noen særlig virkning på hvor mange tiltak lærerne deltok på.¹⁰

⁹ Den uavhengige variabelen er gruppert inn i syv forskjellige skolestørrelser, etter antall elever. Når skolestørrelse er kontinuerlig variabel, er det ingen signifikant sammenheng. Tilsvarende er det for den videregående skolen.

¹⁰ Det er ingen forskjeller etter skolestørrelse når opplæring måles ved antall timer til etter- og videreutdanning, og når det kontrolleres for skoleslag. Hvis man bare ser på tid brukt til etterutdanning, finner man at ansatte i små skoler bruker noe mer tid til etterutdanning enn ansatte i store skoler.

Figur 2.7 Fordeling av antall timer brukt til opplæring 1998. Etter skoletype

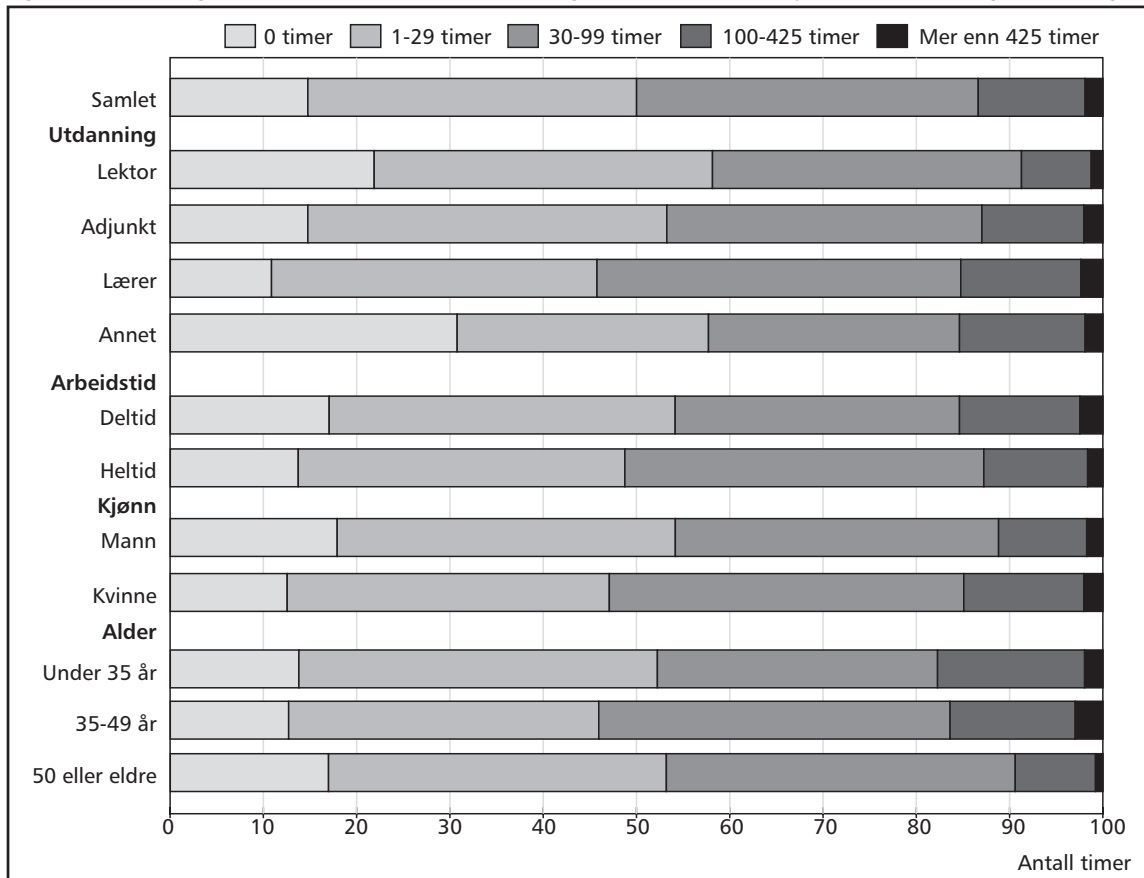

Vi har sett at det er stor forskjell i antall timer brukt til etter- og videreutdanning, også innen ulike grupper lærere. Her ønsker vi å undersøke om det er bestemte grupper som skiller seg ut ved at det er markert flere som *ikke* deltar, eller som deltar mye. Med andre ord er det klare variasjoner i fordelingen av etter- og videreutdanning innad i den enkelte gruppe.

Ut fra figur 2.7 ser vi at om lag 15 prosent ikke har brukt tid på etter- og videreutdanning, 35 prosent har mellom 1 og 29 timer, 37 prosent har mellom 30 og 99 timer, mens de resterende 13 prosentene har mer enn 100 timer i året. Med andre ord har halvparten av utvalget hatt under 30 timer etter- og videreutdanning i løpet av året.

Det er ikke store forskjeller mellom ulike grupper lærere, selv om enkelte mønstre trår fram. Den høyeste andelen med null timer på etter- og videreutdanning finner vi blant dem som underviser i yrkesfag i videregående skole. Tjueåtte prosent av dem som jobber her, hadde ingen etter- og videreutdanning i 1998. Tilsvarende ser vi at andelene for skoleledere, ansatte i ungdomsskolen og ansatte i barneskolen/kombinerte barne- og ungdomsskoler ligger på om lag ti prosent uten noen form for etter- og videreutdanning. Mens ungdomsskolen hadde høyest andel på dem med tiltak av varighet på under 30 timer, er skolelederne de som har høyest, med varighet på mellom 30 og 99 timer. Seks av ti skolelederne ligger i dette intervallet. For dem med mer enn 100 timer etter- og videreutdanning, ser man at det er små forskjeller ut fra skoleslag. De som har mer enn 100 timer er få, og disse er jevnt fordelt mellom de forskjellige skoleslagene.

Figur 2.8 Fordeling av antall timer brukt til opplæring 1998. Etter alder, kjønn, arbeidstid og utdanning

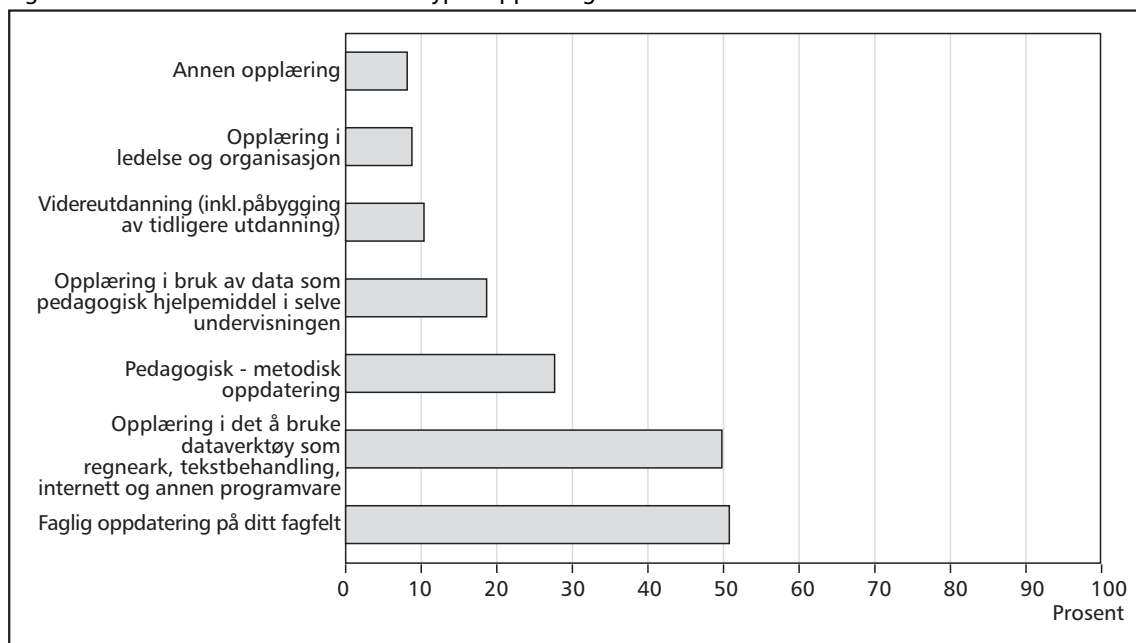

Heller ikke når man ser på individuelle kjennetegn, finner man store forskjeller i andelen uten etter- og videreutdanning (figur 2.8). Gruppen uten godkjent utdanning («annet») og lektorer har størst andel uten etter- og videreutdanning i 1998. Lavest andel uten etter- og videreutdanning finner man for kjennetegnene lærer, kvinne og aldersgruppen mellom 35 og 49 år.

3 Forskjellige former for opplæringstiltak i 1998

I dette kapitlet ser vi på hvilke typer kurs lærerne har deltatt på i 1998. I figur 3.1 ser vi at flest har deltatt på generelle datakurs og faglig oppdatering på eget fagfelt. Det er verdt å merke seg omfanget av datakurs: halvparten av alle lærere har deltatt på kurs som gir opplæring i programvare (tekstbehandling, regneark, internett m.v.) i løpet av 1998. Det er færre som oppgir å ha fått opplæring i å bruke data som pedagogisk hjelpemiddel eller som har deltatt i opplæring som gir pedagogisk-metodisk oppdatering. Om lag ti prosent har deltatt i opplæring i ledelse/organisasjon og videreutdanning.

Figur 3.1 Andel som har deltatt i ulike typer opplæringstiltak. 1998

Det er ingen grupper som skiller seg ut ved oftere å ha deltatt i generelle datakurs; kvinner deltar like ofte som menn, eldre lærere like ofte som yngre, og deltidsansatte like ofte som heltidsansatte. Andelen som deltar i slike kurs varierer ikke vesentlig med skoleslag. Når det gjelder opplæring i å bruke data som pedagogisk hjelpemiddel, er andelen som har deltatt noe høyere i grunnskolen enn i videregående skole. Forskjellene er ikke store. Det er nesten bare skoleledere som oppgir å ha fått opplæring i ledelse og organisasjon. To av tre skoleledere har deltatt i slike kurs i løpet av 1998 (og kursene har i snitt vart om lag en uke). Dette tyder på at denne typen opplæring er forholdsvis utbredt blant ledere i skoleverket.

I tabell 3.2 viser vi gjennomsnittlig antall timer brukt til ulike opplæringstiltak, blant gruppen som har deltatt og totalt. De to målene viser ulike aspekter ved opplæringsaktiviteten; hvor mye opplæring de som deltar får, det vil si om det er korte eller lange kurs/opplæringstiltak, og hvor stor andel det enkelte tiltaket utgjør av totalt opplæring.

Videreutdanning er klart den typen opplæring som går over lengst tid; i snitt brukte deltakerene drøye åtte uker på slik opplæring i 1998 (vi minner imidlertid om usikkerheten omkring disse anslagene). De som har deltatt på generelle datakurs har i snitt brukt to dager på disse, mens deltakerne på opplæringstiltak innen faglig oppdatering har brukt drøye tre dager (27 timer). De som har deltatt i kurs i ledelse og organisasjon har i snitt brukt en uke på denne type opplæring.

Man kan også se på hvor mye tid som brukes til hvert tiltak når man ser hele utvalget under ett. I snitt har lærerne i 1998 brukt elleve timer (åtte + tre) på de to typene datakurs vi ser på. Det er brukt dobbelt så mye tid (20 timer) på faglig og metodisk-pedagogisk oppdatering. Vi ser også at videreutdanning omfatter 33 av de 69 timene som i snitt ble brukt til etter- og videreutdanning i 1998.

Tabell 3.2 Gjennomsnittlig lengde (antall timer i 1998) på ulike typer opplæringstiltak. Blant dem som deltar og blant alle (ikke-deltakere inkludert).

	De som deltar	N	Alle	N
Å bruke dataverktøy som regneark, tekstbehandling, internett og annen programvare	16	821	8	1663
Opplæring i bruk av data som pedagogisk hjelpemiddel i selve undervisningen	13	294	3	1663
Opplæring i ledelse og organisasjon	36	209	3	1663
Faglig oppdatering på ditt fagfelt	27	793	14	1663
Pedagogisk-metodisk oppdatering	22	441	6	1663
Videreutdanning (inkl. påbygging av tidligere utdanning)	318	164	33	1663
Annen opplæring	28	137	2	1663
I alt	-	-	69	1663

4 Organisering av siste tiltak i 1998

Dette kapitlet går nærmere inn på hvorledes det *siste* kurset man deltok på i 1998 var organisert (spm. 5.1 til spm. 5.11). Spørsmålsbatteriet kan deles inn i to hovedbolker; hvilken «type» tid ble brukt (blant annet i forhold til lærernes arbeidstidsavtale) og hvem som arrangerte tiltaket.

Vi gjør oppmerksom på at vi her refererer til siste opplæringstiltak; noe som gjør at man skal være forsiktig med å generalisere til all opplæringsaktivitet. Dette gjelder særlig hvis man går fra antall kurs til tidsbruk – som vist i tabell 3.1 varierer gjennomsnittlig lengde på kursene betydelig. Dette betyr at selv om vi kan anta at en viss andel av antall kurs totalt arrangeres innenfor 190-timersrammen eller av eksterne kursarrangører, kan vi ikke slutte derifra til at det samme gjelder en viss andel av opplæringsaktiviteten målt ved antall timer. I og med at undersøkelsen er foretatt i januar 1999, vil også opplæringstiltak som foregår på slutten av året være overrepresentert når vi ber om opplysninger om «siste tiltak».

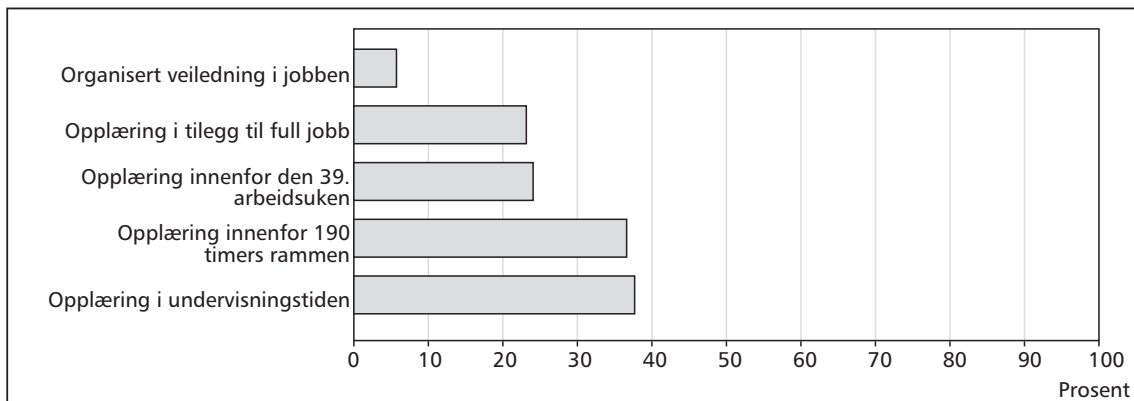
Spørsmålene er ikke gjensidig utelukkende, og svarene vil avspeile at det er mange måter å arrangere opplæringstiltak på. Man kan for eksempel svare at et tiltak både ble gjennomført i undervisningstiden og innenfor 190-timersrammen, eller at det er arrangert i regi av skolen/kommunen/statens utdanningskontor, og at det foregikk på en høyskole.

4.1 Hvordan var siste kurs i 1998 organisert tidsmessig?

Når man skal spørre ansatte i skoleverket om hvordan de bruker arbeidstiden, står man overfor problemer med å finne enkle formuleringer som dekker de forholdsvis kompliserte arbeidstidsordningene man finner i skoleverket. Vi forsøker her både å skille mellom arbeidstid/fritid og mellom ulike deler av arbeidstiden (undervisningstid og tid avsatt innen 39. arbeidsuke og 190-timersrammen).¹¹

¹¹ Lærernes arbeidstidsordninger gjør det vanskeligere, enn for andre grupper, å kartlegge når opplæringen har funnet sted. Med «i undervisningstiden» ønsker vi å fange opp den delen av arbeidstiden som ikke er regulert gjennom ordningen med 190-timersrammen/den 39. arbeidsuken. Hvor godt dette trefter, er vi noe usikre på.

Figur 4.1 «Hvordan var siste kurs i 1998 organisert tidsmessig?» (spm. 5.1 til spm. 5.5). Prosent som svarer bekreftende

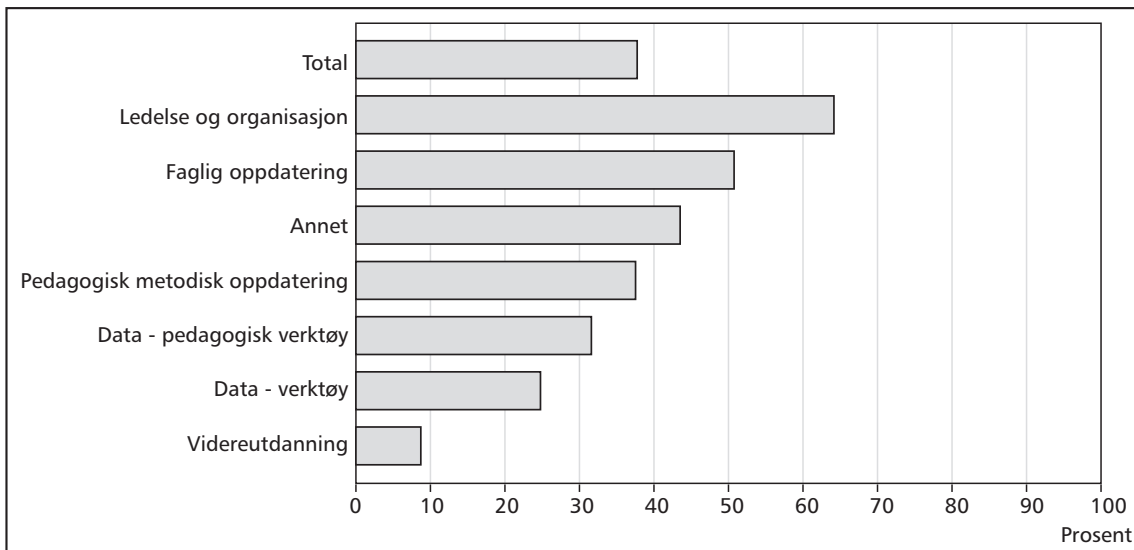
Ut fra figur 4.1 ser man at 38 prosent sier at det siste opplæringstiltaket foregikk som opplæring i undervisningstiden. Om lag like mange sier at dette foregikk innenfor 190-timersrammen. I tillegg sier én av fire at det siste opplæringstiltaket skjedde i den 39. arbeidsuken. Like mange sier «i tillegg til full jobb». Organisert veiledning i jobben synes ikke å være særlig utbredt.

Slår vi sammen de som oppgir at siste opplæringstiltak foregikk i undervisningstiden/organisert veiledning i jobben/tid avsatt til blant annet opplæring (39. uke/190-timersrammen), finner vi at tre av fire sier at slik tid ble brukt. Noen av disse oppgir også at opplæringen foregikk i tillegg til full jobb (én forklaring kan være at man både brukte fritid og arbeidstid). Det er om lag 13 prosent som sier at det siste opplæringstiltaket (bare) foregikk i tillegg til full jobb, og ti prosent svarer verken de deler av arbeidstiden vi har inkludert i spørsmålet eller på fritiden. Her finner man blant annet en del skoleledere.¹²

Er det så forskjeller i hvordan ulike typer kurs er organisert? I resten av avsnittet vil se på hvilke typer av etter- og videreutdanning som skjedde innenfor de forskjellige «typene tid».

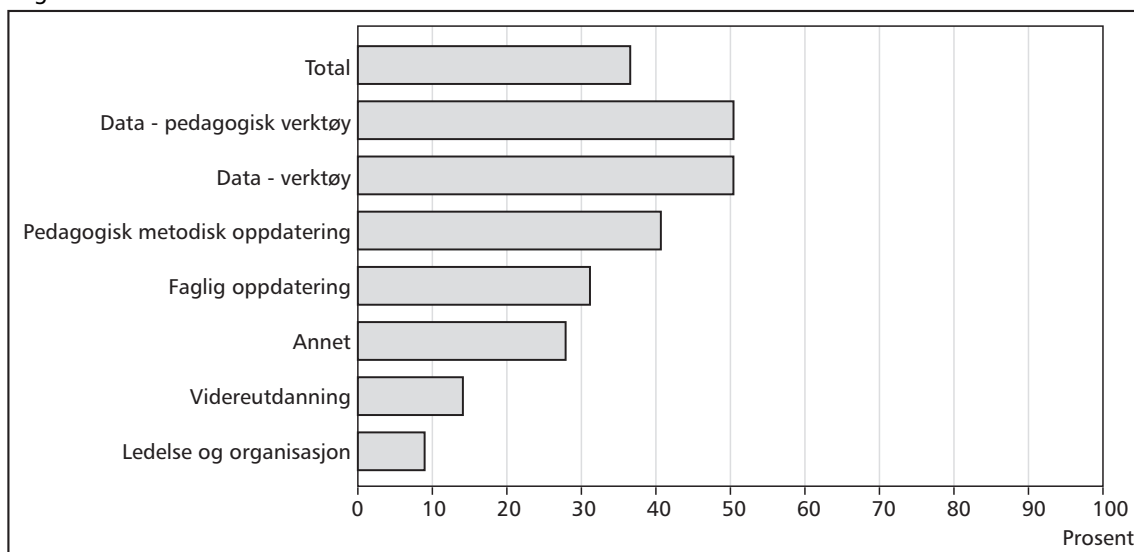
¹² For skoleledere som ikke har undervisningsplikt, passer antakelig disse spørsmålene dårlig.

Figur 4.2 Prosentandel som sier at opplæring foregikk i undervisningstiden etter type opplæringstiltak. 1998

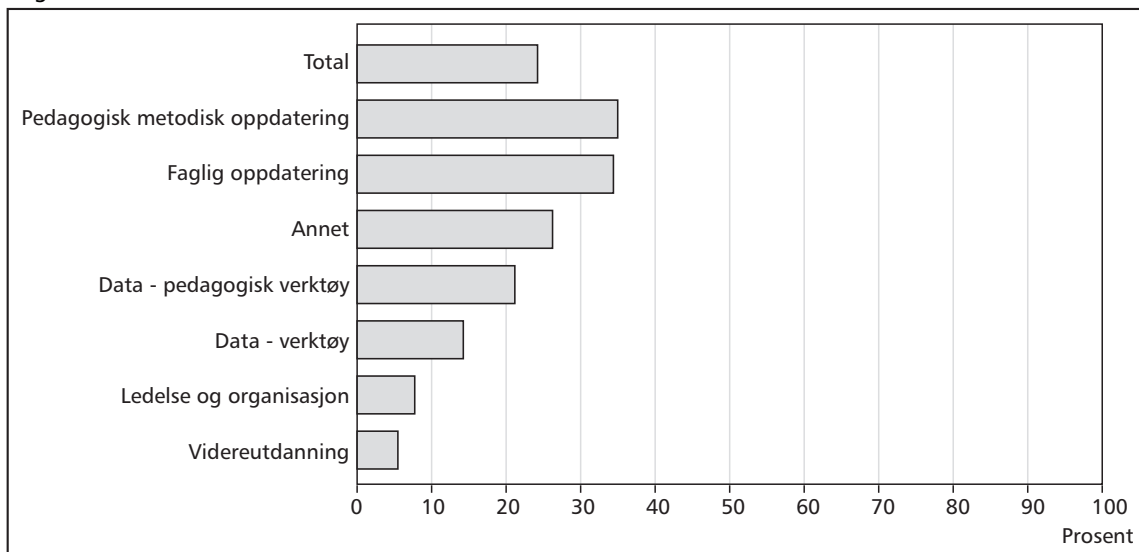
Blant dem som hadde deltatt i faglig oppdatering, oppgav halvparten at kurset ble organisert i undervisningstiden (figur 4.2). Tilsvarende ser man at to av tre av dem som hadde hatt opplæring i organisasjon og ledelse, oppgav at dette skjedde innenfor undervisningstiden. Dette har sammenheng med at de som deltok på disse tiltakene i all hovedsak var skoleledere, som nok har tolket «undervisningstid» som fast arbeidstid. Opplæring i undervisningstiden er derimot mindre vanlig for de to typene datakurs og for videreutdanning.

Figur 4.3 Prosentandel som sier at opplæring foregikk innenfor 190-timersrammen etter type opplæringstiltak. 1998

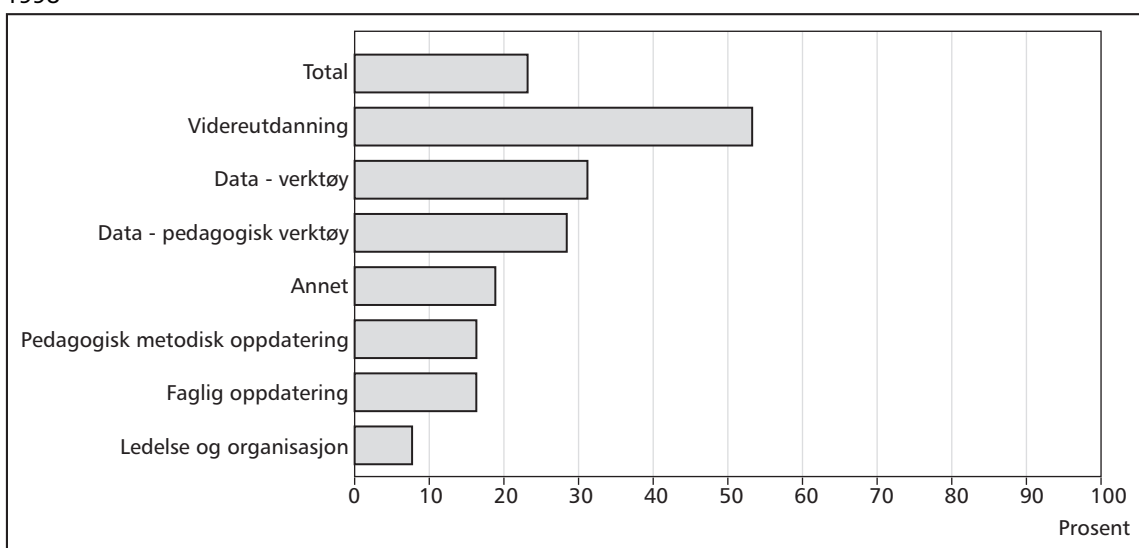
Datakurs synes ofte å arrangeres innenfor 190-timersrammen (figur 4.3). Videreutdanning og ledelse og organisasjon gjennomføres sjelden innen denne delen av arbeidstiden (noe som antakelig skyldes at det første ofte gjøres i tillegg til full jobb, mens det siste er en type kurs som først og fremst skoleledere tar).

Figur 4.4 Prosentandel som sier at opplæring foregikk innenfor den 39. arbeidsuken etter type opplæringstiltak. 1998

I alt oppgir 24 prosent at det siste kurset skjedde innenfor den 39. uken (figur 4.4). Pedagogisk-metodisk oppdatering og faglig oppdatering er kurs som svært ofte arrangeres innenfor den 39. uken. Om lag én av tre oppgir at siste kurs innen disse feltene ble gjennomført i den 39. uken.

Figur 4.5 Prosentandel som sier at opplæring foregikk i tillegg til full jobb etter type opplæringstiltak. 1998

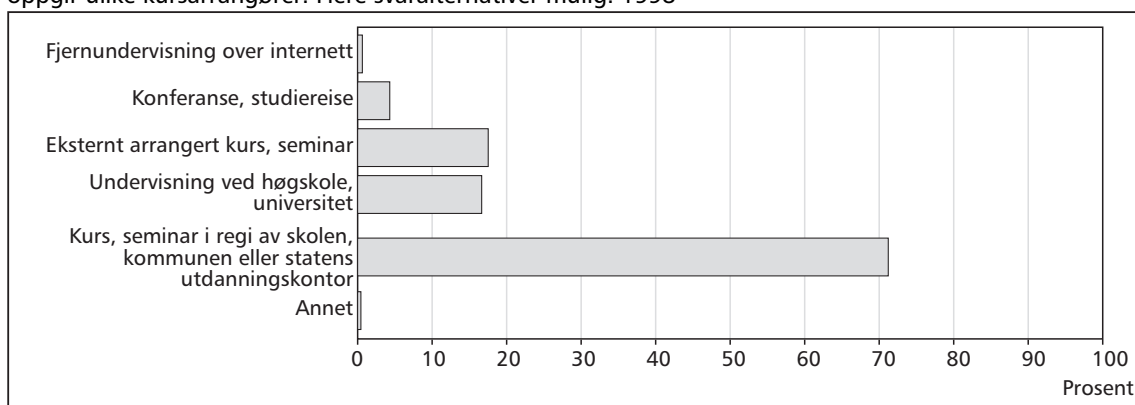

Ikke overraskende ser man at videreutdanning ofte skjer i tillegg til full jobb (figur 4.5). Over halvparten av dem som tok videreutdanning oppgav at dette skjedde i tillegg til full jobb. I tillegg tar relativt mange lærere datakursene i tillegg til full jobb.

4.2 Hvem arrangerte siste kurs i 1998?

Vi har også stilt spørsmål om hvem som har arrangert kurset. Skjer dette i regi av arbeidsgiver (skole, kommune/fylkeskommune, statens utdanningskontor)? Hvor stor rolle spiller eksterne kursarrangører, undervisning på universitet/høgskole osv? Igjen minner vi om at svaralternativene ikke er gjensidig utelukkende.

Figur 4.6 «Hvordan/av hvem var siste kurs i 1998 arrangert?» (spm. 5.6 til spm. 5.11). Prosentandel som oppgir ulike kursarrangører. Flere svaralternativer mulig. 1998

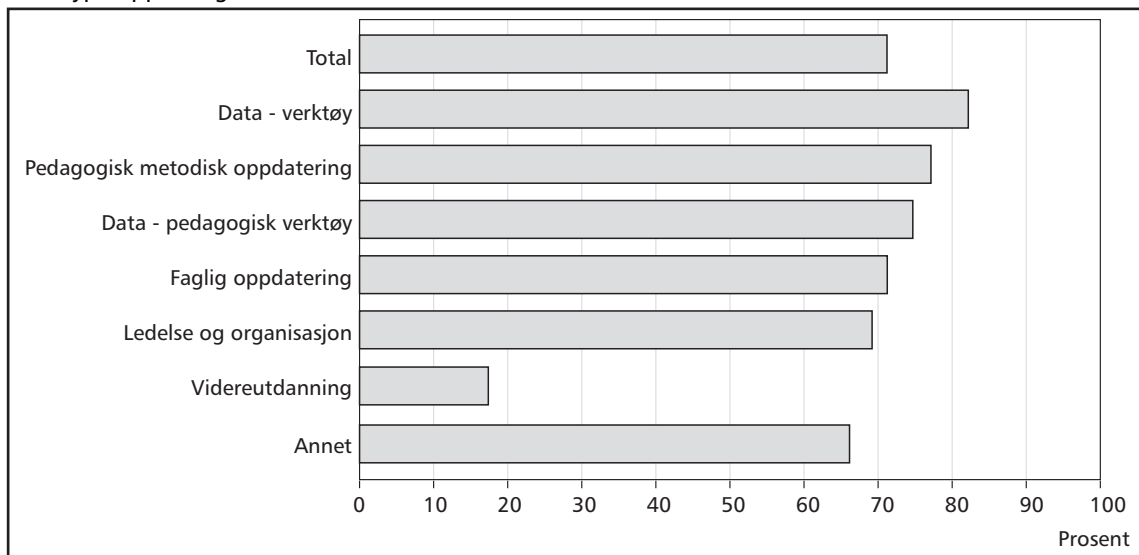
Ut fra hvor tiltaket fant sted ser man at kurs, seminar i regi av skolen, kommunen eller statens utdanningskontor dominerer totalt. Syttén prosent hevder at siste tiltak skjedde i regi av disse virksomhetene. Flertallet av disse (83 prosent) nevner verken universiteter/høgskoler eller eksterne kursarrangører. Syttén prosent sier at opplæringen foregikk som undervisning ved universiteter og høyskoler, og om lag samme andel sier at det siste opplæringstiltaket var et eksternt arrangert kurs eller seminar. En god del av disse opplyser at kurset ble arrangert i regi av arbeidsgiver (skole, kommune, statens utdanningskontor). Når det gjelder nyere undervisningsformer, finner vi at fjernundervisning over internett er helt marginalt.

Andel med kurs og seminar i regi av skolen, kommunen eller statens utdanningskontor var høyest for dem som var ansatt i barneskolen eller i kombinerte barne- og ungdomsskoler, og lavest for dem som var ansatt i allmennfaglige videregående skoler (vises ikke). Men selv for lærere i allmennfag sto skolen, kommunen eller statens utdanningskontor for godt over halvparten av de arrangerte kursene (målt ved siste opplæringstiltak i 1998).

Vi ønsker også å se om det er forskjeller i andelen som sier at opplæringstiltaket var i regi av skolen, kommunen eller statens utdanningskontor når vi deler opp på ulike

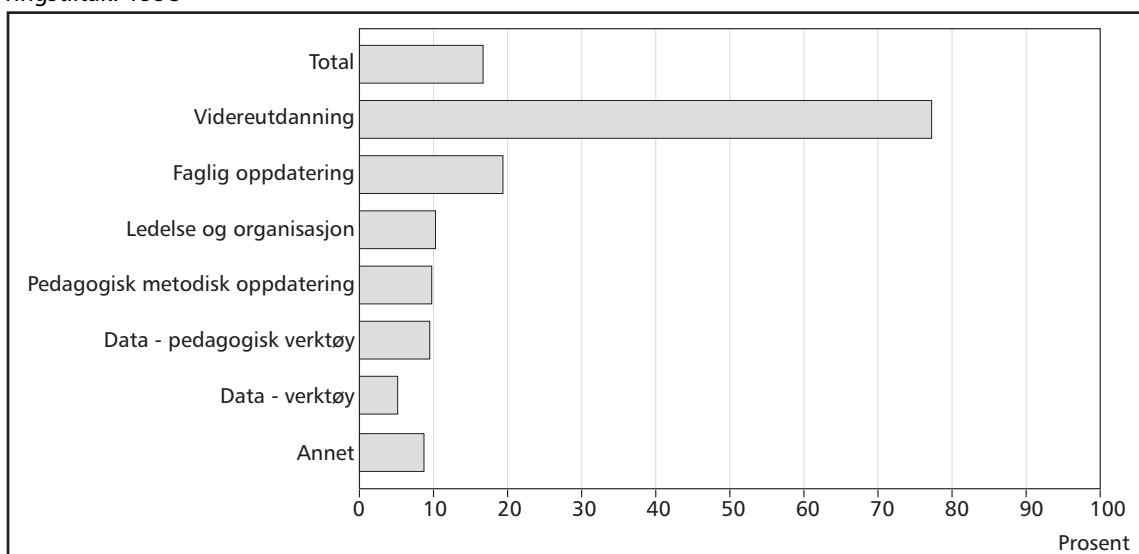
kurstyper. Er det for eksempel slik at de som har hatt datakurs oftere nevner eksterne kursarrangører?

Figur 4.7 Prosentandel som sier at opplæring foregikk i regi av skole/kommune/statens utdanningskontor. Etter type opplæringstiltak. 1998

Det framgår av figur 4.7 at opplæring i regi av skole/kommune/utdanningskontor er en vanlig måte å organisere de fleste typer opplæringstiltak på. Dette gjelder også datakurs av ulik type. Det eneste unntaket er videreutdanning, bare en liten andel av dem som tar slike kurs sier at tiltaket er arrangert av arbeidsgiver.

Figur 4.8 Prosentandel som sier at opplæring foregikk i regi av universitet/høyskole. Etter type opplæringstiltak. 1998

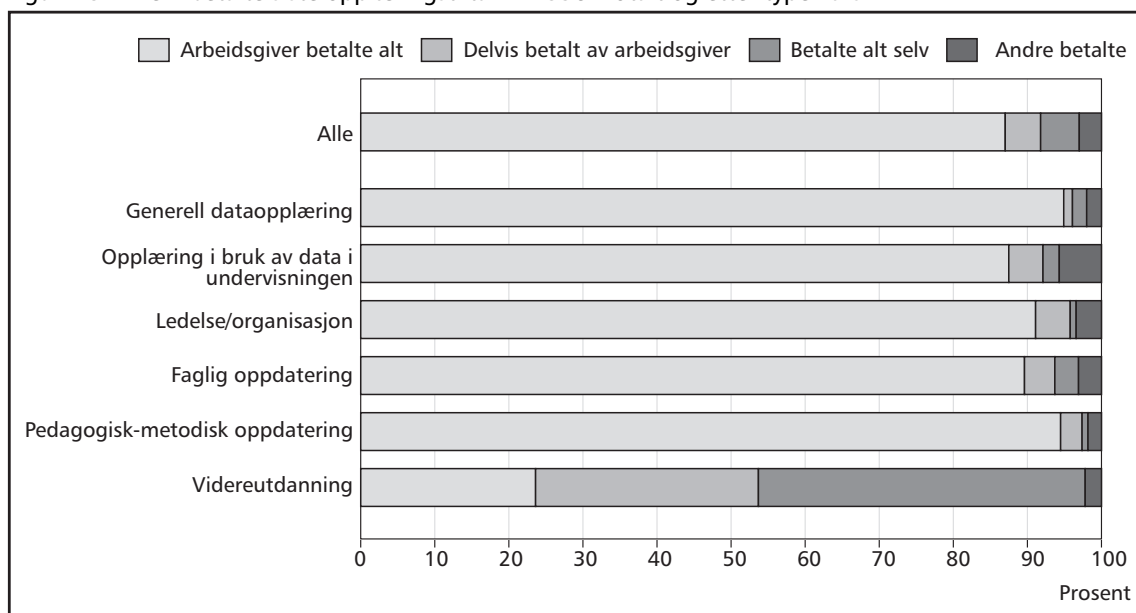

I snitt sier om lag 15 prosent at det siste opplæringstiltaket skjedde i regi av universiteter og høyskoler. I den lille gruppen som sier at det siste opplæringstiltaket var videreutdanning, dominerer imidlertid denne arrangøren.

4.3 Hvem betalte siste tiltak og hvem ønsket det?

Det ble også stilt spørsmål om hvem som betalt siste opplæringstiltak. Figur 4.9 viser at 87 prosent oppgir at arbeidsgiver betalte siste tiltak og at ytterligere fem prosent oppgir at arbeidsgiver delvis betalte siste tiltak. Ytterligere fem prosent sier at de selv betalte siste opplæringstiltak. Dette mønsteret gjenfinnes for alle kurstyper med unntak av videreutdanning. Her er arbeidsgiver helt eller delvis involvert i drøye halvparten av tilfellene, mens arbeidstaker oppgir selv å betale alle utgifter i 45 prosent av tilfellene.

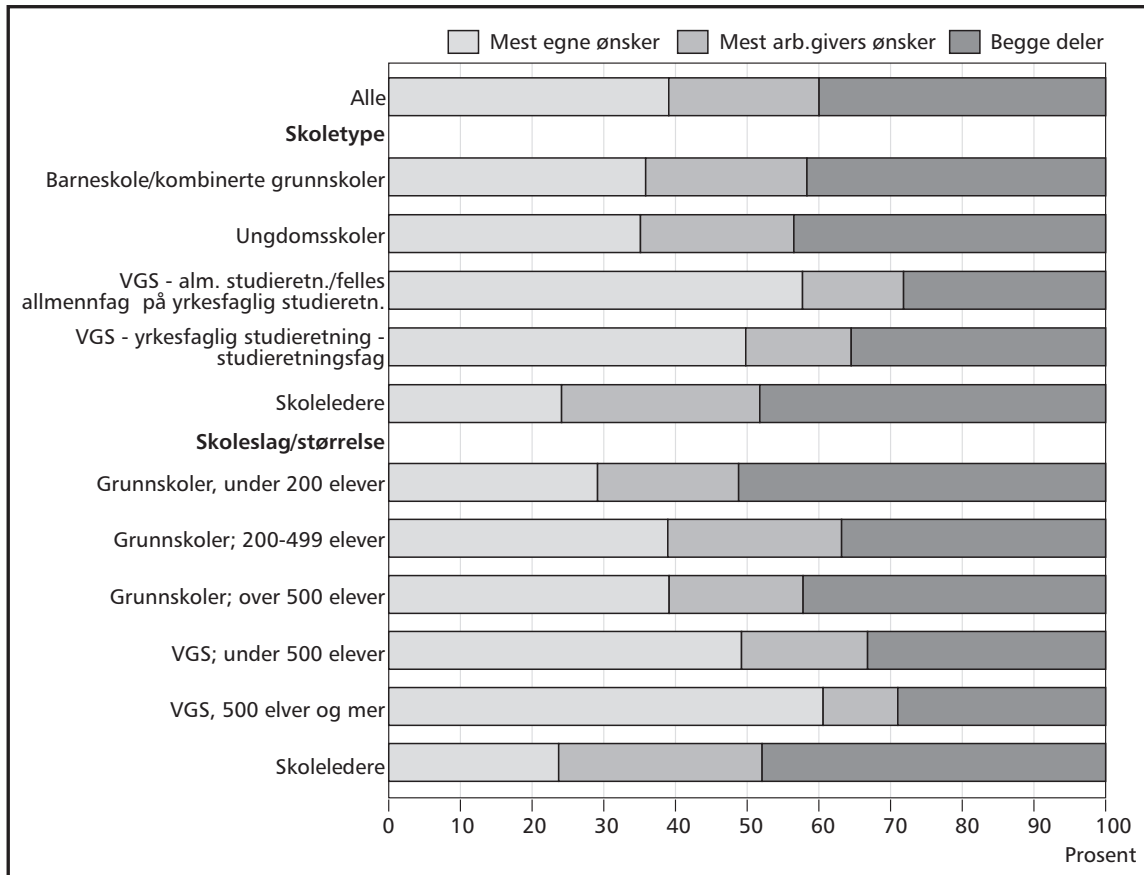
Figur 4.9 «Hvem betalte siste opplæringstiltak?» 1998. Totalt og etter type kurs

På samme måte ble det spurt om hvordan det siste opplæringstiltaket kom i stand; var det ut fra sine egne eller arbeidsgivers ønsker at man deltok på dette siste opplæringstiltaket? I figur 4.10 ser vi at to av fem sier at dette kom i stand mest ut fra eget ønske, mens like mange sier at tiltaket både var ønsket av arbeidstaker og arbeidsgiver. Hver tiende sier at opplæringstiltaket i hovedsak var arbeidsgivers ønske. Det er visse forskjeller mellom skoleslagene, lærere i videregående skole sier noe oftere enn andre at opplæringstiltaket i hovedsak var ut fra eget ønske. På den annen side sier skoleledere noe oftere enn andre at opplæringstiltaket helt eller delvis var arbeidsgivers ønske. Det er ingen vesentlige forskjeller i svargivning mellom menn og kvinner, mellom aldersgruppene eller mellom utdanningsgruppene (vises ikke). Lederopplæring skjer oftere helt eller delvis ut fra arbeidsgivers ønske, mens videreutdanning skiller seg ut ved oftere å være rent egeninitiert (mest eget ønske). Når det gjelder øvrige typer opplæringstiltak, er

det ingen vesentlige forskjeller i hvem som i hovedsak ønsket opplæringstiltaket (vises ikke).

Figur 4.10 «Var det ut fra dine egne eller arbeidsgivers ønsker at du deltok på dette siste opplæringstiltaket?» Prosent. 1998

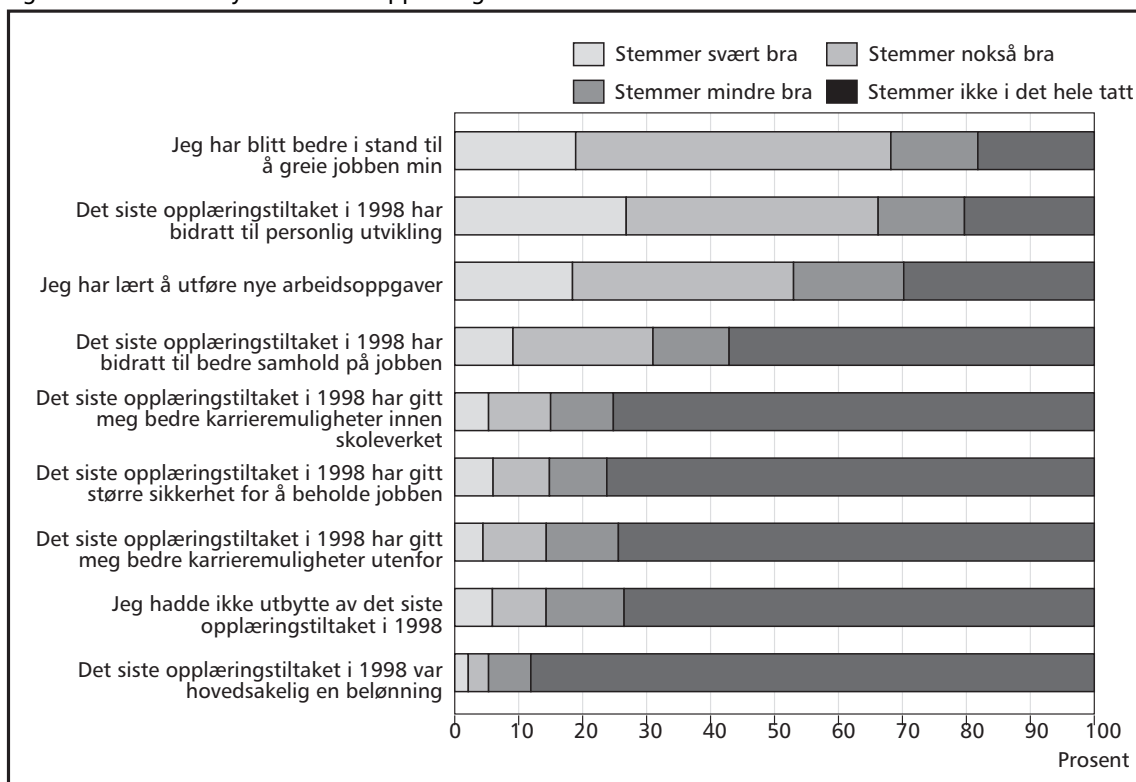

5 Hva har opplæringen ført til?

De som hadde deltatt i opplæringstiltak i 1998 ble spurt om hva det siste opplæringstiltaket hadde ført til. I figur 5.1 ser vi at et flertall mener at opplæringen har ført til at de bedre kan greie jobben (to av tre) og/eller at de har lært å utføre nye arbeidsoppgaver (droye halvparten). Det er også stor oppslutning om at opplæringstiltaket har bidratt til personlig utvikling. Svært få sier at tiltaket ikke gav utbytte.

Figur 5.1 viser også at opplæring først og fremst kan knyttes til nåværende stilling. Det er få som mener at det siste opplæringstiltaket i vesentlig grad bidro til å fremme karrieremulighetene innenfor eller utenfor skoleverket.

Figur 5.1 «Hva er utbyttet av siste opplæringstiltak 1998?» N=1347–1394. Prosent

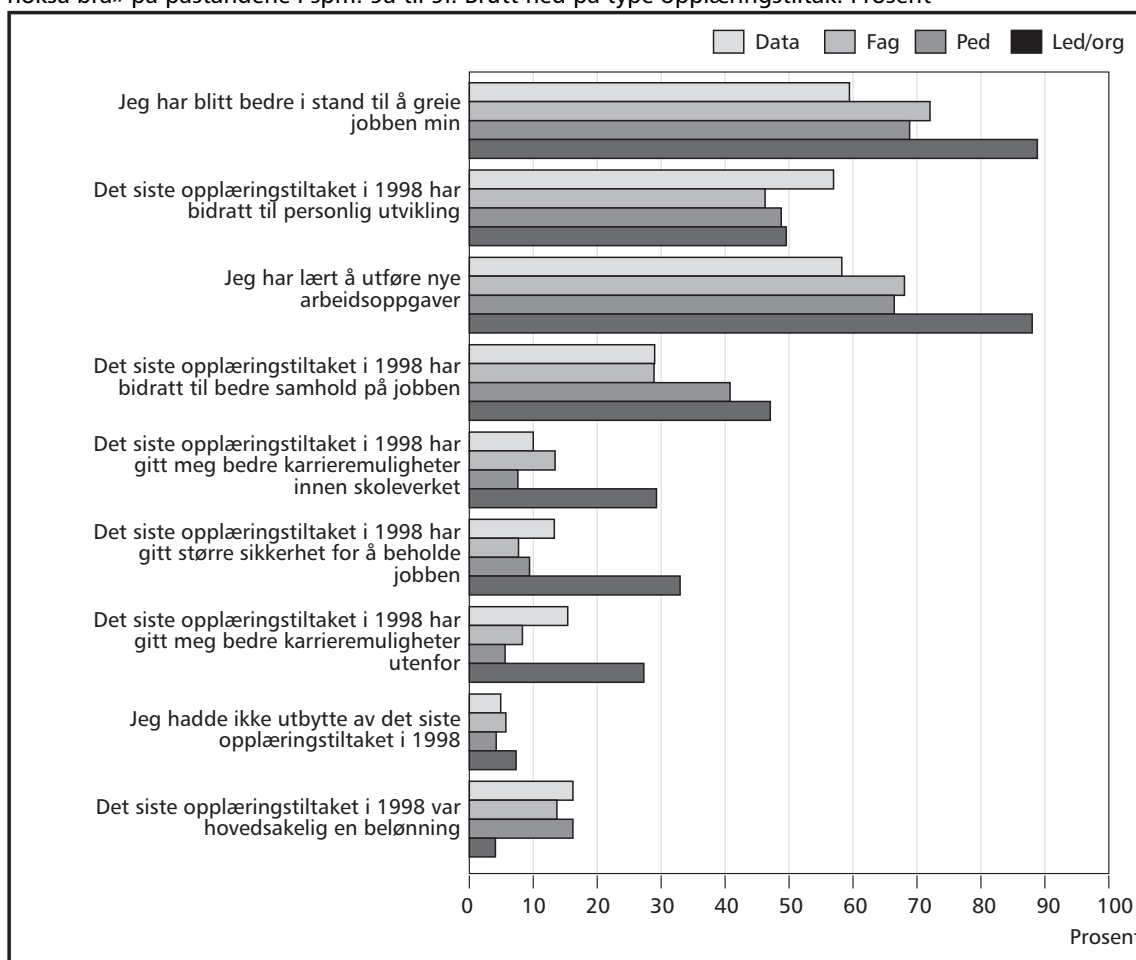

Det er liten systematisk variasjon i vurdering av siste opplæringstiltak etter kjennetegn ved arbeidstaker (kjønn, alder, utdanning, arbeidstid) eller arbeidssted (skoletype, skolestørrelse).

Heller ikke når vi grupperer med ulike typer opplæringstiltak finner vi forskjeller av betydning. Det er for eksempel ikke vesentlige forskjeller i vurdering av nytte mellom dem som har hatt dataopplæring, dem som har hatt faglig oppdatering og dem som oppgir at det siste tiltaket var pedagogisk-metodisk opplæring (figur 5.2). Gruppen som

oppgir at det siste tiltaket var opplæring i ledelse og organisasjon skiller seg imidlertid ut; disse oppgir oftere at tiltakene gir bedre karrieremuligheter både innenfor og utenfor skoleverket. Disse sier også oftere enn andre at opplæringstiltaket gjør dem bedre i stand til å utføre nåværende arbeidsoppgaver/nye arbeidsoppgaver i nåværende stilling. De øvrige gruppene er så små at det er liten hensikt i å presentere egne tall for dem.¹³

Figur 5.2 «Hva er utbyttet av siste opplæringstiltak 1998?» Andel som sier «stemmer svært bra/stemmer nokså bra» på påstandene i spm. 9a til 9i. Brutt ned på type opplæringstiltak. Prosent

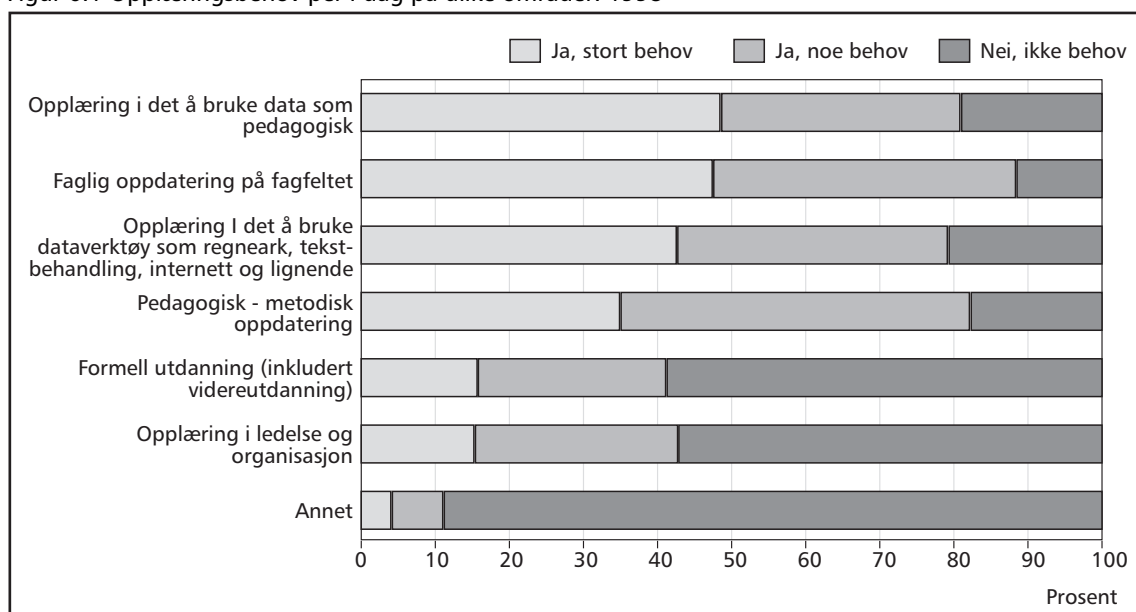

¹³ Denne lille gruppen som oppgir videreutdanning som det siste opplæringstiltaket, skiller seg ut ved oftere å legge vekt på at utdanningen sikrer jobben/gir bedre karrieremuligheter innenfor og utenfor skoleverket.

6 På hvilke områder er det behov for opplæring?

Lærerne ble spurt om man hadde behov for opplæring innen ulike områder (spm. 14a – 14g). Figur 6.1 viser at flest oppgir behov for opplæring/kompetanseutvikling på feltene faglig og pedagogisk-metodisk oppdatering og data. Fire av fem sier at de har noe eller stort behov for opplæring på disse områdene, og mellom en tredel og halvparten av utvalget sier at de har *stort behov* for slik type opplæring.

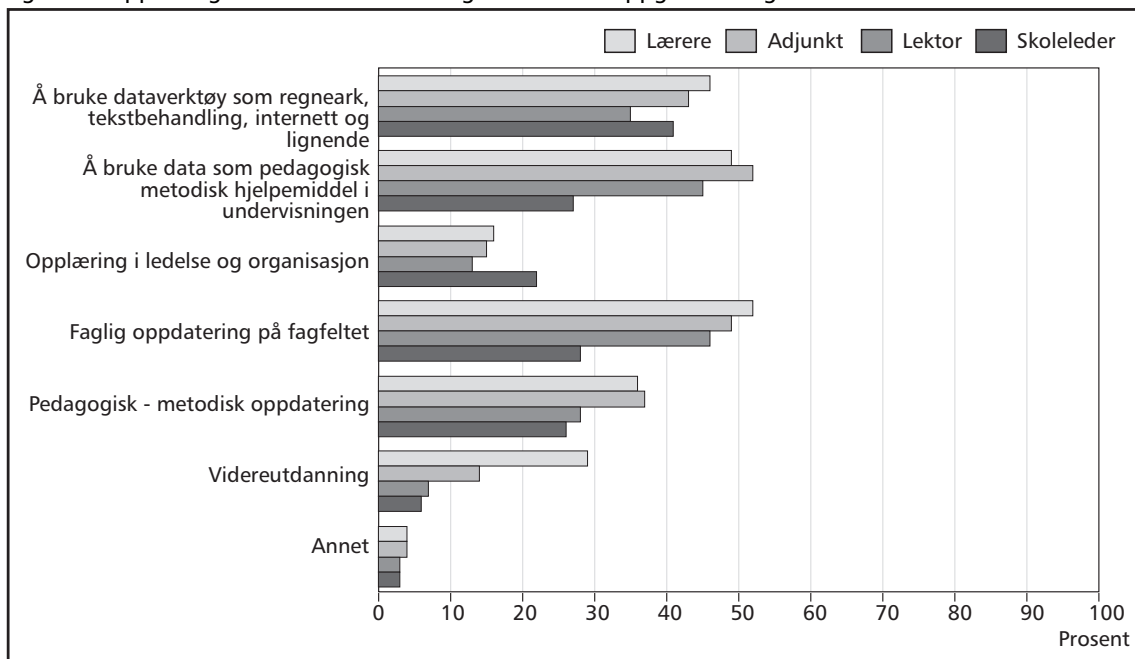
Figur 6.1 Opplæringsbehov per i dag på ulike områder. 1998

Der er noe variasjon i uttrykt opplæringsbehov mellom ulike grupper arbeidstakere og etter arbeidsplass, men ingen markante skiller trer fram. Kvinner nevner noe oftere enn menn behovet for generell dataopplæring. Forskjellene er imidlertid små. Deltidsansatte skiller seg ikke vesentlig fra heltidsansatte når det gjelder opplæringsbehov. Vi finner heller ikke store forskjeller når vi deler inn på utdanning/skoleslag (figur 6.2). Ett unntak er at stillingsgruppen lærer i grunnskolen oppgir oftest behov for videreutdanning. Mens tre av ti lærerutdannede sier at de i stor grad har behov for videreutdanning, gjelder dette bare 13–15 prosent av adjunktene og enda færre av lektorene. Selv når vi utelukker førskolelærerne fra lærergruppen, er denne overrepresentert blant dem som oppgir behov for videreutdanning. Lærerutdannede oppgir også noe oftere enn andre at de i stor grad har behov for dataopplæring. Forskjellene er imidlertid små; det er ti prosent flere lærere enn lektorer som sier at de i stor grad har behov for dataopplæring. Gruppen av skoleledere har derimot spesielle opplæringsbehov; disse legger mindre vekt på

faglig oppdatering og metodisk/pedagogisk opplæring, og mer på ledelse og organisasjon.

Figur 6.2 Opplæringsbehov etter utdanning. Andel som oppgir «i stor grad». 1998

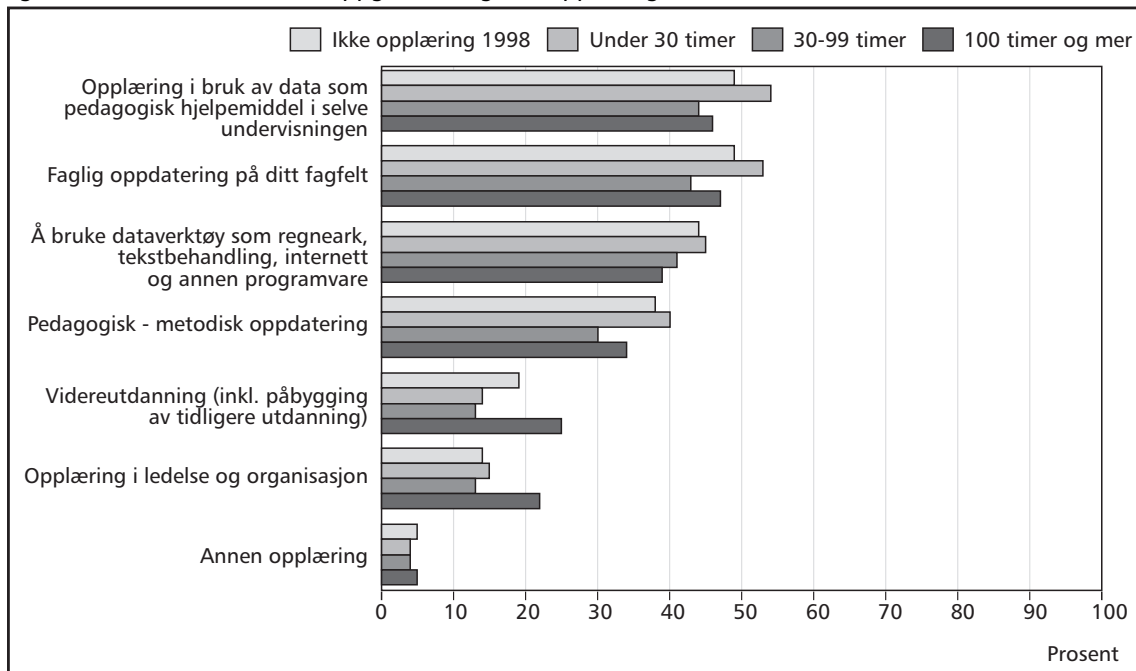

Det er av og til pekt på at gruppen som har lite utdanning også etterspør lite opplæring, og at de som deltar lite i opplæring, sjeldnere uttrykker behov for mer opplæring/utdanning. Vi har sett at det ikke er store forskjeller i opplæringsbehov (eller antall timer opplæring) mellom våre utdanningsgrupper, noe som ikke er så overraskende i og med at lærere er svært homogene når det gjelder utdanning – iallfall når man sammenlikner med arbeidstakere generelt. I figur 6.3 undersøker vi om det er variasjon i opplæringsbehov etter omfanget av opplæring i 1998 (se figur 2.7 for gruppering). Vi finner imidlertid ingen sammenheng mellom det å ha mottatt etter- og videreutdanning og det å ønske mer etter- og videreutdanning.

Vi finner heller ingen sammenheng mellom totalt opplæringsbehov (indeks) og antall timer til etter- og videreutdanning, antall timer til etterutdanning eller antall kurs.¹⁴ Blant lærerne er det også slik at de som deltok minst i 1998, er de som oftest sier at de burde fått delta noe mer eller mye mer.

¹⁴ Det kan likevel være at man finner en slik sammenheng hvis man gjennomfører en multivariat analyse, dvs trekker inn flere kjennetegn ved arbeidstaker/arbeidsplass samtidig. Mangelen på klare sammenhenger mellom opplæringsbehov og andre trekk ved arbeidstaker/arbeidssted tyder ikke på at man vil få vesentlig forklaringskraft i en slik multivariat modell.

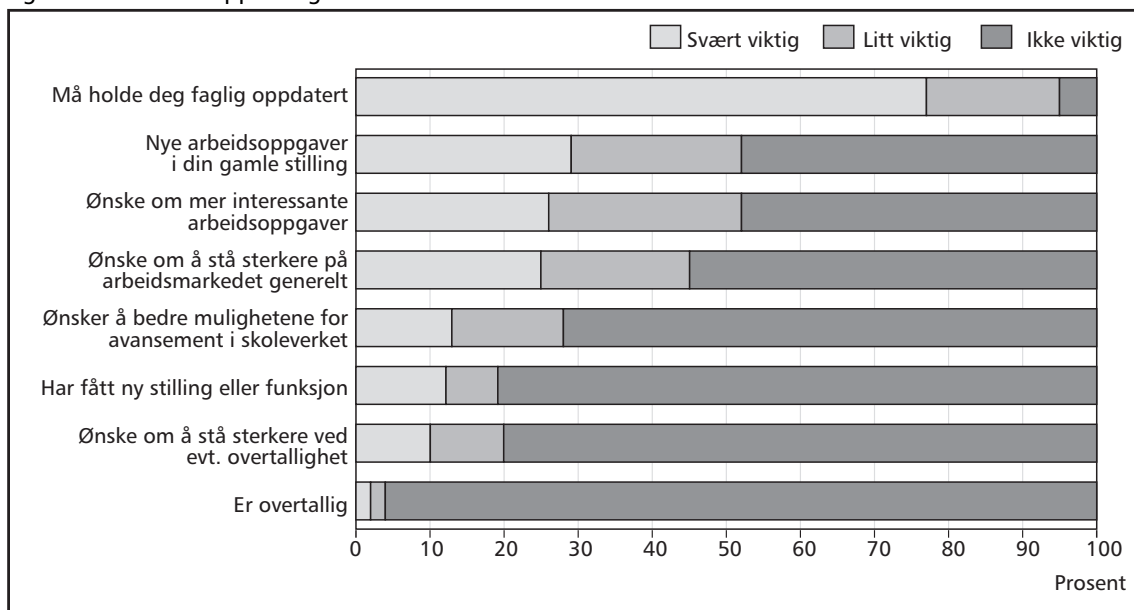
Figur 6.3 Opplæringsbehov etter omfang av opplæring i 1998 (ingen opplæring, 1–29 timer, 30–99 timer og over 99 timer). Andel som oppgir «i stor grad» opplæringsbehov.

7 Hvorfor behov for opplæringstiltak?

Det ble også stilt spørsmål om hvorfor den ansatte (eventuelt) hadde behov for opplæringstiltak i dag (figur 7.1). Behovet for å holde seg faglig oppdatert blir oppgitt som svært viktig av tre av fire lærere. Andre forhold som nevnes er at man har fått nye arbeidsoppgaver (er svært eller nokså viktig for halvparten) eller at man ønsker mer interessante arbeidsoppgaver. Om lag halvparten begrunner opplæringsbehov helt eller i noen grad i ønsket om å stå sterkere på arbeidsmarkedet generelt, 20 prosent begrunner opplæringsbehovet i ønsket om å stå sterkere ved en eventuell overtallighet eller ved at de ønsker å bedre mulighetene for avansement i skoleverket. Fire prosent oppgir overtallighet som grunn til opplæringsbehov.

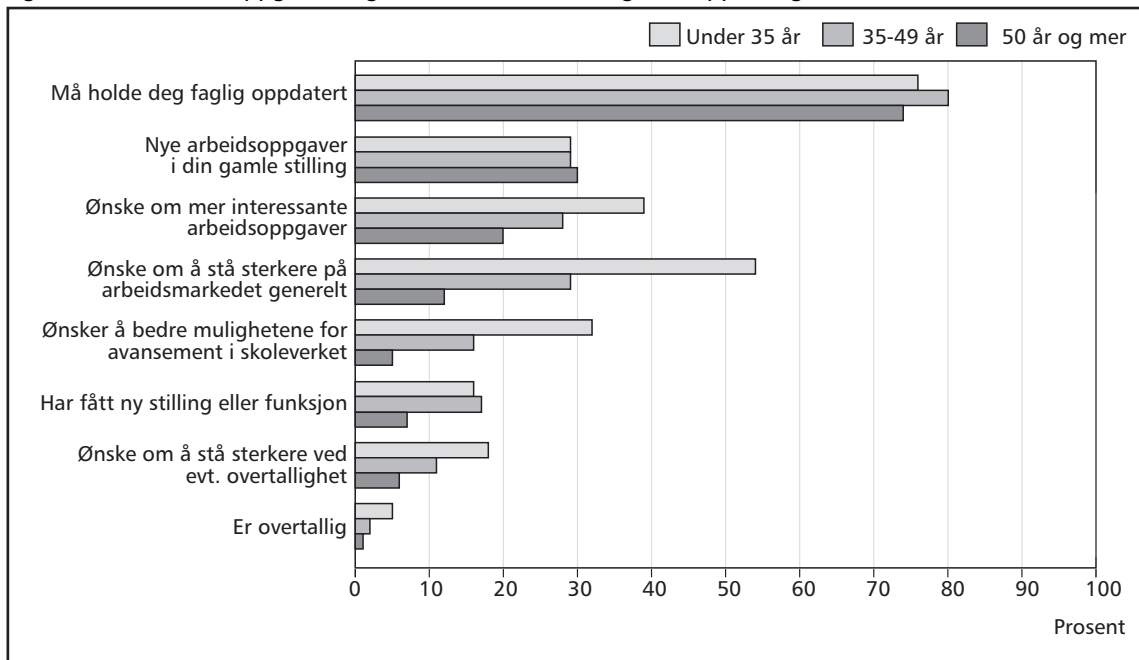
Figur 7.1 Grunn til opplæringsbehov. 1998

Vi ønsker å undersøke om det er forskjeller i begrunnelse mellom lærere i ulike alderskategorier. I figur 7.2 ser vi at det ikke er forskjell mellom aldersgruppene når det gjelder behovet for å holde seg faglig oppdatert eller at det er kommet til nye arbeidsoppgaver i ens gamle stilling. Yngre lærere er imidlertid mer opptatt av å sikre seg ved overtallighet, de ønsker å styrke sin stilling i arbeidsmarkedet generelt og de ønsker også opplæring for å få mer interessante arbeidsoppgaver eller avansement i skoleverket.¹⁵

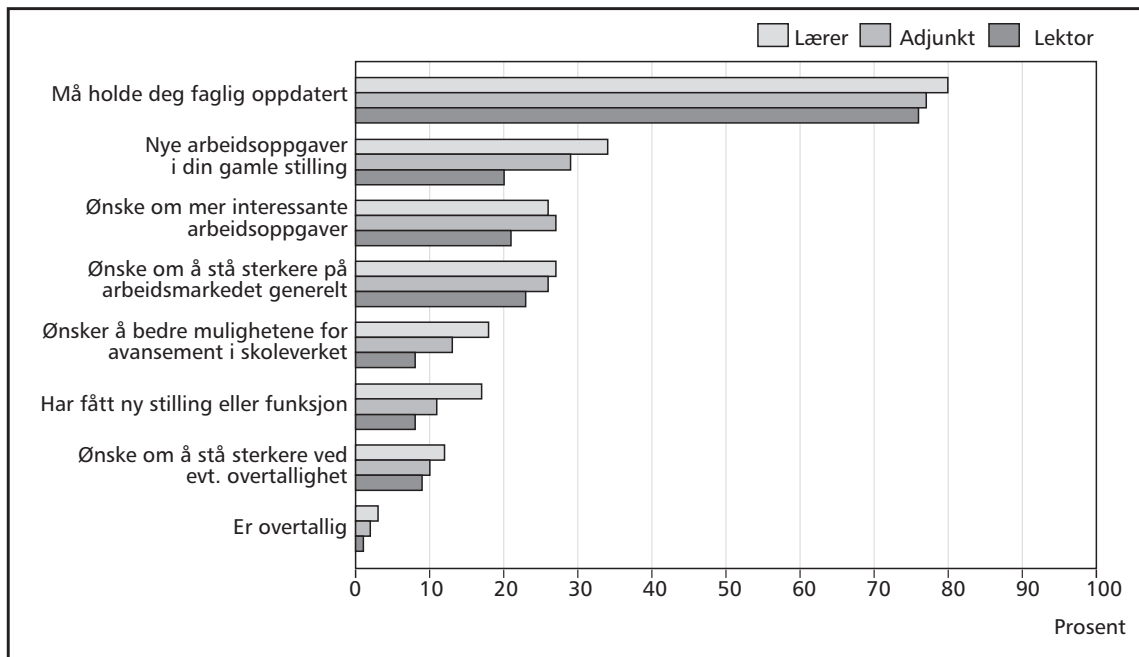
¹⁵ Vi minner om at utvalget ble trukket på basis av Det sentrale tjenestemannsregisteret for skoleverket 1. oktober 1997, noe som betyr at de mest nyansatte lærerne (og ofte også mest nyutdannede) ikke er med.

Figur 7.2 Andel som oppgir ulike grunner som svært viktige for opplæringsbehov. Etter alder. 1998

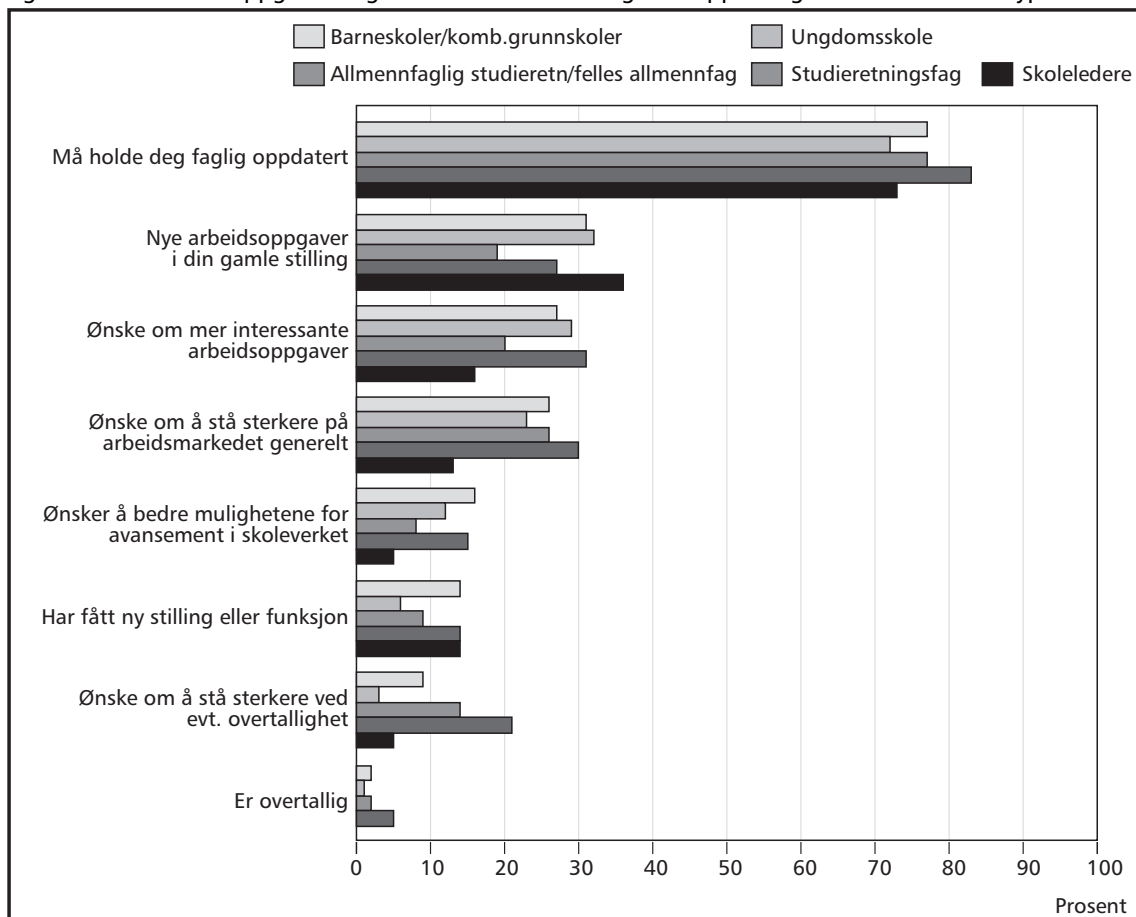
Det er ingen forskjeller mellom kvinner og menn, og heller ingen vesentlige forskjeller mellom heltids- og deltidsansatte. I figur 7.3 ser vi også at det bare er små forskjeller mellom ulike utdanningsgrupper i begrunnelse av opplæringsbehov.

Figur 7.3 Andel som oppgir ulike grunner som svært viktige for opplæringsbehov. Etter utdanningstype. Skoleledere utelatt. 1998

Lærere i videregående skole er noe mer bekymret for overtallighet enn lærere i grunnskolen (dette gjelder særlig lærere i yrkesfag), men det er ingen forskjeller mellom de to skoleslagene når det gjelder ønsket om å styrke sin posisjon på arbeidsmarkedet generelt (figur 7.4). Utover dette er det ingen forskjeller mellom gruppene.

Figur 7.4 Andel som oppgir ulike grunner som svært viktige for opplæringsbehov. Etter skoletype. 1998

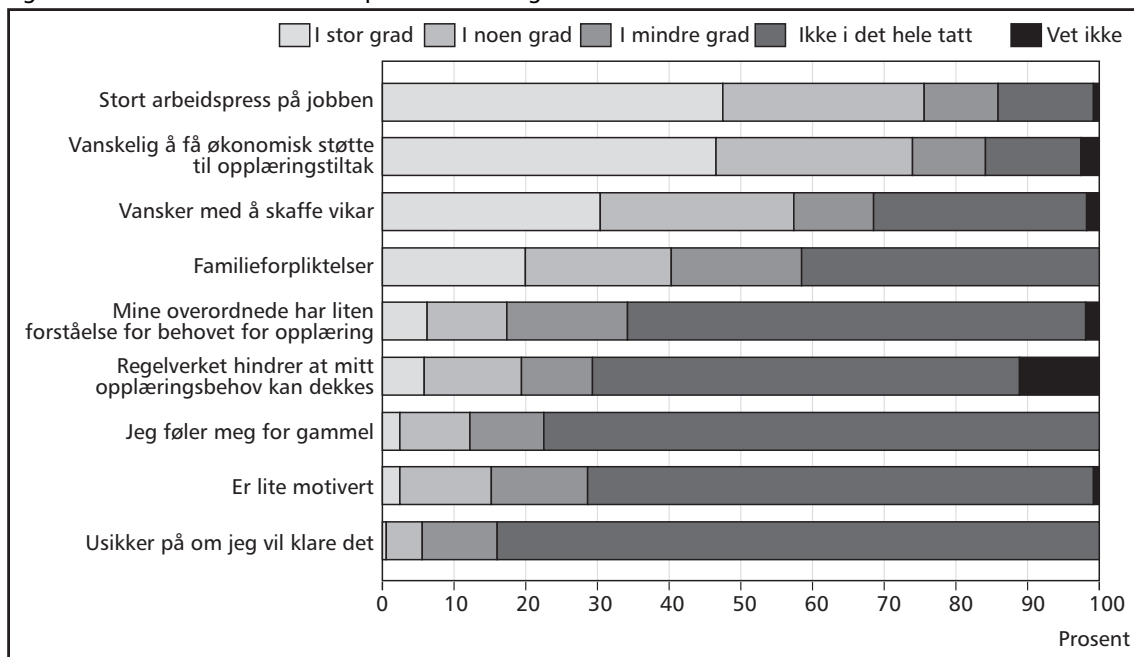
8 Hindre for opplæring

Det ble stilt spørsmål for å kartlegge mulige hindre for at ansatte deltar i etter- og videreutdanning. Disse omfatter både mer individbaserte årsaker (familiesituasjon, motivasjon, alder og tro på at man klarer dette) og forhold ved arbeidssituasjonen (problemer med å få økonomisk støtte, arbeidspress, manglende forståelse fra overordnede og at regelverket hinder at opplæringsbehovet dekkes).

I figur 8.1 ser vi at arbeidspress på jobben er det forholdet som flest oppfatter som et stort hinder for å delta i etter- og videreutdanning. Et annet forhold som mange peker på, er at det er vanskelig å få økonomisk støtte til opplæringstiltak. Det er også en god del (drøye halvparten) som sier at det er vanskelig å skaffe vikar. Bare et mindretall mener at regelverket er til hinder eller at de overordnede har liten forståelse for opplæringsbehovet.

To av fem sier at familieforpliktelser i stor eller noen grad er til hinder for at de kan delta på opplæringstiltak. Det er få (15 prosent) som sier at lav motivasjon i stor eller noen grad er et hinder. Enda færre sier seg enig i at de er for gamle eller at de er usikre på om de vil klare opplæringstiltaket.

Figur 8.1 Hindre for å delta i kompetanseutvikling. 1998

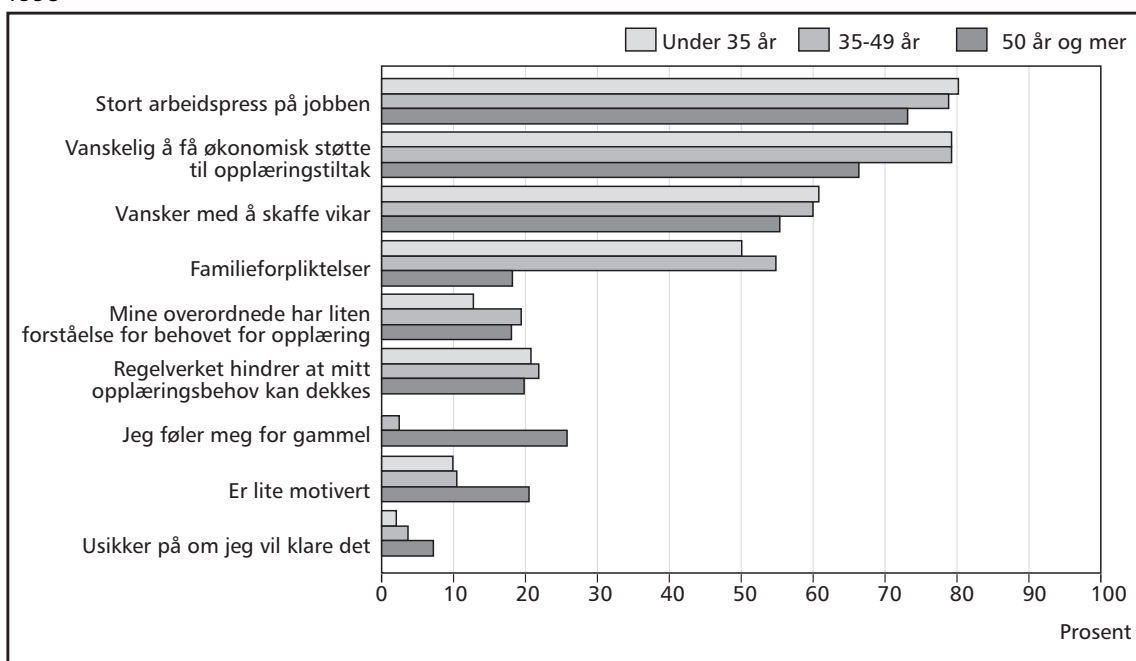

Det er ingen vesentlige skiller mellom kvinner og menn; heller ikke når det gjelder familieforpliktelser. Det er imidlertid klare forskjeller mellom aldersgruppene; familiefor-

pliktelse er i stor/noen grad et hinder for 50 prosent av lærerne under 35 år og for 18 prosent av lærere over 50 år.

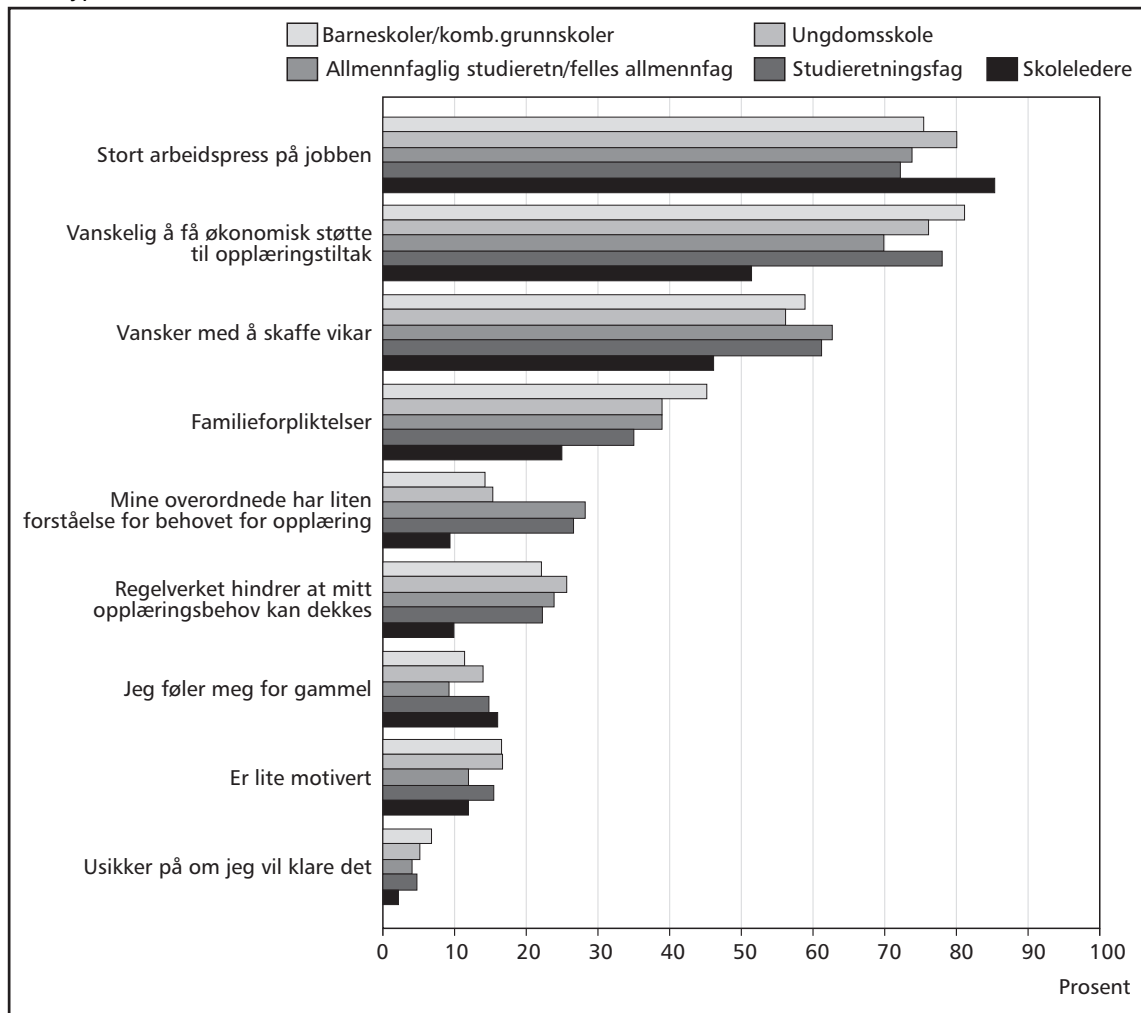
Eldre lærere (50 år eller mer) sier oftere at de føler seg for gamle, men selv i denne gruppen er det bare én av fire som oppgir dette som en grunn til at det er vanskelig å delta på opplæringstiltak. Denne gruppen er også overrepresentert blant dem som sier at de er lite motivert eller er usikre på om de klarer opplæringstiltaket. Minst én av disse tre «demotiverende faktorene» er svært eller nokså viktig for hver tredje lærer over 50 år (36 prosent) mot 13–14 prosent av lærere under 50 år.

Figur 8.2 Hindre for deltakelse på opplæringstiltak. Andel som sier «i stor grad/i noen grad». Etter alder. 1998

Lærere i videregående skole sier noe oftere enn andre at nærmeste overordnede har liten forståelse for opplæringsbehovet (figur 8.3). Utover dette er det bare små forskjeller mellom skoleslagene. Skoleledere nevner sjeldnere praktiske hindringer som manglende økonomisk støtte, problemer med vikar, regelverk osv.

Figur 8.3 Hindre for deltakelse på opplæringstiltak. Andel som sier «i stor grad/i noen grad». Etter skoletype. 1998

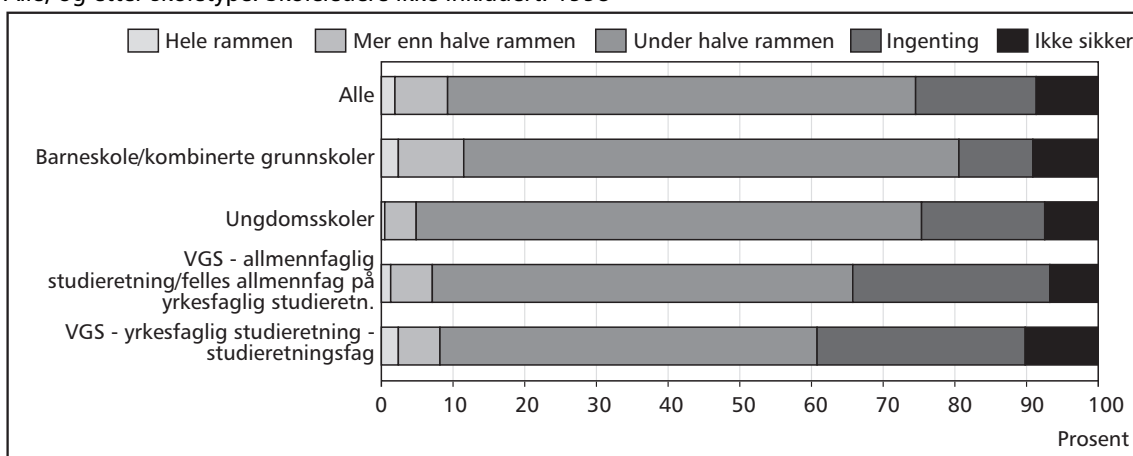
Det er også forskjeller mellom utdanningsgruppene; lektorer nevner sjeldnest en eller flere av de demotiverende faktorene, mens lærerutdannede oftest nevner disse (vises ikke her). Disse forskjellene holder seg også når vi kontrollerer for alder. Det er imidlertid ikke vesentlige forskjeller mellom utdanningsgruppene når det gjelder de andre spørsmålene om hindre for deltakelse på opplæringstiltak.

9 Organiseringen av opplæringstiltakene

Det ble i spørreundersøkelsen stilt spørsmål om hvor stor andel av 190-timersrammen¹⁶ og den 39. arbeidsuken som ble brukt til systematisk etterutdanning og kompetanseutvikling.

Vi vet fra før at om lag en tredel av lærerne i grunn- og videregående skole opplyser at «det siste opplæringstiltaket» i 1998 var gjennomført innen 190-timersrammen. I figur 9.1 ser vi at tre av fire lærere sier at man bruker av 190-timersrammen til systematisk etterutdanning/kompetanseutvikling. De aller fleste av disse mener at man bruker mindre enn halvparten av rammen til slike tiltak. I overkant av ti prosent av lærerne i grunnskolen og tre av ti lærere i videregående skole sier at det ikke brukes av denne rammen til etter- og videreutdanning.

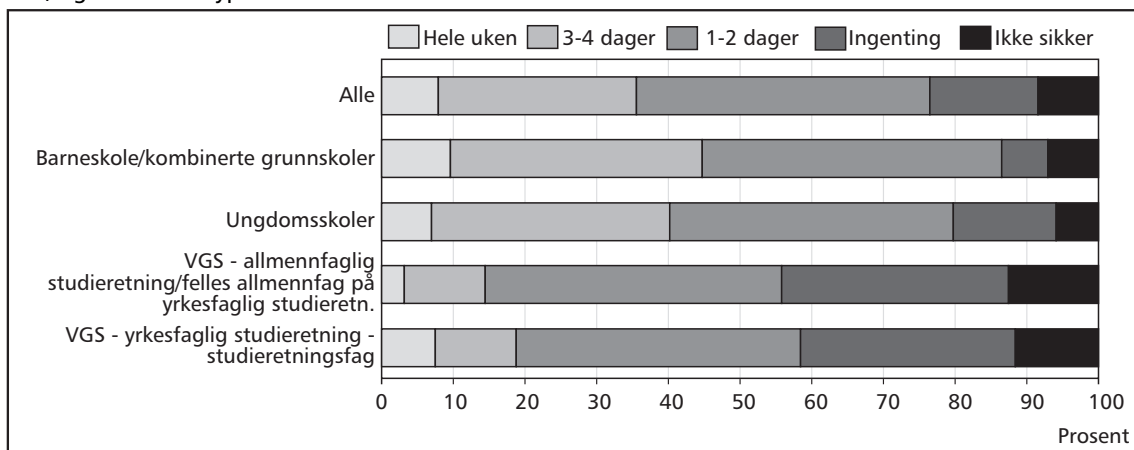
Figur 9.1 Andel av 190-timersrammen som nyttes til systematisk etterutdanning og kompetanseutvikling. Alle, og etter skoletype. Skoleledere ikke inkludert. 1998

Tilsvarende spørsmål ble stilt vedrørende den 39. arbeidsuken. Også her sier tre av fire at tid brukes til etterutdanning/kompetanseutvikling. Det er klar forskjell mellom grunnskole og videregående skole. Blant lærere i grunnskolen er det bare én av ti som sier at ikke noe av den 39. arbeidsuken brukes til systematisk etterutdanning og kompetanseutvikling – andelen er svakt høyere i rene ungdomsskoler. I videregående skole sier mellom 20 og 30 prosent at ingenting av den 39. arbeidsuken brukes til etter- og videreutdanning. Det er ingen forskjeller mellom lærere som underviser i studieretningsfag i yrkesfaglige studieretninger og lærere som underviser i allmennfag/fellesfag i den videregående skole.

¹⁶ Tilbakemeldingen fra intervjuerne i Opinion AS er at en del var usikre på hvordan 190-timersrammen skal forstås.

Figur 9.2 Andel av den 39. arbeidsuken nyttes til systematisk etterutdanning og kompetanseutvikling. Alle, og etter skoletype. Skoleledere ikke inkludert. 1998

9.1 Medarbeidersamtale og opplæringsplan

Tre spørsmål ble stilt for å kartlegge virksomhetens (skolens) rutiner når det gjelder personalpolitikk.

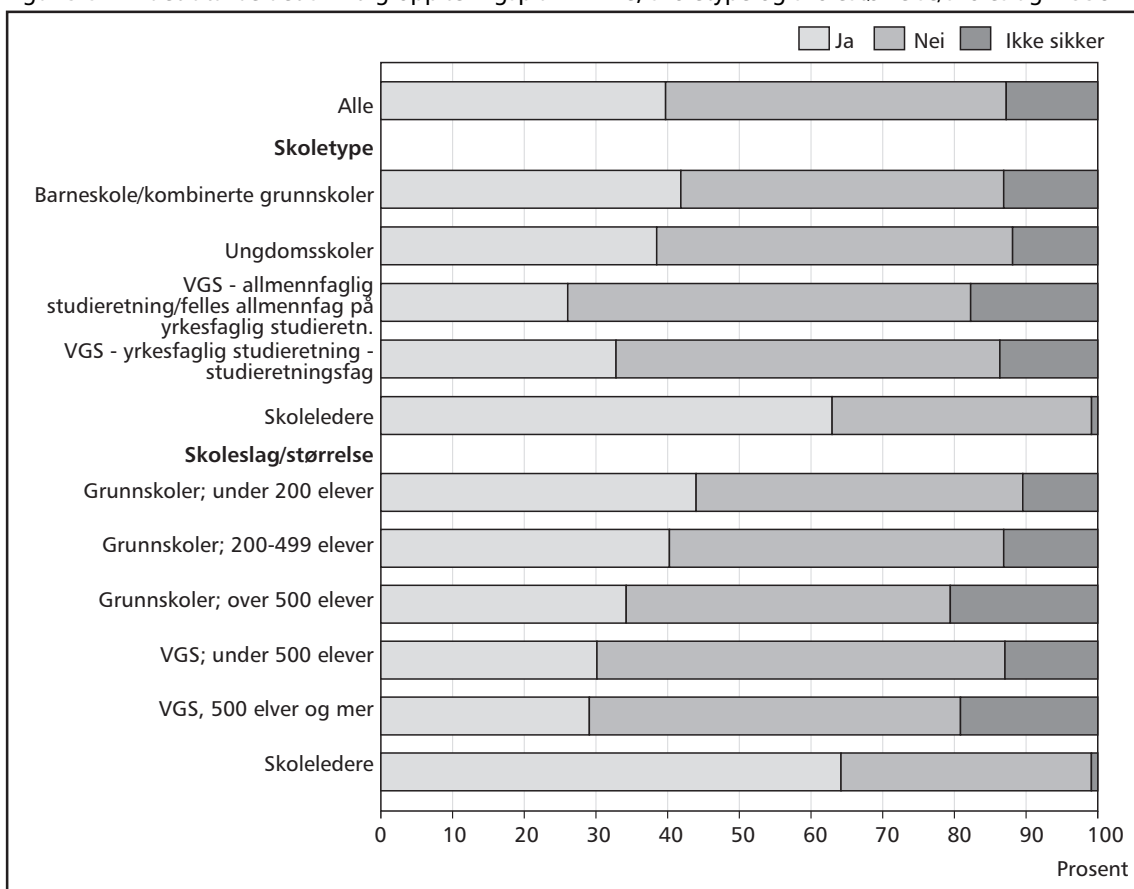
- Er det utarbeidet en skriftlig opplæringsplan på din skole?
- Har du i løpet av det siste året hatt medarbeidersamtale?
- Hvis medarbeidersamtale: førte denne medarbeidersamtalen til konkrete opplæringsplaner/tiltak for deg?

Figur 9.3 viser at 40 prosent av utvalget svarer bekreftende på at det finnes skriftlig opplæringsplan. Andelen er noe høyere i grunnskolen enn i videregående skole. Forskjellene mellom grunnskole og videregående skole holder seg også når man sammenlikner små, mellomstore og store skoler (svært få lærere arbeider i videregående skoler med mindre enn 200 elever). Vet ikke-andelen er høyest blant lærere på de største skolenene.

Imidlertid er det særlig skolelederne som skiller seg ut ved oftere å si at en slik opplæringsplan finnes. Ledergruppen bør forventes å kunne svare korrekt på et slikt spørsmål. I så fall kan tallene tyde på at en del lærere ikke har kjennskap til at slike planer faktisk eksisterer, det vil si at vi har en underreportering av slike planer blant skoleledere. Ett slikt argument støttes av en vet ikke-andel på 13–16 prosent blant vanlige lærere. En alternativ forklaring er at vi ved tilfeldig utvelgning vil få relativt flere skoleledere enn lærere fra små skoler.¹⁷ Denne forklaringen holder imidlertid ikke; også skoleledere på store skoler sier langt oftere at opplæringsplan finnes.

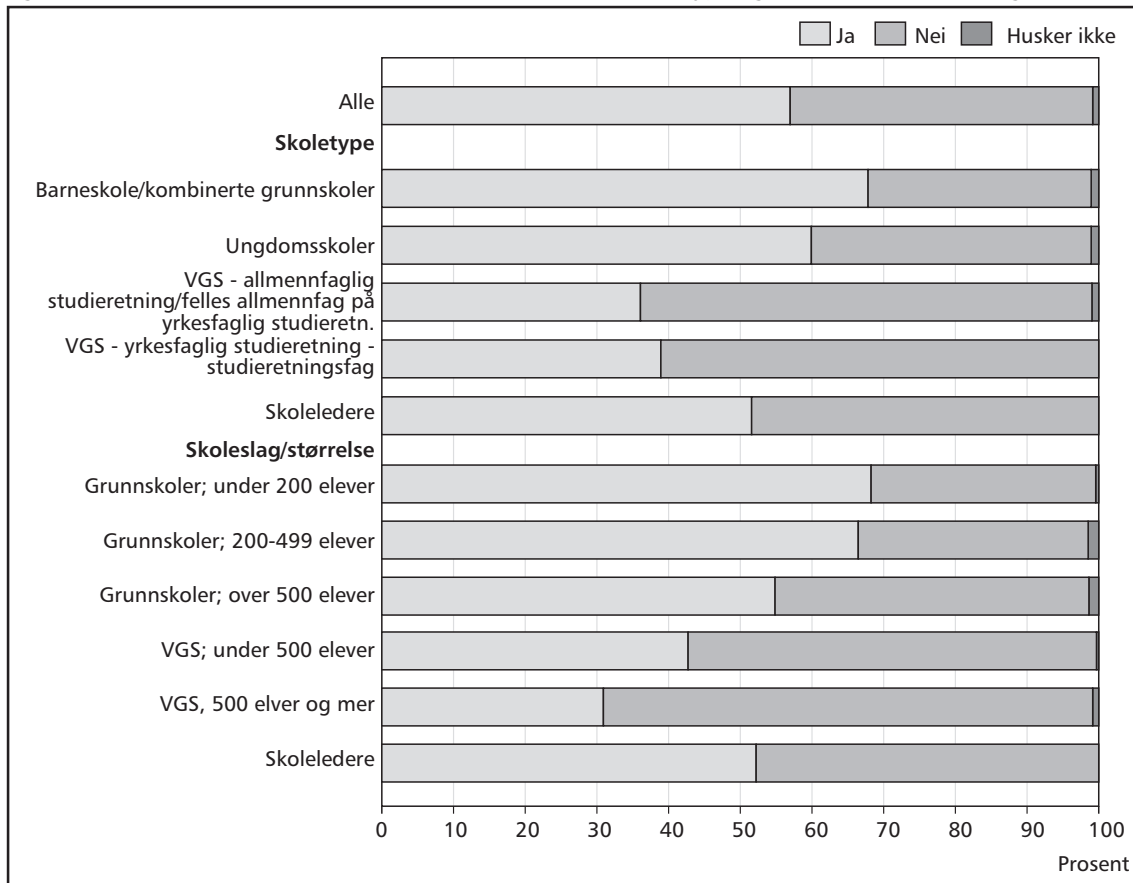
¹⁷ Det er sannsynligvis færre lærere per leder på små skoler enn på store skoler.

Figur 9.3 «Er det utarbeidet skriftlig opplæringsplan?» Alle, skoletype og skolestørrelse/skoleslag. 1998

Vi stilte også spørsmål om medarbeidersamtale. I overkant av halvparten av lærerne oppgir at de har hatt *medarbeidersamtale* det siste året (figur 9.4). Andelen er klart høyere i grunnskolen enn i den videregående skole. Forskjellene mellom skoleslagene holder seg også når vi sammenlikner ansatte i mellomstore og store skoler innen hvert av de to skoleslag.

Figur 9.4 «Har du hatt medarbeidersamtale i 1998?» Alle, skoletype og skolestørrelse/skoleslag. 1998

Både spørsmålet om opplæringsplan og medarbeidersamtale tyder på at skriftlig/formell personalpolitikk er mer utbredt i grunnskolen enn i videregående skole, og mer utbredt i små enn i store skoler.

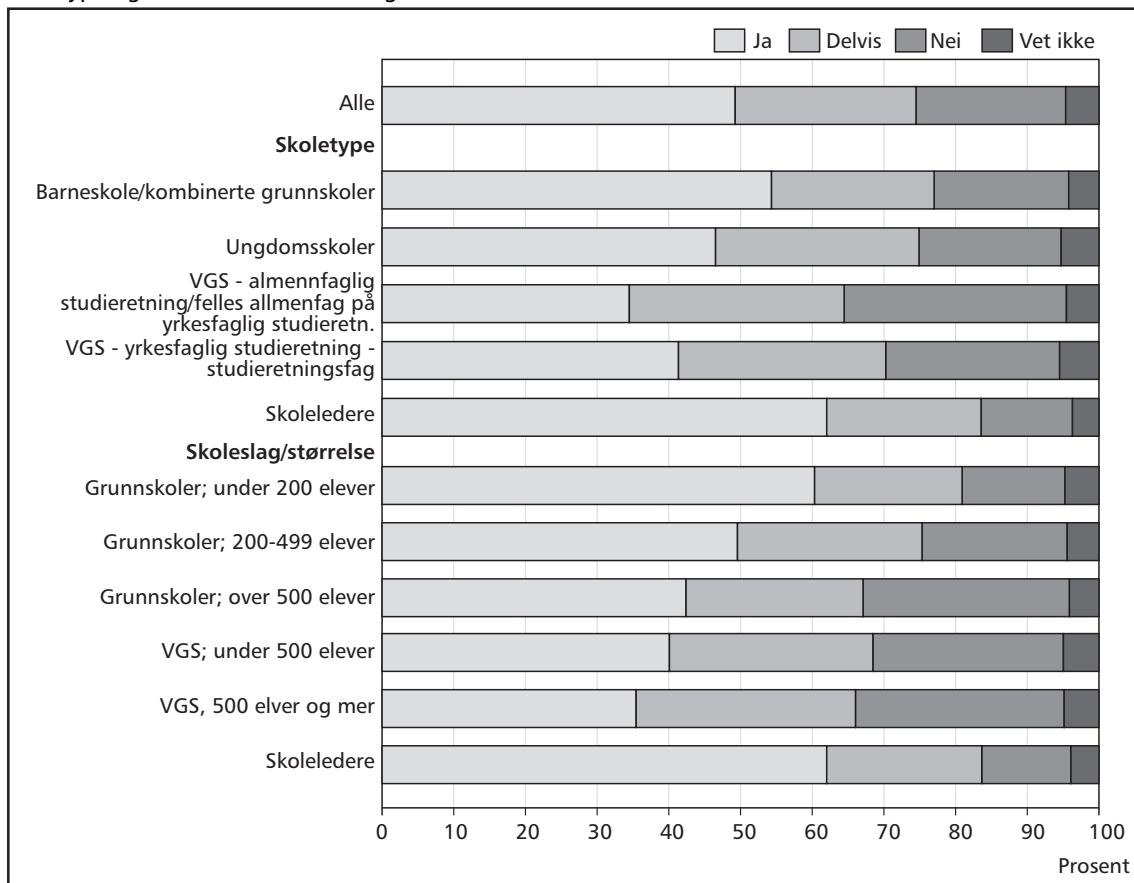
Hva har så medarbeidersamtalen ført til? I alt sier 19 prosent av dem som har hatt medarbeidersamtale (dvs ti-elleve prosent av alle lærere) at medarbeidersamtale førte til opplæringstiltak siste år (1998).

Det ble også stilt spørsmål om den ansatte mente at den «nærmeste overordnede er opptatt av ditt behov for etter- og videreutdanning» og om den ansatte hadde fått nei på/sagt nei til forespørsel om deltakelse i etter- og videreutdanningstiltak.

Totalt sier halvparten at deres nærmeste overordnede er opptatt av hans eller hennes behov for etter- og videreutdanning (figur 9.5). Dette spørsmålet ble stilt umiddelbart etter spørsmålet om medarbeidersamtale/opplæringsplan, noe som nok fører til at vurderingen knyttes opp til de mer formelle aspektene ved personalpolitikken/kompetanspolitikken. Ytterligere 25 prosent er mer forbeholdne i vurdering av sin overordnedes interesse, mens én av fem svarer nei på spørsmålet. Ansatte i videregående skole er noe mer tilbøyelig til å svare at den nærmeste overordnede ikke er opptatt av opplæringsbehovet. Det er også en tendens til at ansatte på mindre skoler oftest sier at deres nærmeste overordnede er opptatt av den ansattes behov for etter- og videreutdanning.

Det er ingen forskjeller mellom menn og kvinner, eldre og yngre eller heltids- og deltidssansatte på dette spørsmålet (vises ikke her).

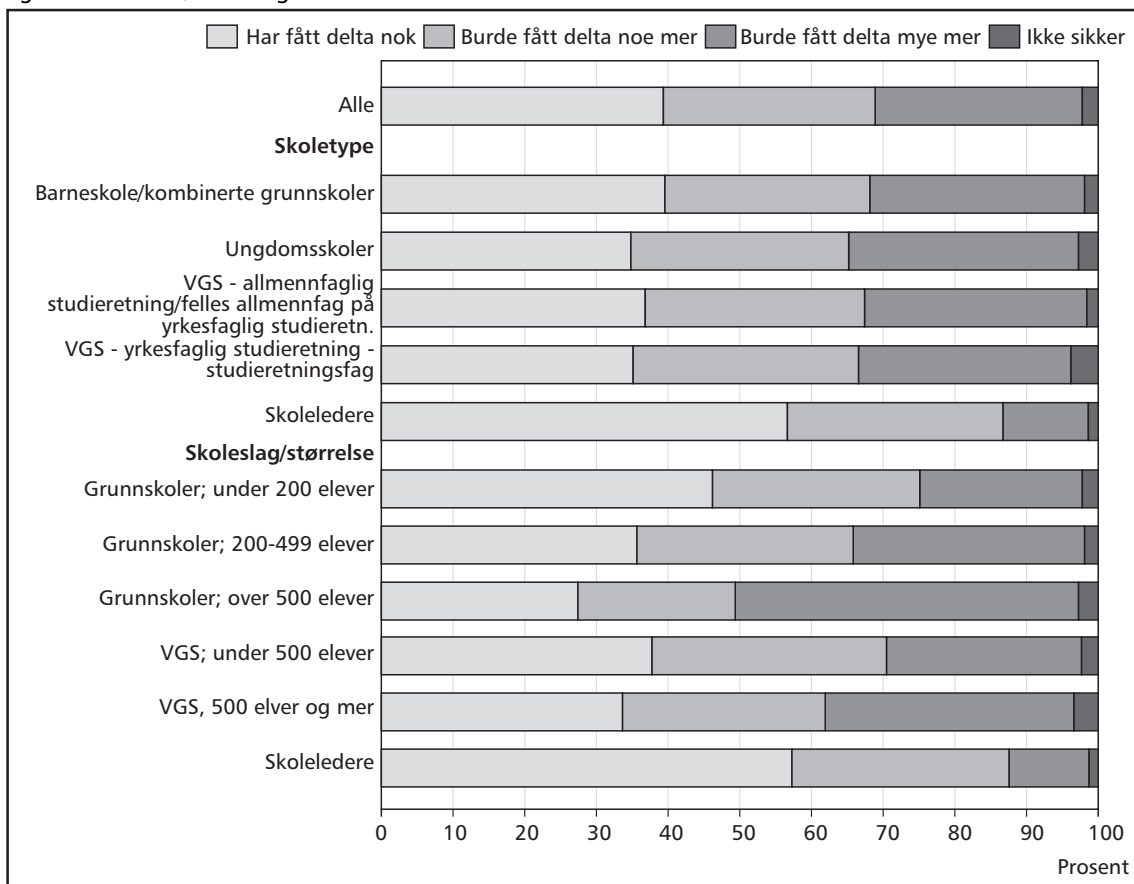
Figur 9.5 «Er den nærmeste overordnede opptatt av ditt behov for etter- og videreutdanning?» Alle, skoletype og skoleslag/størrelse/skoleslag. 1998

Også et annet spørsmål sier noe om vurderingen av dagens opplæringspolitikk: «Mener du at du har fått delta nok på etter- og videreutdanning i løpet 1998, eller mener du at du burde fått delta mer?»

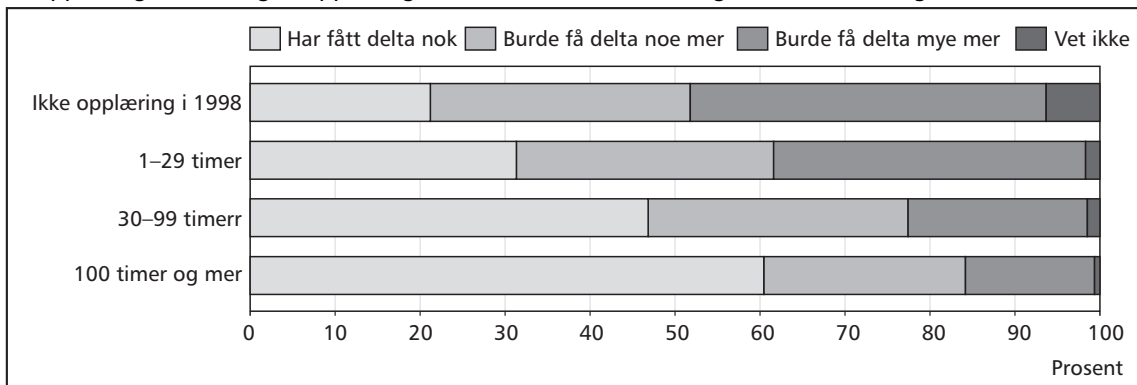
I alt ser vi at knappe 40 prosent mener de har fått delta nok i opplæringsvirksomhet i 1998 (figur 9.6). Resten fordeler seg noenlunde likt på gruppen som mener de burde fått delta noe mer, og dem som burde fått delta mye mer. Det er bare små forskjeller mellom ulike skoleslag/studieretninger. Ansatte på små skoler grunnskoler sier oftest at de har fått delta nok, mens ansatte på grunnskoler med mer enn 500 elever er minst fornøyd (denne gruppen er imidlertid så liten at man ikke bør legge vesentlig vekt på dette tallet). Skoleledere er den gruppen som oftest oppgir at de har fått delta nok i opplæringsvirksomhet. Utover dette er det ingen grupper som skiller seg ut ved å være spesielt tilfredse eller lite tilfredse, verken når det gjelder heltid/deltid, alder eller kjønn (vises ikke).

Figur 9.6 «Mener du at du har fått delta nok i etter- og videreutdanning i løpet av 1998?» Alle, skoletype og skolestørrelse/skoleslag .1998

Vi finner også klare forskjeller i vurdering av opplæringsbehov mellom dem som har fått lite og mye opplæring i løpet av 1998. I gruppen som ikke deltok i opplæringsaktiviteter i 1998, er det bare én av fem som sier seg tilfreds med omfanget av opplæring (noe som kan fortolkes som at de mener at de ikke har hatt vesentlige opplæringsbehov). Blant dem som deltok mest, var det bare 15 prosent som mente at de burde fått delta mye mer (figur 9.7). Dette betyr at vi ikke synes å finne noen vesentlig gruppe som deltar lite og som heller ikke ser behov for å delta.

Figur 9.7 «Mener du at du har fått delta nok i etter- og videreutdanning i løpet av 1998?» Etter omfang av opplæring i 1998 (ingen opplæring, 1–29 timer, 30–99 timer og over 100 timer og mer)

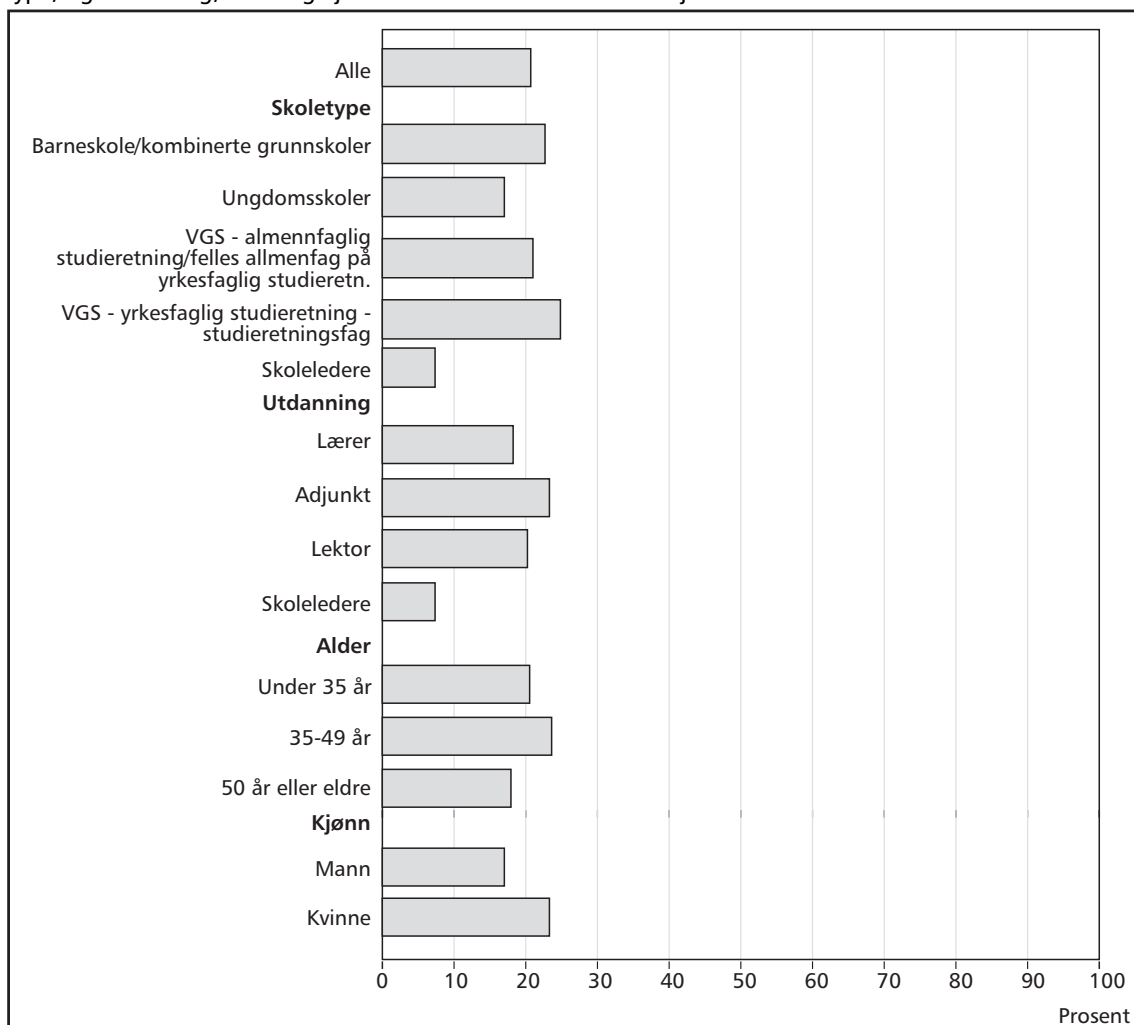
9.2 Hvem tar initiativet?

Det ble stilt to spørsmål om avslag på deltakelse på kurs:

- Har du i løpet av 1998 søkt, eller bedt om å få delta på opplæringstiltak, uten å få delta?
- Har arbeidsgiver i løpet av 1998 tilbudt deg om å delta på opplæringstiltak uten at du har takket ja?

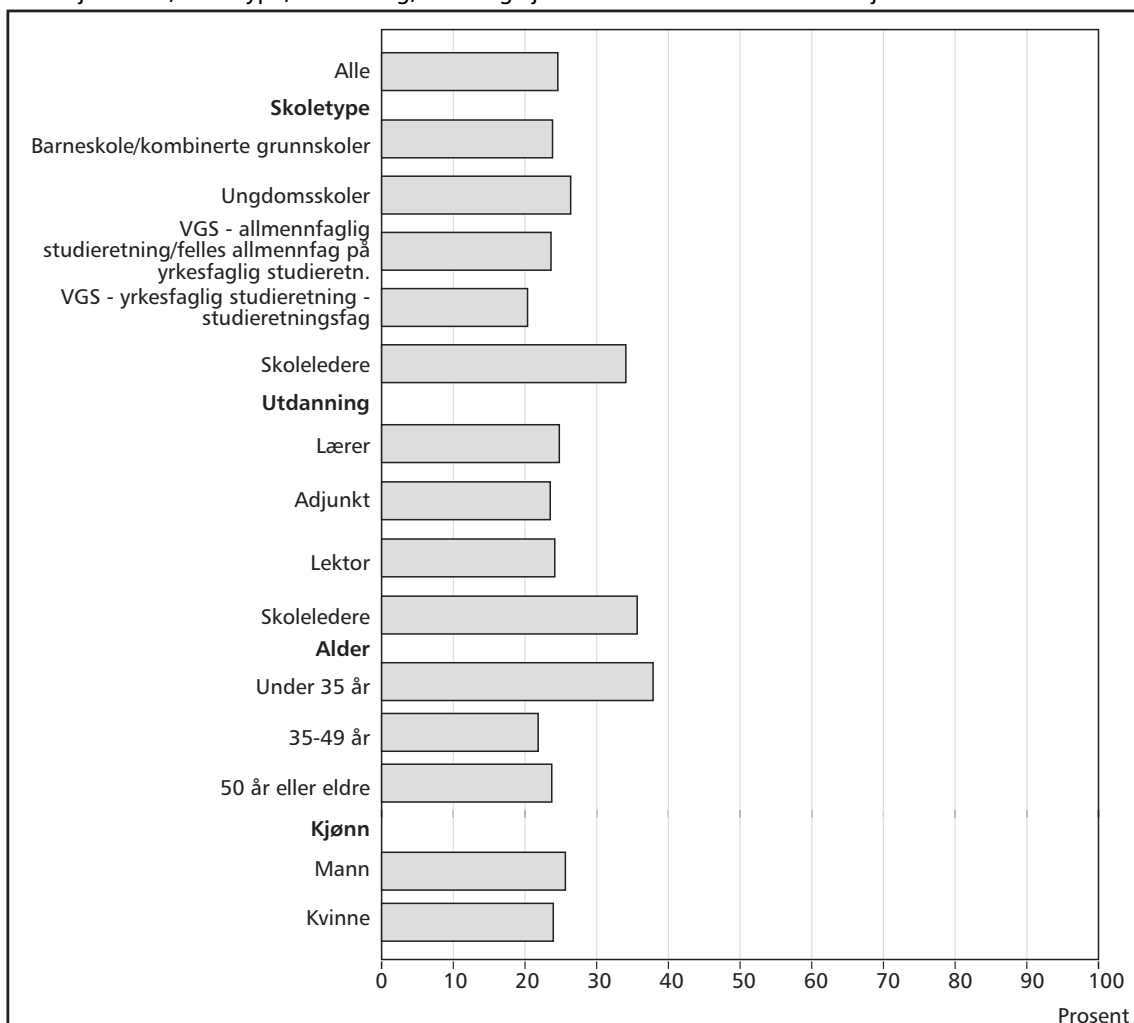
Én av fem har bedt om å få delta på opplæringstiltak uten å få delta (figur 9.8). Bortsett fra at skoleledere skiller seg ut med lav andel som har fått nei, er det ingen spesielle grupper som skiller seg ut ved oftere å ha fått nei.

Figur 9.8 «Har du i 1998 søkt, eller bedt om å få delta på opplæringstiltak, uten å få delta?» Alle, skole-
type, og utdanning, alder og kjønn. Prosent andel som svarer ja

Det er også en god del (25 prosent) som er tilbudt opplæringstiltak og som har takket nei (figur 9.9). Andelen er høyest blant skoleledere. En annen gruppe som skiller seg ut ved oftere å ha takket nei, er yngre lærere (gruppen under 35 år).

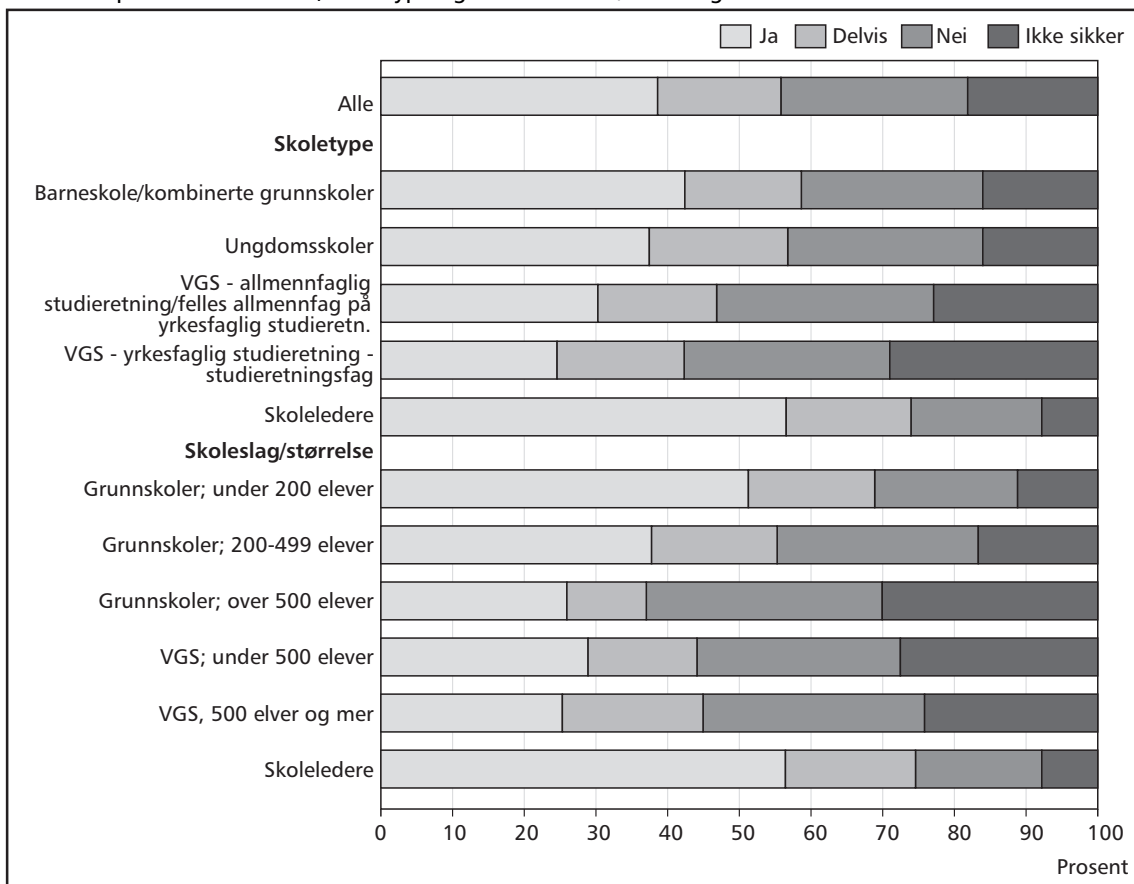
Figur 9.9 «Har arbeidsgiver i løpet av 1998 tilbudt deg om å delta på opplæringstiltak uten at du har takket ja?» Alle, skoletype, utdanning, alder og kjønn. Prosent andel som svarer ja

9.3 Vurdering av fordelingen av ressurser

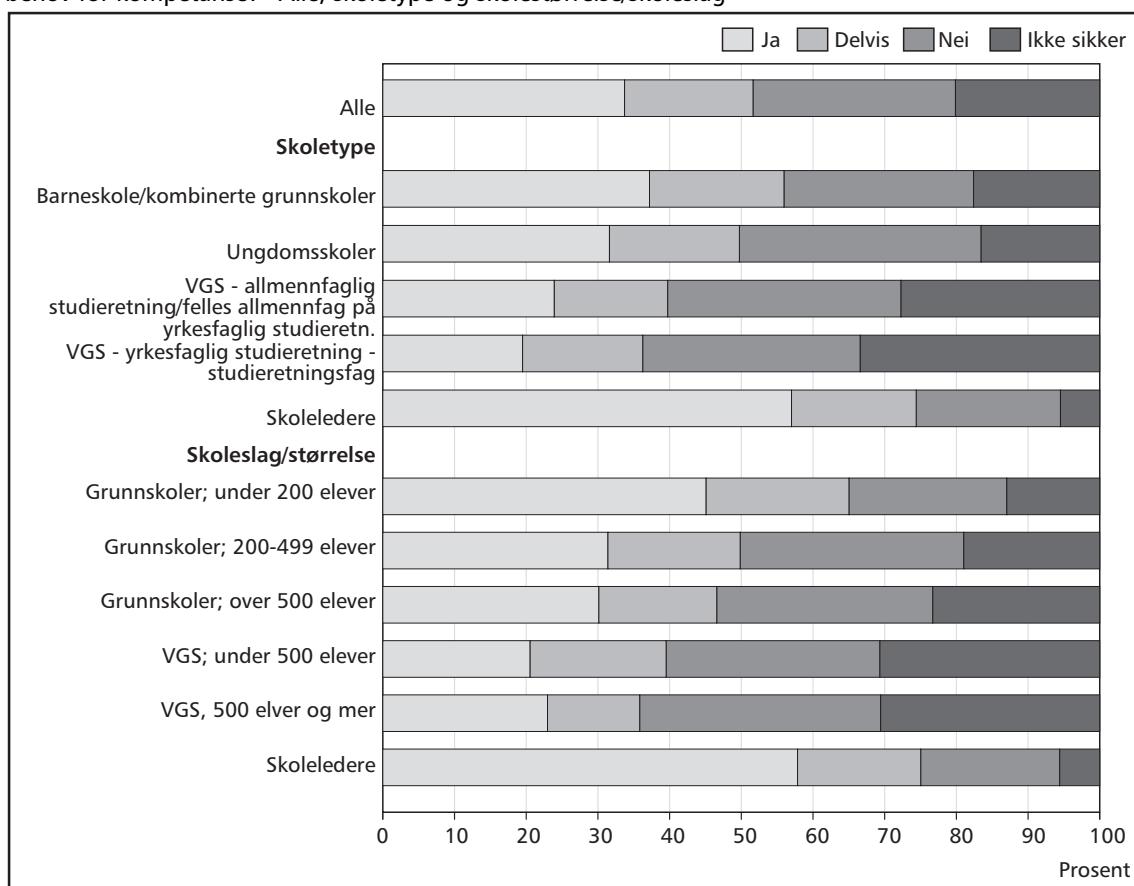
Vi spurte også om arbeidstakerne mente at midler og ressurser til etter- og videreutdanning ble fordelt riktig i forhold til de *ansattes* behov. To av fem lærere sier seg enig i at midlene fordeles riktig i forhold til de ansattes behov, mens hver fjerde sier seg uenig i dette (figur 9.10). Det er en betydelig andel som svarer «ikke sikker». Andelen som mener at fordelingen er riktig, er høyest blant ansatte i barneskole/kombinererte grunnskoler og lavest blant ansatte som underviser i yrkesfag.

Figur 9.10 «Synes du midler og ressurser til etter- og videreutdanning fordeles riktig i forhold til de ansattes behov på din skole?» Alle, skoletype og skolestørrelse/skoleslag. 1998

Et tilsvarende spørsmål ble stilt vedrørende *skolens* behov for kompetanse. Vi finner samme mønster som når vi spør om *ansattes* behov; om lag halvparten sier ja/delvis, mens én av fem ikke vet (figur 9.11). Også her er tilfredsheten størst i grunnskolen, og særlig blant ansatte på mindre grunnskoler. Her er det også få som svarer «vet ikke» sammenliknet med andre skoleslag og med større grunnskoler. Ikke overraskende er skoleledere langt mer tilfredse enn andre ansatte, og svarer sjeldnere «vet ikke».

Figur 9.11 «Synes du midler og ressurser til etter- og videreutdanning fordeles riktig i forhold til skolens behov for kompetanse?» Alle, skoletype og skolestørrelse/skoleslag

9.4 Formell kompetansestrategi/personalpolitikk og tilfredshet i dagens praksis

Vi ønsker avslutningsvis kort å undersøke om det er en sammenheng mellom omfanget av formell kompetansepolitikk/personalpolitikk (medarbeidersamtale/opplæringsplan) og vurderingen av dagens praksis (tilfredsheten med overordnede, hvor mye man har fått delta og fordelingen av ressurser i forhold til ansatte og skolens behov). Vi deler inn lærerne i tre grupper:

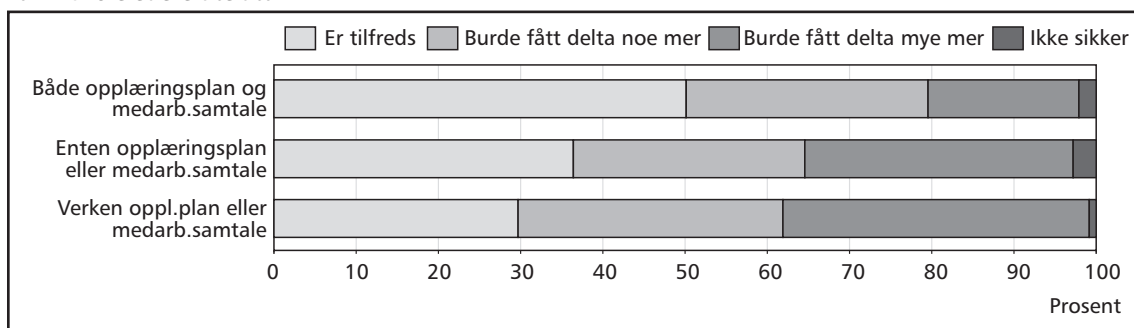
- De som sier at det både er opplæringsplan og medarbeidersamtale (omfattende formell opplæringspolitikk)
- De som sier at de enten har medarbeidersamtale eller at det finnes opplæringsplan (middels formell opplæringspolitikk)

- De som sier at det ikke finnes opplæringsplan eller medarbeidersamtale¹⁸

Her utelater vi skoleledere, som er gruppen som vanligvis vil være ansvarlig for den formelle opplæringspolitikken.

I figur 9.12 ser vi at det er klare forskjeller i vurderingen av om man har fått delta nok i etter- og videreutdanning. Blant dem som både har hatt medarbeidersamtale og som har opplæringsplan, er det 50 prosent som sier at de har fått delta nok i etter- og videreutdanning. Blant dem som verken har medarbeidersamtale eller opplæringsplan, er det 30 prosent som er fornøyd med omfanget av etter- og videreutdanning i 1998.

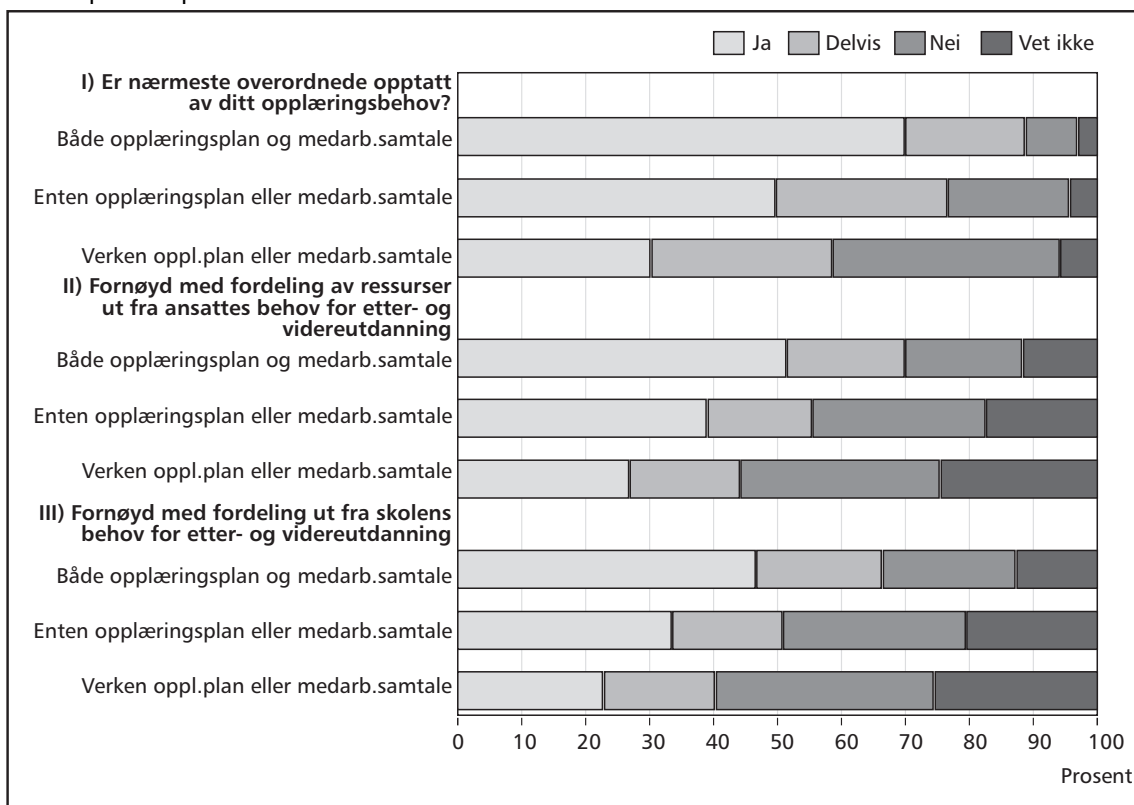
Figur 9.12 Tilfredshet med deltakelse i etter- og videreutdanning i 1998 etter grad av formell personalpolitikk. Skoleledere utelatt

I figur 9.13 ser vi at også vurderingen av hvor opptatt den nærmeste overordnede er av ens opplæringsbehov og av fordelingen av ressurser til opplæring, varierer mellom ansatte på skoler med høy og lav grad av formell personalpolitikk/opplæringspolitikk. Andelen som mener at nærmeste overordnede er opptatt av deres opplæringsbehov, varierer fra 69 til 30 prosent. De to gruppene atskiller seg også når det gjelder vurdering av ressursbruken: i gruppen med opplæringsplan/medarbeidersamtale er om lag halvparten tilfreds med måten ressursene fordeles på. Blant dem som verken har opplæringsplan eller medarbeidersamtale, er det ikke mer enn en firedel som sier seg tilfreds (svarer ja) med dagens ressursbruk.

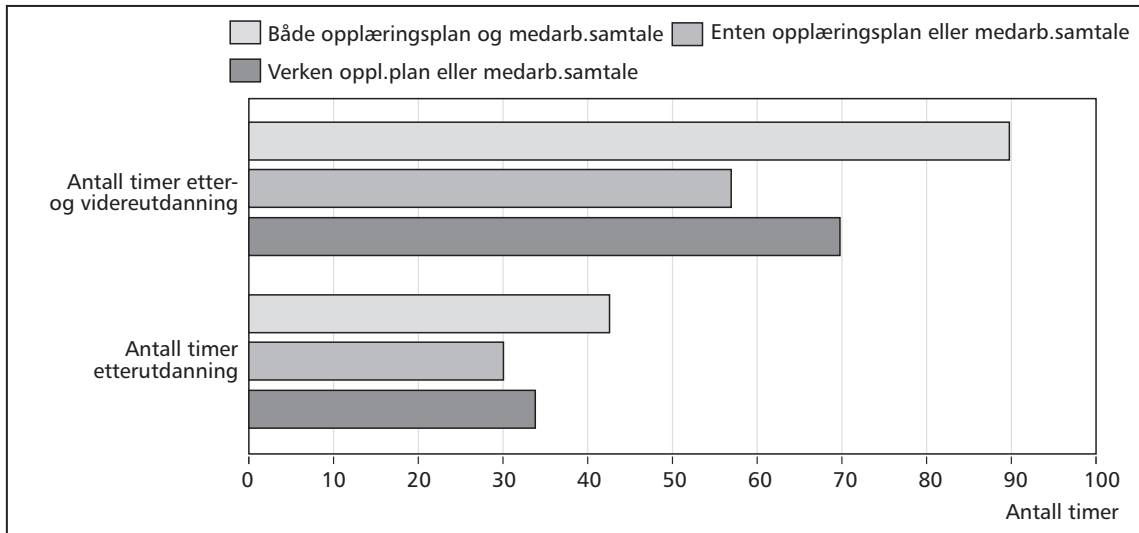
¹⁸ I den siste gruppen inkluderer vi de som svarer «nei» på ett av spørsmålene og «vet ikke» på det andre.

Figur 9.13 Tilfredshet med nærmeste overordnede/fordeling av ressurser til opplæring. Etter grad av formell personalpolitikk. Skoleledere utelatt. 1998

Det synes også som om det er en viss sammenheng mellom antall timer på kurs/opplæringsiltak og graden av formell opplæringspolitikk (figur 9.14). Forskjellene er størst når det gjelder total tid til etter- og videreutdanning. Det er særlig gruppen med omfattende formell opplæringspolitikk (dvs både medarbeidersamtale og opplæringsplan) som skiller seg ut ved høyere gjennomsnittlig antall timer opplæring.

Figur 9.14 Gjennomsnittlig antall timer på etter- og videreutdanning og på etterutdanning. Etter grad av formell personalpolitikk. Skoleledere og gruppen uten godkjent utdanning utelatt. 1998

10 Oppsummering og avslutning

I dette notatet har vi presentert resultatene fra en spørreundersøkelse om etter- og videreutdanning blant lærere i grunnskolen og den videregående skole. Formålet har vært å gi et overblikk over resultatene fra undersøkelsen, totalt og brutt ned på utvalgte undergrupper.

Vi finner at ansatte i skoleverket i gjennomsnitt brukte 69 timer på etter- og videreutdanning i 1998. Når vi tar høyde for at ikke alle arbeider heltid, kan vi grovt anslå at tid som tilsvarer mellom fire og fem prosent av arbeidstiden i snitt gikk til opplæring i 1998.¹⁹ Hadde vi forutsatt at alle jobber heltid, ville andelen vært om lag fire prosent. Noe av denne opplæringen må vi imidlertid anta skjer i fritiden. Vi minner også om at anslaget på 69 timer per år er usikkert, blant annet fordi vi har mangelfulle data på tid brukt til videreutdanning. Videreutdanning utgjør om lag halvparten av tiden brukt til etter- og videreutdanning. Konsentrerer vi oss bare om etterutdanning, finner vi at lærere i snitt bruker en uke på denne typen opplæringstiltak.

Selv om det er betydelige forskjeller mellom arbeidstakerne når det gjelder tid brukt til etter- og videreutdanning/opplæring, er det små systematiske forskjeller etter skoleslag, skolestørrelse, arbeidstid og utdanning. Kvinner bruker i snitt mer tid til etter- og videreutdanning enn menn, og gruppen mellom 35 og 50 år skiller seg også ut ved å bruke noe mer tid til opplæring. En liten gruppe førskolelærere skiller seg ut ved å delta betydelig mer i videreutdanning enn resten av lærerne i grunnskolen. Når denne utelukkes, blir forskjellene mellom menn og kvinner og mellom barnetrinn og resten av grunnskolen borte.

Heller ikke når vi konsentrerer oss om *etterutdanning*, finner vi omfattende systematiske forskjeller mellom ulike typer skoleslag, utdanningsgrupper eller individuelle egenskaper ved arbeidstakeren. Arbeidstakere på små skoler deltar noe oftere i etterutdanning enn lærere på store skoler, mens det ikke synes å være klare forskjeller mellom ulike skoleslag. Når videreutdanning utelukkes, finner vi ikke lenger signifikante forskjeller mellom menn og kvinner, eller mellom yngre og eldre arbeidstakere. At deltidsansatte i snitt oppgir noe mindre tid til etterutdanning enn heltidsansatte, er neppe overraskende, og det er ingen grunn til å tro at andelen av arbeidstiden brukt til etter- og videreutdanning er lavere for deltidsansatte enn for heltidsansatte. Skoleledere skiller seg fra andre grupper ved å delta mer i etterutdanningstiltak.

Det er heller ingen grupper som skiller seg vesentlig ut ved *ikke* å ha deltatt på opplæring i 1998. I alt sier 15 prosent at de ikke har deltatt; andelen varierer fra ti pro-

¹⁹ I grunnskole og videregående skole utgjør antall årsverk i underkant av 90 prosent av alle ansatte – dvs at lærere i gjennomsnitt arbeider noe under 90 prosent stilling. Antar vi at arbeidstakere i full stilling arbeider 1717,5 timer per år, vil gjennomsnittlig arbeidstid i skoleverket være i underkant av 1530 timer.

sent blant ansatte i grunnskolen til mellom 25 og 30 prosent blant ansatte i videregående skole.

Som en oppsummering kan vi si at vi i liten grad finner grupper som skiller seg vesentlig ut når det gjelder høy/lav deltakelse i opplæringsaktivitet. En forklaring kan være at vi i utgangspunktet har en relativ homogen gruppe; de aller fleste har utdanning på høyskolenivå, og selv om lærerne har ulike arbeidsgivere, har man likevel i stor grad en felles styringsstruktur for skoleverket.

Ikke overraskende er opplæringstiltak som gir faglig oppdatering vanlig blant lærere. Om lag halvparten har deltatt på slike i løpet av 1998, og gjennomsnittlig antall timer for dem som har deltatt er 27. Vi merker oss imidlertid at det er betydelig omfang av dataopplæring, halvparten av alle lærere har deltatt i kurs som gir generell dataopplæring i 1998. I snitt har deltakerne hatt to dagers opplæring (16 timer). Blant skoleledere er opplæring i ledelse og organisasjon vanlig; to av tre skoleledere oppgir å ha deltatt i slik opplæring, og disse har i snitt brukt en uke på opplæringstiltaket. En gruppe som vi har sett noe nærmere på, er de ti prosentene som oppgir å ha deltatt i videreutdanning. Vi finner en svak overvekt av ansatte i grunnskolen blant disse. Det samme gjelder for gruppen uten godkjent utdanning, som imidlertid utgjør en liten andel av antall ansatte. Videreutdanning utgjør om lag halvparten av all opplæring vi har anslått. De som oppgir at de har deltatt i slik utdanning, brukte i snitt drøye åtte uker til slik opplæring.

I undersøkelsen ble ulike forhold ved organiseringen av *siste opplæringstiltak i 1998* kartlagt. Dette viser at en stor andel av opplæringen (71 prosent) skjer i regi av arbeidsgiver (skole/kommune/statens utdanningskontor), og at mange av opplæringstiltakene skjer innenfor rammen av undervisningstiden, den 39. arbeidsuken og/eller 190-timersrammen. Om lag 25 prosent oppgav at det siste opplæringstiltaket ble gjennomført på fritiden (helt eller delvis). Det er også verdt å peke på at eksterne kursarrangører og høyskoler/universiteter er inne i en del tilfeller (30 prosent), enten alene eller sammen med arbeidsgiver. Som en oppsummering kan man si at opplæring i arbeidstiden og/eller i regi av arbeidsgiver står for en betydelig andel av opplæringen i skoleverket, iallfall når det gjelder antall tiltak.²⁰ Men både eksterne tilbydere av opplæringstiltak og bruk av fritid forekommer relativt hyppig. Opplæringen betales i hovedsak av arbeidsgiver, mens det varierer om ønsket i hovedsak kom fra den ansatte, arbeidsgiver eller at begge parter ønsket opplæring.

Opplæringens nytte og videre opplæringsbehov knyttes i stor grad til nåværende stilling. De fleste oppgir at det siste opplæringstiltaket i 1998 gjorde dem bedre i stand til å gjøre jobben sin, og at de har lært å utføre nye arbeidsoppgaver. Behovet for å holde seg faglig oppdatert er også den viktigste begrunnelsen for videre opplæringsbehov. En del – særlig yngre lærere – peker også på ønsket om å stå sterkere på eksterne og interne arbeidsmarkeder. Ser vi på konkrete opplæringsbehov, finner vi at lærerne først og fremst har behov for faglig oppdatering, dataopplæring og pedagogisk-metodisk oppdatering.

Det er også betydelig enighet om hva som er viktige hindre for opplæring; flertallet nevner at det er vanskelig å få økonomisk støtte og at de har for mye å gjøre på job-

²⁰ Det er ikke gjort forsøk på å beregne om dette også gjelder antall timer brukt til opplæring.

ben/at det er vanskelig å skaffe vikar. For en del er familieforpliktelser også et hinder, én av fem oppgir at dette i stor grad er et hinder. Det er svært få som oppgir som *viktig* årsak at de er for gamle, lite motiverte eller at de er redd for ikke å klare opplæringen. Vi finner imidlertid en god del (25 prosent) i gruppen over 50 år som sier at denne typen «demotiverende» forhold i stor/noen grad har betydning. At det er en negativ sammenheng mellom alder og interesse for å delta i opplæringstiltak, kjenner vi også til fra andre undersøkelser. Vi vil imidlertid ikke overdrive dette funnet; det er få – også blant dem over 50 år – som peker på at denne typen forhold er svært viktige hindre.

Det siste forholdet som ble gjennomgått i rapporten, var organiseringen av opplæringsvirksomheten på arbeidsplassene – og arbeidstakernes vurdering av opplæringspolitikken. Et flertall av lærerne oppgir at det brukes tid av 190-timersrammen og den 39. arbeidsuken til opplæring. Det synes å være noe mer vanlig i videregående skole enn i grunnskolen at ikke noe av denne tiden avsettes til opplæringstiltak.

I overkant av halvparten av lærerne har hatt medarbeidersamtale i 1998, og 40 prosent sier at det finnes en skriftlig opplæringsplan. Andelene er høyest i grunnskolen. Om lag halvparten av lærerne mener at deres nærmeste overordnede er opptatt av deres opplæringsbehov, mens én av fem sier klart nei til dette utsagnet. I alt mener 40 prosent at de har fått delta nok i etter- og videreutdanning i 1998, mens 25 prosent mener de burde ha fått delta mye mer. Vi finner også at jo mer omfattende formell opplæringspolitikk (medarbeidersamtale og opplæringsplan), jo mer fornøyd er lærerne med sine overordnede, omfanget av den opplæringen de har deltatt i og fordelingen av ressurser. Og vi finner at jo mindre man faktisk har deltatt, jo oftere er man misfornøyd med omfanget av opplæringsvirksomhet – det er med andre ord ikke slik at de som ikke deltar heller ikke mener å ha opplæringsbehov.

Vedlegg 1: Spørreskjema

OPINION AS

SPØRREUNDERSØKELSE BLANT ANSATTE I SKOLEVERKET JANUAR 1999

INTRODUKSJON

God dag, mitt navn er....., og jeg ringer fra OPINION AS.

Treffer jeg <NAVN PÅ RESPONDENT>?.

NÅR RETTE PERSON ER I ANDRE ENDEN:

I forbindelse med den kommende etter- og videreutdanningsreformen /kompetansereformen gjennomfører vi i samarbeid med Fafo, en undersøkelse blant undervisningspersonale i grunnskoler og videregående skoler om utbredelsen av og behovet for etter- og videreutdanning i skoleverket. Oppdragsgiver for undersøkelsen er Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

1. Stemmer det at du er ansatt i <SKOLESLAG> (fra liste)?
NB! HVIS VEDKOMMENDE HAR SLUTTET DER VI HAR
OPPLYSNINGER FRA, MEN FORTSATT ER I SKOLEVERKET
(FOR EKSEMPEL GÅTT FRA GRUNNSKOLE TIL VIDERGÅENDE)
SKAL VEDKOMMENDE REGISTRERES I ALT. 2

1: Ja

2: Nei, men jobber fortsatt i skoleverket (gr.skole, v.g. skole)

3: Nei, men var ansatt der =>REGISTRER SLUTTET I SPM 2

4: Nei har aldri vært ansatt der =>GÅ TIL SPM 38

2. Hvordan er din arbeidstilknytning pr. i dag?

1: Full stilling => GÅ TIL SPM 3

2: Deltidsstilling => GÅ TIL SPM 3

3: Lengre sykemelding => GÅ TIL SPM 3

4: Er i permisjon => GÅ TIL SPM 2B

5: Sluttet => GÅ TIL SPM 38

HVIS PERMISJON I SPM 2

2b. Hvilken type permisjon er det du har?

LES OPP

- 1: Svangerskap eller omsorgspermisjon => GÅ TIL SPM14-17 og 25-35
- 2: Permisjon fra stillingen pga av ny jobb i skoleverket => GÅ TIL SPM 3
- 3: Permisjon fra stillingen pga ny jobb utenfor skoleverket => GÅ TIL SPM 38
- 4: Utdanningspermisjon =>GÅ TIL SPM 2C

HVIS UTDANNINGSPERMISJON I SPM 2B

2c. Får du lønn mens du er i permisjon?

- 1: Ja, full lønn
- 2: Ja, delvis lønn, stipend
- 3: Nei

HVIS UTDANNINGSPERMISJON I SPM 2B

2d. Hvor sannsynlig er det at du vil gå tilbake til skoleverket etter utdanningspermisjonen? Er det...

LES OPP

- 1: Svært sannsynlig
- 2: Ganske sannsynlig
- 3: Mindre sannsynlig
- 4: Ikke sannsynlig
- 5: Ikke sikker

HVIS ANSATT I SKOLEVERKET

3. Har du i løpet av 1998 hatt fravær som følge av omsorgspermisjon eller langtidssykemeldning

- 1: Ja
- 2: Nei

HVIS JA I SPM 3

3b. Hvor mange måneder var du borte fra jobben?

NOTER ANTALL MÅNEDER

HVIS MER ENN 6 MND I SPM 3b=>STILLES SPM14-17 og 25-35

4. Så noen spørsmål om opplæring man kan delta i gjennom jobben.
Har du i løpet av 1998 deltatt i....

a) Opplæring i det å bruke dataverktøy som regneark, tekstbehandling, internett og annen programvare?

NB! VI TENKER HER PÅ OPPLÆRING I REN BRUK AV PROGRAMVARE

- 1: Ja
- 2: Nei

HVIS JA

a1) Over hvor mange dager foregikk opplæringen?

NOTER ANTALL DAGER

99=IKKE SIKKER

HVIS JA

a2) Hvor mange timer hver dag?

NOTER ANTALL TIMER

99=IKKE SIKKER

- b) Opplæring i bruk av data som pedagogisk hjelpemiddel i selve undervisningen?
- c) Opplæring i ledelse og organisasjon?
- d) Faglig oppdatering på ditt fagfelt ?
- e) Pedagogisk - metodisk oppdatering?
- f) Videreutdanning (inkl. påbygging av tidligere utdanning)?
- g) Annen opplæring ?

HVIS HAR DELTATT PÅ FLERE KURS I SPM 4

4c. Hvilket av disse opplæringstiltakene var det siste du deltok på i 1998?

- 1: Datakurs- regneark, tekstbehandling, internett og lignenede
- 2: Datakurs- pedagogisk hjelpemiddel i undervisning
- 3: Opplæring i ledelse og organisasjon
- 4: Faglig oppdatering på fagfeltet
- 5: pedagogisk - metodisk oppdatering
- 6: Videreutdanning
- 7: Annet
- 8: Ikke sikker

HVIS HAR DELTATT PÅ KURS I SPM 4

5. Hvis vi tenker på det siste opplæringstiltaket du deltok på i forbindelse med jobben i 1998, hvordan var dette tiltaket organisert? Var det som....

LES OPP FLERE SVAR MULIG

- 1: Opplæring i undervisningstiden ?
- 2: Opplæring innenfor 190 timers-rammen ?
- 3: Opplæring innenfor den 39 arbeidsuken ?
- 4: Organisert veiledning i jobben ?
- 5: Opplæring i tillegg til full jobb?

- 6: Kurs, seminar i regi av skolen, kommunen eller statens utdanningskontor ?
- 7: Undervisning ved høyskole, universitet ?
- 8: Eksternt arrangert kurs, seminar ?
- 9: Konferanse, studiereise ?
- 10: Fjernundervisning over internett ?
- 11: Ingen av delene

6. Hvor mange....

a) Dager gikk dette siste tiltaket i 1998 over?

b) Hvor mange timer hver dag?

7. Var det ut fra dine egne eller arbeidsgivers ønsker at du deltok på dette siste opplæringstiltaket?

- 1: Mest egne ønsker
- 2: Mest arbeidsgivers ønsker
- 3: Begge deler
- 4: Ikke sikker

8. Hvordan var det siste opplæringstiltaket i 1998 finansiert ?

LES OPP

- 1: Helt betalt av arbeidsgiver
- 2: Delvis betalt av arbeidsgiver
- 3: Betalte selv alle kostnader
- 4: Andre
- 5: Ikke sikker

9. Så litt om hvilket utbytte du synes du hadde av dette siste opplæringstiltaket du deltok på i 1998? Jeg skal lese opp noen utsagn og vil gjerne vite om det enkelte utsagn passer svært bra, nokså bra, mindre bra eller ikke i det hele tatt.

a) Jeg har blitt bedre i stand til å greie jobben min.
(som følge av det siste opplæringstiltaket i 1998)

- 1: Stemmer svært bra
- 2: Stemmer nokså bra
- 3: Stemmer mindre bra
- 4: Stemmer ikke i det hele tatt
- 5: Ikke sikker

b) Jeg har lært å utføre nye arbeidsoppgaver.
(som følge av det siste opplæringstiltaket i 1998)

- 1: Stemmer svært bra
- 2: Stemmer nokså bra
- 3: Stemmer mindre bra
- 4: Stemmer ikke i det hele tatt
- 5: Ikke sikker

c) Det siste opplæringstiltaket i 1998 har bidratt til personlig utvikling.

- 1: Stemmer svært bra
- 2: Stemmer nokså bra
- 3: Stemmer mindre bra
- 4: Stemmer ikke i det hele tatt
- 5: Ikke sikker

d) Det siste opplæringstiltaket i 1998 har bidratt til bedre samhold på jobben.

- 1: Stemmer svært bra
- 2: Stemmer nokså bra
- 3: Stemmer mindre bra
- 4: Stemmer ikke i det hele tatt
- 5: Ikke sikker

e) Det siste opplæringstiltaket i 1998 har gitt større sikkerhet
for å beholde jobben.

- 1: Stemmer svært bra
- 2: Stemmer nokså bra
- 3: Stemmer mindre bra
- 4: Stemmer ikke i det hele tatt
- 5: Ikke sikker

f) Det siste opplæringstiltaket i 1998 har gitt meg bedre
karrieremuligheter innen skoleverket.

- 1: Stemmer svært bra
- 2: Stemmer nokså bra
- 3: Stemmer mindre bra
- 4: Stemmer ikke i det hele tatt
- 5: Ikke sikker

g) Det siste opplæringstiltaket i 1998 har gitt meg bedre
karrieremuligheter utenfor skoleverket.

- 1: Stemmer svært bra
- 2: Stemmer nokså bra
- 3: Stemmer mindre bra
- 4: Stemmer ikke i det hele tatt
- 5: Ikke sikker

h) Det siste opplæringstiltaket i 1998 var hovedsakelig en belønning.

- 1: Stemmer svært bra
- 2: Stemmer nokså bra
- 3: Stemmer mindre bra
- 4: Stemmer ikke i det hele tatt
- 5: Ikke sikker

i) Jeg hadde ikke utbytte av det siste opplæringstiltaket i 1998.

- 1: Stemmer svært bra
- 2: Stemmer nokså bra
- 3: Stemmer mindre bra
- 4: Stemmer ikke i det hele tatt
- 5: Ikke sikker

10. Hvor mye tid av 190 timers rammen nyttes til systematisk etterutdanning og kompetanseutvikling ?

- 1: Hele rammen
- 2: Mer enn halve rammen
- 3: Under halve rammen
- 4: Ingenting

11. Hvor mye tid av den 39 uke nyttes til systematisk etterutdanning og kompetanseutvikling ?

- 1: Ingenting
- 2: 1-2 dager
- 3: 3-4 dager
- 4: Hele uken

12. Har du i løpet av 1998 søkt, eller bedt om å få delta på opplæringstiltak, uten å få delta?

- 1: Ja
- 2: Nei
- 3: Husker ikke

13. Har arbeidsgiver i løpet av 1998 tilbytt deg om å delta på opplæringstiltak uten at du har takket ja ?

- 1: Ja
- 2: Nei
- 3: Husker ikke

ALLE

14. Har du pr. i dag behov for opplæring på noen av følgende områdene?

- a) i det å bruke dataverktøy som regneark, tekstbehandling, internett og lignende?

- 1: Ja, stort behov
- 2: Ja, noe behov
- 3: Nei, ikke behov
- 4: Ikke sikker

- b) i det å bruke data som pedagogisk hjelpemiddel i selve undervisningen?
- c) Opplæring i ledelse og organisasjon?
- d) Faglig oppdatering på fagfeltet?
- e) Pedagogisk - metodisk oppdatering
- f) Formell utdanning (inkludert videreutdanning)?
- g) Annet?

ALLE

15. Det kan være mange forskjellige grunner til at man har behov for opplærings tiltak. Er noen av de følgende grunnene viktige for ditt opplæringsbehov i dag?

- a) Har fått ny stilling eller funksjon?

- 1: Ja, svært viktig
- 2: Ja, litt viktig
- 3: Nei, ikke viktig
- 4: Ikke sikker

- b) Nye arbeidsoppgaver i din gamle stilling?

- c) Må holde deg faglig oppdatert?

- d) Er overtallig?

- e) Ønske om å stå sterkere ved evt. overtallighet?

- f) Ønsker å bedre mulighetene for avansement i skoleverket ?

- g) Ønske om å stå sterkere på arbeidsmarkedet generelt?

- h) Ønske om mer interessante arbeidsoppgaver?

ALLE

16. Så over til noen forhold som kan gjøre det vanskelig å delta på opplærings tiltak. Jeg skal lese opp noen forhold, og vil gjerne vite i hvilken grad det enkelte forhold kan vanskeliggjøre deltakelse i opplærings tiltak for deg?

a) Vanskelig å få økonomisk støtte til opplæringstiltak?

LES OPP

- 1: I stor grad
- 2: I noen grad
- 3: I mindre grad
- 4: Ikke i det hele tatt
- 5: Ikke sikker

b) Stort arbeidspress på jobben?

c) Familieforpliktelser?

d) Mine overordnede har liten forståelse for behovet for opplæring?

e) Jeg er for gammel?

f) Usikker på om jeg vil klare det?

g) Er lite motivert ?

h) Regelverket hindrer at mitt opplæringsbehov kan dekkes?

i) Vansker med å skaffe vikar ?

ALLE

17. Hvor viktig har følgende kilder til utdanning vært for at du kan gjøre jobben din godt?

a) Formell utdanning?

- 1: Svært viktig
- 2: Nokså viktig
- 3: Mindre viktig
- 4: Ikke viktig
- 5: Ikke sikker

c) Kurs, etter- og videreutdanning?

d) Læring gjennom praktisk arbeid?

18. Mener du at du har fått delta nok på etter- og videreutdanning i løpet 1998, eller mener du at du burde fått delta mer?

- 1: Har fått delta nok
- 2: Burde fått delta noe mer
- 3: Burde fått delta mye mer
- 4: Ikke sikker

19. Er det utarbeidet en skriftlig opplæringsplan på din skole?

- 1: Ja
- 2: Nei
- 3: Ikke sikker

20. Har du i løpet av det siste året hatt medarbeidersamtale?

- 1: Ja
- 2: Nei
- 3: Husker ikke

HVIS MEDARBEIDERSAMTALE

20b. Førte denne medarbeidersamtalen til konkrete opplæringsplaner/tiltak for deg?

- 1: Ja
- 2: Nei
- 3: Ikke sikker

21. Vil du si at din nærmeste overordnede er opptatt av ditt behov for etter- og videreutdanning?

- 1: Ja
- 2: Delvis
- 3: Nei
- 4. Ikke sikker

22. Synes du midler og ressurser til etter- og videreutdanning fordeles riktig i forhold til de ansattes behov på din skole ?

- 1: Ja
- 2: Delvis
- 3: Nei
- 4. Ikke sikker

23. Synes du midler og ressurser til etter- og videreutdanning fordeles riktig i utfra skolens behov for kompetanse?

- 1: Ja
- 2: Delvis
- 3: Nei
- 4. Ikke sikker

24. Har du i din nåværende stilling lederansvar/ansvar for å lede andre ansatte ved skolen ?

- 1: Ja
- 2: Delvis/tidvis
- 3: Nei
- 4. Ikke sikker

ALLE SKAL STILLES SPØRSMÅLENE 25 -31

25. Hvilket år er du født?

26. I hvilket år begynte du som lærer?

27. I hvilket år begynte du i din nåværende stilling?

28. Hvor mange skoleklasser er det på din skole ?

29. Hvor mange elever er det på din skole ?

30. Er du lærer, adjunkt, adjunkt med opprykk, lektor, lektor med opprykk eller har du en annen utdanning?

HVIS ”ANNEN UTDANNING” SPØR OM VEDKOMMENDE FYLLER FAGLIGE KRAV TIL UTDANNING – I SÅ FALL REGISTRER I ALT. 6

- 1: Lærer
- 2: Adjunkt
- 3: Adjunkt med opprykk
- 4: Lektor
- 5: Lektor med opprykk
- 6: Fyller faglige krav til utdanning, men mangler pedagogisk seminar
- 7: Annen utdanning

HVIS ANNEN UTDANNING I SPM 30

31. Hva er din høyeste fullførte utdanning? –

LES OPP

- 1: Fagbrev
- 2: Videregående skole
- 3: Høyere grad fra univ./høgskole
- 4: Høyere utdanning ellers fra univ./høgskole

HVIS ANSATT I VIDEREGÅENDE SKOLE

32. Underviser du hovedsakelig innen allmennfaglig eller yrkesfaglig studieretning?

- 1: Allmennfag GÅ TIL SPM 34
- 2: Yrkesfag
- 3: Blanding
- 4: Usikker

DERSOM LÆRER INNEN YRKESFAGLIGE STUDIERETNINGER

33. Underviser du hovedsakelig i studieretningsfag eller i allmennfag ?

- 1: Studieretningsfag
- 2: Felles allmennfag GÅ TIL SPM 34.
- 3: Blanding

DERSOM ALLMENN FAGLIG LÆRER:

34. Hva er din primære fagkrets /hovedfagkrets?

LES OPP OM NØDVENDIG

- 1: Realfag ?
- 2: Filologiske /språk fag ?
- 3: Estetiske fag ?
- 4: Samfunnsfag ?
- 5: Annet

35. Ditt navn er hentet fra Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket. Vi har fått konsesjon fra Datatilsynet for å kunne trekke ut navn derfra til denne undersøkelsen. I dette registeret ligger i tillegg en del opplysninger om din utdanning, stilling og lønn. Vi vil derfor be om din tillatelse til å hente nærmere opplysninger om disse forholdene fra dette registeret. Denne koblingen vil bli gjort ved hjelp av et løpenummer, slik at det ikke skal være mulig å knytte svarene til ditt navn.

- 1: Ja, får tillatelse
- 2: Nei, får ikke tillatelse

36. Det var alt vi hadde å spørre om. Tusen takk for hjelpen.

AVSLUTT

38. Da er du nok ikke den personen vi skulle ha tak i. Jeg beklager så mye forstyrrelsen.

Vedlegg 2: Utvalget etter kjennetegn ved arbeidstaker og arbeidsplass

Tabell i) Vektete fordelinger av sentrale frekvenser

Vektet frekvensfordeling	Antall	Prosent
Mann	692	40
Kvinne	1019	60
Total	1711	100
Deltid	364	22
Heltid	1268	78
Total	1633	100
Under 34 år	233	14
35-49 år	720	42
50 eller mer	758	44
Total	1711	100
Grunnskolen	1102	64
Skoleleder	140	8
Videregående skole	469	27
Total	1711	100
Barneskole/kombinert	854	50
Ungdomgsskole	248	15
Allmennfaglig	240	14
Yrkesfag/blandet	226	13
Total	1568	92
Lærer	312	18
Adjunkt	657	38
Adjunkt med opprykk	506	30
Lektor	37	2
Lektor med opprykk	143	8
Fyller faglige krav til utdanning, men mangler pedagogisk seminar	18	1
Annen utdanning	37	2
Total	1711	100

Tabell ii) Vektete fordelinger i den videregående skolen

Underviser	Antall	Prosent
Allmennfag	229	43
Yrkesfag	236	44
Blanding	51	10
Underviser ikke (rektorer etc)	16	3
Total	531	100
Studieretningsfag	209	73
Felles almenfag	46	16
Blanding	32	11
Total	286	100
Realfag	72	26
Filologiske	131	48
Estetiske fag	11	4
Samfunnsfag	24	9
Annet	36	13
Total	274	100

Vedlegg 3: Tabeller¹

Tabell 2.1 Gjennomsnittlig antall timer per år til etter- og videreutdanning – etter arbeidssted

	Gjennomsnittlig antall timer		N	
	Alle	Uten førskolelærere	Alle	Uten førskolelærere
Total	69	62	1646	1615
Barneskole	86	70	526	484
Kombinerte skoler	51	49	193	189
Ungdomsskoler	65	65	187	187
VGS – allmennfag	57	57	310	310
VGS – yrkesfag/blandet	59	58	293	291
Skoleledere	67	67	137	137
Grunnskole i alt	74	64	824	778
Videregående skole i alt	57	57	607	605
Skoleledere	67	67	232	232

Tabell 2.2 Gjennomsnittlig antall timer per år til etter- og videreutdanning – personlige kjennetegn

	Gjennomsnittlig antall timer		N	
	Alle	Uten førskolelærere	Alle	Uten førskolelærere
Lærer	72	64	256	227
Adjunkt	71	64	935	924
Lektor	47	47	190	190
Deltid	76	63	332	312
Heltid	66	62	1304	1276
Mann	57	56	760	756
Kvinne	77	67	903	859
Under 35 år	77	65	177	167
35-49 år	86	75	681	645
50 år eller eldre	51	51	805	803

¹ Antall enheter (N) i de ulike tabellene er basert på antall reelle intervjuer, dvs at N er uvektet. Dette betyr at man ikke kan bruke disse N'ene for å regne seg fram til hvor stor andel en gitt gruppe utgjør av totalen. For dette viser vi til vedlegg 2, der fordelingen av utvalget langs en del sentrale variabler presenteres.

Tabell 2.3 Gjennomsnittlig antall timer per år brukt til etterutdanning. Etter arbeidssted

	Gjennomsnitt	N
Barneskole/kombinert	36	820
Ungdomsskole	29	241
Allmenfaglig	35	236
Yrkesfag/blandet	30	223
Skoleleder	55	129
Total	36	1648

Tabell 2.4 Gjennomsnittlig antall timer per år brukt til etterutdanning. Etter personlige kjennetegn

	Gjennomsnitt	N
Under 35 år	35	177
35-49 år	38	681
50 år eller mer	34	805
Mann	35	760
Kvinne	37	903
Deltid	30	332
Heltid	38	1304
Lærer	35	256
Adjunkt	35	935
Lektor	32	190
Annet	25	50
Total	36	1663

Tabell 2.5: Andel som tar videreutdanning etter utdanning. 1998

	Prosentandel som har deltatt i videreutdanning	N
Alle	10	1663
Førskolelærer	(44)	48
Lærer	11	227
Adjunkt	10	924
Lektor	6	190
Annen utdanning (ikke godkjent)	(11)	42
Skoleleder	5	232

Tabell 2.6: Antall typer opplæringstiltak. Prosentvis fordeling.

	Prosent
0 tiltak	15
1 tiltak	30
2 tiltak	31
3 tiltak	18
4 tiltak	6
5 tiltak	1
6 tiltak	0
Total	100
N	1663

Tabell 2.7: Fordeling av antall timer brukt til opplæring 1998. Etter skoleslag.

	0 timer	1-29 timer	30-99 timer	100-425 timer	Mer enn 425 timer	N
Barneskole/kombinert barne og ungdomskole	11	37	38	12	2	637
Ungdomsskole	10	44	34	9	3	187
Allmenfaglig VGS	22	35	31	10	2	310
Yrkesfaglig / blandet VGS	28	32	26	13	1	293
Skoleleder (Grunnskole og VGS)	9	14	61	15	1	219
Totalt	15	35	37	11	2	1663

Tabell 2.8: Fordeling av antall timer brukt til opplæring 1998. Etter alder, kjønn, arbeidstid og utdanning.

	0 timer	1-29 timer	30-99 timer	100-425 timer	Mer enn 425 timer	N
Under 35 år	14	38	30	16	2	177
35-49 år	13	33	38	13	3	681
50 år eller eldre	17	36	37	9	1	805
Mann	18	36	35	9	2	760
Kvinne	13	35	38	13	2	903
Deltid	17	37	30	13	2	332
Heltid	14	35	38	11	2	1303
Lærer	11	35	39	13	2	256
Adjunkt	15	38	34	11	2	935
Lektor	22	36	33	8	1	190
Annet	31	27	27	13	2	50
Samlet	15	35	37	11	2	1663

Tabell 3.1: Andel som har deltatt i ulike typer opplæringstiltak. 1998

	Prosentandeler
Har deltatt i faglig oppdatering på ditt fagfelt	51
Har deltatt i opplæring i det å bruke dataverktøy som regneark, tekstbehandling, internett og annen programvare	50
Har deltatt i pedagogisk - metodisk oppdatering	28
Har deltatt i opplæring i bruk av data som pedagogisk hjelpemiddel i selve undervisningen	19
Har deltatt i videreutdanning (inkl. påbygging av tidligere utdanning)	10
Har deltatt i opplæring i ledelse og organisasjon	9
Har deltatt i annen opplæring	8
N	1663

Tabell 4.1: Hvordan var siste kurs i 1998 organisert tidsmessig (spm05_1 til spm05_5). Prosentandel som svarer ja

	Prosentandeler
Opplæring i undervisningstiden	38
Opplæring innenfor 190 timers rammen	37
Opplæring innenfor den 39 arbeidsuken	24
Opplæring i tillegg til full jobb	23
Organisert veiledning i jobben	6
N	1400

Tabell 4.2: Prosentandel som sier at opplæring foregikk i undervisningstida etter type opplæringstiltak. 1998

	Andel	N
Videreutdanning	9	88
Generell dataopplæring	25	388
Opplæring i bruk av data i undervisningen	32	87
Pedagogisk metodisk oppdatering	38	176
Annet	44	67
Faglig oppdatering	51	460
Ledelse og organisasjon	64	117
Total	38	1400

Tabell 4.3 Prosentandel som sier at opplæring foregikk innenfor 190-timers rammen etter type opplæringstiltak. 1998

	Andel	N
Ledelse og organisasjon	9	117
Videreutdanning	14	88
Annet	28	67
Faglig oppdatering	31	460
Pedagogisk metodisk oppdatering	41	176
Generell dataopplæring	51	388
Opplæring i bruk av data i undervisningen	51	87
Total	37	1400

Tabell 4.4 Prosentandel som sier at opplæring foregikk innenfor den 39 arbeidsuka etter type opplæringstiltak. 1998

	Andel	N
Videreutdanning	5	88
Ledelse og organisasjon	8	117
Generell dataopplæring	14	388
Opplæring i bruk av data i undervisningen	21	87
Annet	26	67
Faglig oppdatering	34	460
Pedagogisk metodisk oppdatering	35	176
Total	24	1400

Tabell 4.5 Andel som oppgir at siste kurs/opplæringstiltak ble arrangert som opplæring i tillegg til full jobb. Etter kurstype. 1998

	Andel	N
Ledelse og organisasjon	8	117
Faglig oppdatering	16	460
Pedagogisk metodisk oppdatering	16	176
Annet	19	67
Opplæring i bruk av data i undervisningen	28	87
Generell dataopplæring	31	388
Videreutdanning	53	88
Total	23	1400

Tabell 4.6 Hvordan var siste kurs/opplæringstiltak organisert/arrangert. Andel som svarer ja per spørsmål. Flere svaralternativer mulig. 1998

	prosentandel
Kurs, seminar i regi av skolen, kommunen eller statens utdanningskontor	71
Eksternt arrangert kurs, seminar	18
Undervisning ved høyskole, universitet	17
Konferanse, studiereise	4
Fjernundervisning over internett	(1)
Annet	(0)
N	1400

Tabell 4.7 Prosentandel som sier at opplæring foregikk i regi av skole/kommune/statens utdanningskontor. Etter type opplæringstiltak. 1998

	Andel	N
Videreutdanning	17	88
Annet	66	67
Ledelse og organisasjon	69	117
Faglig oppdatering	71	460
Opplæring i bruk av data i undervisningen	75	87
Pedagogisk metodisk oppdatering	77	176
Generell dataopplæring	82	388
Total	71	1400

Tabell 4.8 Prosentandel som sier at opplæring foregikk i regi av universitet/høyskole. Etter type opplæringstiltak. 1998

	Andel	N
Generell dataopplæring	5	388
Annet	9	67
Opplæring i bruk av data i undervisningen	10	87
Pedagogisk metodisk oppdatering	10	176
Ledelse og organisasjon	10	117
Faglig oppdatering	19	460
Videreutdanning	77	88
Total	17	1400

Tabell 5.1 Hva er utbyttet av det siste opplæringstiltaket i 1998 (bare de som har deltatt i opplæring i 1998). Vet ikke-gruppen utelatt. Spørsmål 9a til 9i.

	Stemmer svært bra	Stemmer nokså bra	Stemmer mindre bra	Stemmer ikke i det hele tatt	Total	N
Jeg har blitt bedre i stand til å greie jobben min	19	49	14	18	100	1385
Det siste opplæringstiltaket i 1998 har bidratt til personlig utvikling	27	39	14	20	100	1382
Jeg har lært å utføre nye arbeidsoppgaver	18	35	17	30	100	1383
Det siste opplæringstiltaket i 1998 har bidratt til bedre samhold på jobben	9	22	12	57	100	1371
Det siste opplæringstiltaket i 1998 har gitt meg bedre karrieremuligheter innen skoleverket	5	10	10	75	100	1375
Det siste opplæringstiltaket i 1998 har gitt større sikkerhet for å beholde jobben	6	9	9	76	100	1370
Det siste opplæringstiltaket i 1998 har gitt meg bedre karrieremuligheter utenfor skoleverket	4	10	11	74	100	1347
Jeg hadde ikke utbytte av det siste opplæringstiltaket i 1998	6	8	12	74	100	1394
Det siste opplæringstiltaket i 1998 var hovedsakelig en belønning	2	3	7	88	100	1383

Tabell 4.9 Hvem betalte siste opplæringstiltak 1998. Totalt og etter type kurs

	Arbeidsgiver betalte alt	Delvis betalt av arbeidsgiver	Betalte alt selv	Andre betalte	Total	N
Alle	87	5	5	3	100	1410
Generell dataopplæring	95	1	2	2	100	386
Opplæring i bruk av data i undervisningen	88	5	2	6	100	95
Ledelse/organisasjon	91	5	1	3	100	77
Faglig oppdatering	90	4	3	3	100	491
Pedagogisk-metodisk oppdatering	95	3	1	2	100	181
Videreutdanning	24	30	44	2	100	92

Tabell 4.10: "Var det ut fra dine egne eller arbeidsgivers ønsker at du deltok på dette siste opplæringstiltaket?". 1998

	Mest egne ønsker	Mest arbeidsgivers ønsker	Begge deler	Total	N
Alle	39	21	40	100	1398
Skoletype					
Barneskole/kombinerte grunnskoler	36	22	42	100	564
Ungdomsskoler	35	21	44	100	168
VGS – alm. studieretn./felles allmenfag på yrkesfaglig studieretn.	58	14	28	100	241
VGS – yrkesfaglig studieretning – studieretningsfag	50	15	36	100	211
Skoleledere	24	28	48	100	199
Skoleslag/størrelse					
Grunnskoler, under 200 elever	29	20	51	100	244
Grunnskoler; 200-499 elever	39	24	37	100	424
Grunnskoler; over 500 elever	39	19	42	100	64
VGS; under 500 elever	49	18	33	100	262
VGS, 500 elever og mer	61	10	29	100	193
Skoleledere	24	28	48	100	211

Tabell 5.2: Hva er utbyttet av siste opplæringstiltak 1998? Prosentandel som sier "stemmer svært bra/stemmer nokså bra" på påstandene i spørsmål 9a til 9i. Brutt ned på type opplæringstiltak

	Dataopplæring (regneark, tekstbehandling mv.)	Faglig oppdatering – eget fagfelt	Pedagogisk-metodisk oppdatering	Ledelse og organisasjon
Jeg har blitt bedre i stand til å greie jobben min	59	72	69	89
Det siste opplæringstiltaket i 1998 har bidratt til personlig utvikling	57	46	49	50
Jeg har lært å utføre nye arbeidsoppgaver	58	68	67	88
Det siste opplæringstiltaket i 1998 har bidratt til bedre samhold på jobben	29	29	41	47
Det siste opplæringstiltaket i 1998 har gitt meg bedre karrieremuligheter innen skoleverket	10	13	8	29
Det siste opplæringstiltaket i 1998 har gitt større sikkerhet for å beholde jobben	13	8	9	33
Det siste opplæringstiltaket i 1998 har gitt meg bedre karrieremuligheter utenfor	15	8	6	27
Jeg hadde ikke utbytte av det siste opplæringstiltaket i 1998	5	6	4	7
Det siste opplæringstiltaket i 1998 var hovedsakelig en belønning	16	14	16	4
	N=375-387	N=451-459	N=168-175	N=105-117

Tabell 6.1: Opplæringsbehov per i dag på ulike områder. Spørsmål 14a til 14g. 1998

	Stort behov	Noe behov	Ikke behov	Total	N
Opplæring i det å bruke data som pedagogisk	49	32	19	100	1708
Faglig oppdatering på fagfeltet	48	41	12	100	1701
Opplæring i det å bruke dataverktøy som regneark, tekstbehandling, internett og lignende	43	37	21	100	1702
Pedagogisk - metodisk oppdatering	35	47	18	100	1704
Formell utdanning (inkludert videreutdanning)	16	25	59	100	1701
Opplæring i ledelse og organisasjon	15	27	57	100	1699
Annet	4	7	89	100	1674

Tabell 6.2: Opplæringsbehov etter utdanning. Andel som oppgir "i stor grad". 1998

	Lærere	Adjunkt	Lektor	Skoleleder
Å bruke dataverktøy som regneark, tekstbehandling, internett og lignende	46	43	35	41
Å bruke data som pedagogisk metodisk hjelpemiddel i undervisningen	49	52	45	27
Opplæring i ledelse og organisasjon	16	15	13	22
Faglig oppdatering på fagfeltet	52	49	46	28
Pedagogisk - metodisk oppdatering	36	37	28	26
Videreutdanning	29	14	7	6
Annet	4	4	3	3
	N=254-260	N=949-962	N=191-193	N=232-239

Tabell 6.3: Opplæringsbehov etter lengde på faktisk opplæring 1998. Andel som oppgir "i stor grad"

	Ikke opplæring 1998	Under 30 timer	30-99 timer	100 timer og mer
Opplæring i bruk av data som pedagogisk hjelpemiddel i selve undervisningen	49	54	44	46
Faglig oppdatering på ditt fagfelt	49	53	43	47
Å bruke dataverktøy som regneark, tekstbehandling, internett og annen programvare	44	45	41	39
Pedagogisk - metodisk oppdatering	38	40	30	34
Videreutdanning (inkl. påbygging av tidligere tdanning)	19	14	13	25
Opplæring i ledelse og organisasjon	14	15	13	22
Annen opplæring	5	4	4	5
N	258	573	606	222

Figur 7.1: Grunn til opplæringsbehov (spm. 15a til 15h). 1998

	Svært viktig	Litt viktig	Ikke viktig	Total	N
Må holde deg faglig oppdatert	77	18	5	100	1701
Nye arbeidsoppgaver i din gamle stilling	29	23	48	100	1695
Ønske om mer interessante arbeidsoppgaver	26	26	48	100	1697
Ønske om å stå sterkere på arbeidsmarkedet generelt	25	20	55	100	1694
Ønsker å bedre mulighetene for avansement i skoleverket	13	15	72	100	1699
Har fått ny stilling eller funksjon	12	7	80	100	1702
Ønske om å stå sterkere ved evt. overtallighet	10	10	80	100	1691
Er overtallig	(2)	(2)	96	100	1692

Tabell 7.2: Andel som oppgir ulike grunner som svært viktige for deres opplæringsbehov. Etter alder. 1998

	Under 35 år	35-49 år	50 år og mer
Må holde deg faglig oppdatert	76	80	74
Nye arbeidsoppgaver i din gamle stilling	29	29	30
Ønske om mer interessante arbeidsoppgaver	39	28	20
Ønske om å stå sterkere på arbeidsmarkedet generelt	54	29	12
Ønsker å bedre mulighetene for avansement i skoleverket	32	16	5
Har fått ny stilling eller funksjon	16	17	7
Ønske om å stå sterkere ved evt. overtallighet	18	11	6
Er overtallig	(5)	(2)	(1)
	N=196 til 200	N=694 til 699	N=797 til 805

Tabell 7.3: Andel som oppgir ulike grunner som svært viktige for deres opplæringsbehov. Etter utdanning. Skoleledere utelatt. 1998

	Lærer	Adjunkt	Lektor
Må holde deg faglig oppdatert	80	77	76
Nye arbeidsoppgaver i din gamle stilling	34	29	20
Ønske om mer interessante arbeidsoppgaver	26	27	21
Ønske om å stå sterkere på arbeidsmarkedet generelt	27	26	23
Ønsker å bedre mulighetene for avansement i skoleverket	18	13	(8)
Har fått ny stilling eller funksjon	17	11	(8)
Ønske om å stå sterkere ved evt. overtallighet	12	10	(9)
Er overtallig	(3)	(2)	(1)
	N= 257 til 259	N=957 til 961	N=189 til 193

Tabell 7.4: Andel som oppgir ulike grunner som svært viktige for deres opplæringsbehov. Etter skoleslag. 1998

	Barneskoler/komb. grunnskoler	Ungdomsskole	Allmennfaglig studieretn. + yrkesfaglig skole - felles allmennfag	Studieretningsfag, yrkesfaglig studieretning	Skoleledere
Må holde deg faglig oppdatert	77	72	77	83	73
Nye arbeidsoppgaver i din gamle stilling	31	32	19	27	36
Ønske om mer interessante arbeidsoppgaver	27	29	20	31	16
Ønske om å stå sterkere på arbeidsmarkedet generelt	26	23	26	30	13
Ønsker å bedre mulighetene for avansement i skoleverket	16	12	8	15	(5)
Har fått ny stilling eller funksjon	14	(6)	9	14	14
Ønske om å stå sterkere ved evt. overtallighet	9	(3)	14	21	(5)
Er overtallig	(2)	(1)	(2)	(5)	(0)
	N=656-659	N=190-192	N=310-315	N=291-296	N=222-225

Tabell 8.1: Forhold som kan gjøre det vanskelig å delta på opplæringstiltak. I hvilken grad kan det enkelte forhold vanskeliggjøre deltakelse i opplæringstiltak for deg? Alle. 1998

	I stor grad	I noen grad	I mindre grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke	Total	N
Stort arbeidspress på jobben	48	28	10	13	(1)	100	1711
Vanskelig å få økonomisk støtte til opplæringstiltak	47	28	10	13	3	100	1711
Vansker med å skaffe vikar	30	27	11	30	(2)	100	1711
Familieforpliktelser	20	20	18	41	-	100	1711
Mine overordnede har liten forståelse for behovet for opplæring	6	11	17	64	(2)	100	1711
Regelverket hindrer at mitt opplæringsbehov kan dekkes	6	14	10	60	11	100	1711
Jeg føler meg for gammel	(2)	10	10	77	-	100	1711
Er lite motivert	(2)	13	13	71	(1)	100	1711
Usikker på om jeg vil klare det	(1)	5	10	84	-	100	1711

Tabell 8.2: Hindre for deltakelse på opplæringstiltak. Andel som sier "i stor grad/i noen grad". Etter alder. 1998

	Under 35 år	35-49 år	50 år og mer
Stort arbeidspress på jobben	80	79	73
Vanskelig å få økonomisk støtte til opplæringstiltak	79	79	66
Vansker med å skaffe vikar	61	60	55
Familieforpliktelser	50	55	18
Mine overordnede har liten forståelse for behovet for opplæring	(13)	19	18
Regelverket hindrer at mitt opplæringsbehov kan dekkes	21	22	20
Jeg føler meg for gammel	(0)	(3)	26
Er lite motivert	(10)	(11)	21
Usikker på om jeg vil klare det	(2)	(4)	7
	N=92 til 102	N=766 til 866	N=671 til 740

Tabell 8.3: Hindre for deltakelse på opplæringstiltak. Prosentandel som sier "i stor grad/i noen grad". Etter skoleslag. 1998

	Barneskole/kombinererte grunnskoler	Ungdomsskoler	Videregående skoler: allmennfaglig studieretning og felles allmennfag på yrkesfaglig studieretning	Videregående skoler: - studieretningsfag på yrkesfaglig studieretning	Skoleledere
Stort arbeidspress på jobben	75	80	74	72	85
Vanskelig å få økonomisk støtte til opplæringstiltak	81	76	70	78	51
Vansker med å skaffe vikar	59	56	63	61	46
Familieforpliktelser	45	39	39	35	25
Mine overordnede har liten forståelse for behovet for opplæring	14	15	28	27	9
Regelverket hindrer at mitt opplæringsbehov kan dekkes	22	26	24	22	10
Jeg føler meg for gammel	11	14	9	15	16
Er lite motivert	17	17	12	16	12
Usikker på om jeg vil klare det	7	(5)	(4)	(5)	(2)
N	N=587 til 660	N=171 til 193	N=272 til 315	N=260 til 297	N=221 til 225

Tabell 9.1: Andel av 190-timers rammen som nyttes til systematisk etterutdanning og kompetanseutvikling. Alle, og etter skoleslag. Skoleledere ikke inkludert. 1998

	Hele rammen	Mer enn halve rammen	Under halve rammen	Ingen-ting	Ikke sikker	Total	N
Alle	2	7	65	17	9	100	1431
Barneskole/kombinererte grunnskoler	2	9	69	10	9	100	637
Ungdomsskoler	1	4	71	17	8	100	187
Videregående skoler: allmennfaglig studieretning og felles allmennfag på yrkesfaglig studieretning	1	6	59	27	7	100	310
Videregående skoler: - studieretningsfag på yrkesfaglig studieretning	2	6	53	29	10	100	293

Tabell 9.2: Andel av den 39. arbeidsuka nyttes til systematisk etterutdanning og kompetanseutvikling. Alle, og etter skoleslag. Skoleledere ikke inkludert. 1998

	Hele uken	3-4 dager	1-2 dager	Ingen-ting	Ikke sikker	Total	N
Alle	8	28	41	15	8	100	1431
Barneskole/kombinererte grunnskoler	10	35	42	6	7	100	637
Ungdomsskoler	7	33	40	14	6	100	187
Videregående skoler: allmennfaglig studieretning og felles allmennfag på yrkesfaglig studieretning	3	11	41	32	13	100	310
Videregående skoler: - studieretningsfag på yrkesfaglig studieretning	8	11	40	30	12	100	293

Tabell 9.3: Er det utarbeidet skriftlig opplæringsplan. Alle, skoletype og skolestørrelse

	Ja	Nei	Husker ikke	Total	N
Alle	40	48	13	100	1663
Skoletype					
Barneskole/kombinerte grunnskoler	42	45	13	100	637
Ungdomsskoler	39	50	12	100	187
Videregående skoler: allmennfaglig studieretning og felles allmennfag på yrkesfaglig studieretning	26	56	18	100	310
Videregående skoler: - studieretningsfag på yrkesfaglig studieretning	33	54	14	100	293
Skoleledere	63	36	1	100	219
Skoleslag/størrelse					
Grunnskoler; under 200 elever	44	46	11	100	277
Grunnskoler; 200-499 elever	40	47	13	100	474
Grunnskoler; over 500 elever	34	45	21	100	73
Videregående skoler: under 500 elever	30	57	13	100	342
Videregående skoler: 500 elever og mer	29	52	19	100	265
Skoleledere	64	35	1	100	232

Tabell 9.4: Har du hatt medarbeidersamtale i 1998. Alle, skoletype og skolestørrelse/skoleslag

	Ja	Nei	Vet ikke	Total	N
Alle	57	42	1	100	1663
Skoletype					
Barneskole/kombinerte grunnskoler	68	31	1	100	637
Ungdomsskoler	60	39	1	100	187
Videregående skoler: allmennfaglig studieretning og felles allmennfag på yrkesfaglig studieretning	36	63	1	100	310
Videregående skoler: - studieretningsfag på yrkesfaglig studieretning	39	61		100	293
Skoleledere	52	48		100	219
Skoleslag/størrelse					
Grunnskoler; under 200 elever	68	31	0	100	277
Grunnskoler; 200-499 elever	67	32	2	100	474
Grunnskoler; over 500 elever	55	44	1	100	73
Videregående skoler: under 500 elever	43	57	0	100	342
Videregående skoler: 500 elever og mer	31	68	1	100	265
Skoleledere	52	48		100	232

Tabell 9.5: Er den nærmeste overordnede opptatt av ditt behov for etter- og videreutdanning. Alle, skole-
type og skolestørrelse/skoleslag. 1998

	Ja	Delvis	Nei	Vet ikke	Total	N
Alle	49	25	21	5	100	1663
Skoletype						
Barneskole/kombinerte grunnskoler	54	23	19	4	100	637
Ungdomsskoler	47	28	20	5	100	187
Videregående skoler: allmennfaglig studieretning og felles allmennfag på yrkesfaglig studieretning	35	30	31	5	100	310
Videregående skoler: - studieretningsfag på yrkesfaglig studieretning	41	29	24	6	100	293
Skoleledere	62	22	13	4	100	219
Skoleslag/størrelse						
Grunnskoler; under 200 elever	60	21	14	5	100	277
Grunnskoler; 200-499 elever	50	26	20	4	100	474
Grunnskoler; over 500 elever	43	25	29	4	100	73
Videregående skoler: under 500 elever	40	28	27	5	100	342
Videregående skoler: 500 elver og mer	36	31	29	5	100	265
Skoleledere	62	22	13	4	100	232

Tabell 9.6: Mener du at du har fått delta nok i etter- og videreutdanning i løpet av 1998. Alle, skoletype
og skolestørrelse/skoleslag

	Ja	Burde fått delta noe mer	Burde fått delta mye mer	Ikke sikker	Total	N
Alle	39	30	29	2	100	1663
Skoletype						
Barneskole/kombinerte grunnskoler	40	29	30	2	100	637
Ungdomsskoler	35	31	32	3	100	187
Videregående skoler: allmennfaglig studieretning og felles allmennfag på yrkesfaglig studieretning	37	31	31	2	100	310
Videregående skoler: - studieretningsfag på yrkesfaglig studieretning	35	31	30	4	100	293
Skoleledere	57	30	12	1	100	219
Skoleslag/størrelse						
Grunnskoler; under 200 elever	46	29	23	2	100	277
Grunnskoler; 200-499 elever	36	30	32	2	100	474
Grunnskoler; over 500 elever	27	22	48	3	100	73
Videregående skoler: under 500 elever	38	33	27	2	100	342
Videregående skoler: 500 elver og mer	34	28	35	3	100	265
Skoleledere	57	30	12	1	100	232

Tabell 9.7: Mener du at du har fått delta nok i etter- og videreutdanning i løpet av 1998. Etter omfang av opplæring i 1998 (ingen opplæring, 1-29 timer, 30-99 timer og 100 timer og mer)

	Har fått delta nok	Burde få delta noe mer	Burde få delta mye mer	Vet ikke	N
Ikke opplæring i 1998	21,2	30,6	42	6,3	258
1-29 timer	31,3	30,3	36,7	1,7	573
30-99 timer	46,8	30,6	21	1,5	606
100 timer og mer	60,4	23,8	15,2	0,6	222

Tabell 9.8: Har du i 1998 søkt, eller bedt om å få delta på opplæringstiltak, uten å få delta. Alle, skoletype, utdanning, alder og kjønn

	Ja	Nei	Total	N
Alle	21	79	100	1660
Skoletype				
Barneskole/kombinerte grunnskoler	23	77	100	635
Ungdomsskoler	17	83	100	187
Videregående skoler: allmennfaglig studieretning og felles allmennfag på yrkesfaglig studieretning	21	79	100	309
Videregående skoler: - studieretningsfag på yrkesfaglig studieretning	25	75	100	293
Skoleledere	7	93	100	219
Utdanning				
Lærer	18	82	100	254
Adjunkt	23	77	100	934
Lektor	20	80	100	190
Skoleledere	7	93	100	232
Alder				
Under 35	21	80	100	177
35-49 år	24	76	100	680
Over 50 år	18	82	100	803
Kjønn				
Mann	17	83	100	760
Kvinne	23	77	100	900

Tabell 9.9: Har du i 1998 søkt, eller bedt om å få delta på opplæringstiltak, uten å få delta. Alle, skoletype, utdanning, alder og kjønn

	Ja	Nei	Total	N
Alle	25	75	100	1635
Skoletype				
Barneskole/kombinerte grunnskoler	24	76	100	630
Ungdomsskoler	26	74	100	182
Videregående skoler: allmennfaglig studieretning og felles allmennfag på yrkesfaglig studieretning	24	76	100	305
Videregående skoler: - studieretningsfag på yrkesfaglig studieretning	20	80	100	289
Skoleledere	34	66	100	217
Utdanning				
Lærer	25	75	100	249
Adjunkt	24	77	100	926
Lektor	24	76	100	187
Skoleledere	36	64	100	230
Alder				
Under 35	38	62	100	176
35-49 år	22	78	100	670
Over 50 år	24	76	100	794
Kjønn				
Mann	26	74	100	751
Kvinne	24	76	100	889

Tabell 9.10: Synes du midler og ressurser til etter- og videreutdanning fordeles riktig i forhold til de ansattes behov på din skole? Alle, skoletype og skolestørrelse/skoleslag. 1998

	Ja	Delvis	Nei	Ikke sikker	Total	N
Alle	39	17	26	18	100	1660
Skoletype						
Barneskole/kombinerte grunnskoler	42	16	25	16	100	637
Ungdomsskoler	37	19	27	16	100	187
Videregående skoler: allmennfaglig studieretning og felles allmennfag på yrkesfaglig studieretning	30	17	30	23	100	310
Videregående skoler: - studieretningsfag på yrkesfaglig studieretning	25	18	29	29	100	293
Skoleledere	57	17	18	8	100	219
Skoleslag/størrelse						
Grunnskoler; under 200 elever	51	18	20	11	100	277
Grunnskoler; 200-499 elever	38	18	28	17	100	474
Grunnskoler; over 500 elever	26	11	33	30	100	73
Videregående skoler: under 500 elever	29	15	28	28	100	342
Videregående skoler: 500 elever og mer	25	20	31	24	100	265
Skoleledere	57	18	18	8	100	232

Tabell 9.11: Synes du midler og ressurser til etter- og videreutdanning fordeles riktig i forhold til skolens behov for kompetanse? Alle, skoletype og skolestørrelse/skoleslag

	Ja	Delvis	Nei	Ikke sikker	Total	N
Alle	34	18	28	20	100	1663
Skoletype						
Barneskole/kombinerte grunnskoler	37	19	26	18	100	637
Ungdomsskoler	32	18	34	17	100	187
Videregående skoler: allmennfaglig studieretning og felles allmennfag på yrkesfaglig studieretning	24	16	33	28	100	310
Videregående skoler: - studieretningsfag på yrkesfaglig studieretning	20	17	30	33	100	293
Skoleledere	57	17	20	6	100	219
Skoleslag/størrelse						
Grunnskoler; under 200 elever	45	20	22	13	100	277
Grunnskoler; 200-499 elever	31	18	31	19	100	474
Grunnskoler; over 500 elever	30	16	30	23	100	73
Videregående skoler: under 500 elever	21	19	30	31	100	342
Videregående skoler: 500 elever og mer	23	13	34	31	100	265
Skoleledere	58	17	19	6	100	232

Tabell 9.12: Tilfredshet med deltakelse i etter- og videreutdanning i 1998 etter grad av formell personalpolitikk. Skoleledere utelatt

	Ja	Burde fått delta noe mer	Burde fått delta mye mer	Vet ikke	Total	N
Både opplæringsplan og medarbeidersamtale	50	30	18	2	100	304
Enten opplæringsplan eller medarbeidersamtale	36	28	33	3	100	641
Verken opplæringsplan eller medarbeidersamtale	30	32	37	1	100	432

Tabell 9.13: Tilfredshet med nærmeste overordnede/fordeling av ressurser til opplæring. Etter grad av formell personalpolitikk. Skoleledere utelatt

	Ja	Delvis	Nei	Ikke sikker	Total	N
Er nærmeste overordnede opptatt av ditt opplæringsbehov?						
Både opplæringsplan og medarbeidersamtale	69	19	8	3	100	304
Enten opplæringsplan eller medarbeidersamtale	49	27	20	5	100	641
Verken opplæringsplan eller medarbeidersamtale	30	28	36	6	100	432
Er du fornøyd med fordeling av ressurser ut fra ansattes behov for etter- og videreutdanning?						
Både opplæringsplan og medarbeidersamtale	50	19	19	13	100	304
Enten opplæringsplan eller medarbeidersamtale	38	16	28	18	100	641
Verken opplæringsplan eller medarbeidersamtale	26	17	32	26	100	432
Er du fornøyd med fordeling ut fra skolens behov for etter- og videreutdanning?						
Både opplæringsplan og medarbeidersamtale	44	21	22	14	100	304
Enten opplæringsplan eller medarbeidersamtale	31	18	29	22	100	641
Verken opplæringsplan eller medarbeidersamtale	22	17	34	27	100	432

Tabell 9.14: Gjennomsnittlig antall timer på etter- og videreutdanning og på etterutdanning. Etter grad av formell personalpolitikk. Skoleledere og gruppen uten godkjent utdanning utelatt

	Gjennomsnittlig antall timer etter- og videreutdanning	Gjennomsnittlig antall timer etterutdanning	N
Både opplæringsplan og medarbeidersamtale	90	43	304
Enten opplæringsplan eller medarbeidersamtale	57	30	641
Verken opplæringsplan eller medarbeidersamtale	70	34	432

Etter- og videreutdanning blant lærere i grunnskolen og den videregående skolen

Forskningsstiftelsen Fafo
Borgata 2B/Postboks 2947 Tøyen
N-0608 Oslo
<http://www.fafo.no>

Fafo-notat 1999:6
Bestillingsnr. 618